KARKERÊN HÊMÛ WELATAN Û GELÊN BİNDEST YEKBİN

JÎ BO SAZBÛNA PARTÎYA BOLŞÊWÎK

stêrka bolşewîk

HEJMAR: 3 · ADAR'98 · BIHA: 150.000 TL

Di Newrozê da agirê şoreşê kûrik bike!

Körfez krizi gölgesinde TC'den görüntüler
✘ Sayfa 8'de

CHP Siirt'te "Kadın Kurultayı" yaptı!
Bayram değil, seyran değil, Baykal elimizi niye öptü?
✘ Sayfa 13'te

Bolşevik bakışla Mehabad Kürt Cumhuriyeti
✘ Sayfa 16'da

83. yıldönümünde Ermeni soykırımını lanetliyoruz! Ermeni düşmanlığının günümüzde bazı örnekleri
✘ Sayfa 35'te

10. yılında Halepçe katliamını unutmadık!
✘ Sayfa 39'da

Sovyetler Birliği'nde Kürdistan a Sor Otonom Bölgesi
✘ Sayfa 42'de

Newroz, devrim ve sosyalizm için bir araç olmalıdır!

Newroz ateşini devrim için körükle!

✔ *Newroz, efsanevi kabuğundan sıyrılarak, ezilen Kürt ulusunun sömürgeciliğe, baskıya, zulme... her türlü barbarlığa karşı bir başkaldırı, bir isyan günü olarak kutlanmalıdır.*

✔ *Newroz, Kürdistanlı işçi ve emekçilere, tüm ezilenlere devrim ve sosyalizm propagandasının yapıldığı, onları gerçek kurtuluş için mücadeleye çağıran bir gün olarak kutlanmalıdır!* ✘ Sayfa 2

www.arsivakurd.org

KARKERÊNÊ TEDÊ WÊLATO Û SARÊ BİNDESTO JÛBENE

SÊWETA SAZÛBÎYAYENA PARTÎYA BOLŞÊWÎK

astarê bolşewîk

AMOR: 3 · ADAR'98 · CERM: 150.000 TL

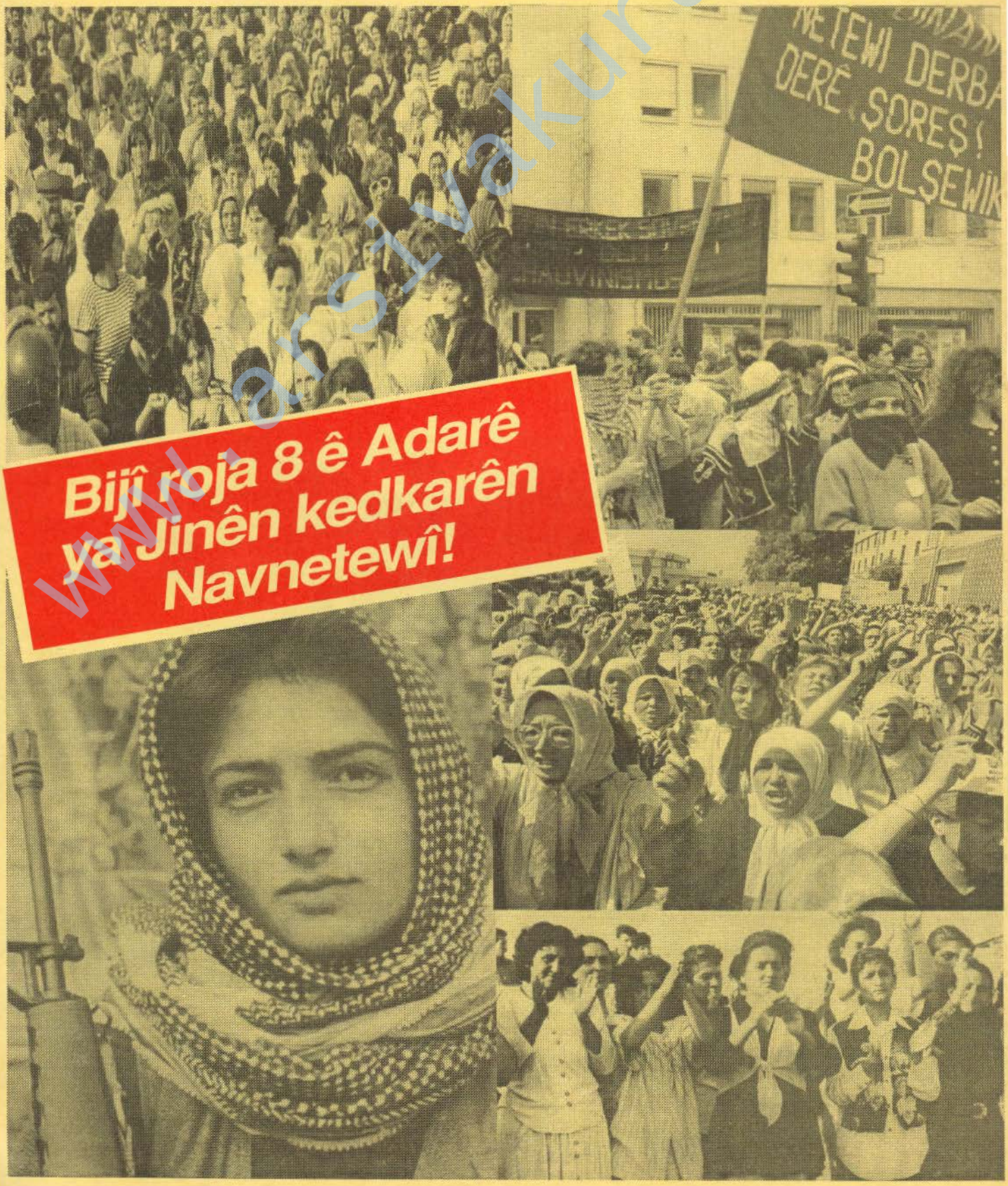

Bijî roja 8 ê Adarê ya Jinên kedkarên Navnetewî!

www.arsivakurd.org

Newroz, devrim ve sosyalizm için bir araç olmalıdır!

Kürdistan halkı, her yıl 21 Mart'ı Newroz bayramı olarak kutlamaktadır... Burada doğal olarak akla gelen ilk soru şu olmaktadır: Nedir Newroz, tarihsel kökeni nereye dayanmaktadır?

Newroz'un tarihsel gelişimine ilişkin sorulara bilimsel yanıt vermek olanaklı değil. Çünkü, buna ilişkin bilimsel veriler yok. Newroz'un tarihsel kökeni efsanelere dayandırılmaktadır.

Kürt milliyetçilerinin yaklaşımıyla soruna bakıldığında, Newroz, esasen Kürtlere özgü ulusal bir bayram olarak tanıtılmaktadır. Ancak biraz daha geniş bakıldığında Ortadoğu'daki bir dizi ülkede Newroz'un bir bayram olarak kutladığını biliyoruz. Ve Newroz, bu ülkelerin hemen hepsinde de değişik, fakat benzer bir içerikle kutlanmaktadır.

Newroz'un tarihsel kökeni efsaneye dayalı olduğundan, her ülkede efsanenin içeriği o ülkenin çıkarlarına uygun düşen bir yaklaşımla doldurulmaktadır. Örneğin, İran'da Newroz, bir ***Arria*** efsanesine dayandırılır...

Dünyadaki bütün güzellikleri, yenilikleri, sevinçleri şahların varlığına bağlayan, şahlar olmadan bu ögelerin olmazlığını kitlelere vaaz eden Şah felsefesinin yarattığı efsaneye göre, Cem isimli bir şah, ilkbaharın ilk günü tahta oturur. O, bu günü, yeni bir dönemin başlangıcı olarak ilan eder. Böylece ilkbaharın ilk günü "Cem günü" olarak tanımlanır. Halk yığınları bu olaydan sonra, her yıl ilkbaharın ilk gününde sevinç içinde bu günü geleneksel olarak kutlar.

Kuzey Kürdistanlı çeşitli milliyetçi örgütlerin dayandığı efsane de özetle şöyledir: Ortadoğu'da Dehak adında çok zalim bir hükümdar yaşarmış. Dehak amansız bir hastalığa yakalanır ve onun yaşayabilmesi için her gün iki genç insanın beynini yemesi gerekirmiş. Dehak'ın gençlerin beyinlerini getirmekle görevli adamı her gün bir gencin beyni yerine bir hayvanın beynini Dehak'a sunarmış. Böylece her gün gençlerden birini ölümden kurtarırmış. Kurtardığı bu gençleri bir mağarada saklarmış.

Beyinlerini Dehak'a verme sırası demirci Kawa'nın iki oğluna gelir. Ama demirci Kawa oğullarının beynini vermemek için Dehak'a karşı isyan bayrağını açar. Mağarada saklı duran gençleri de yanına alan demirci Kawa başlattığı isyanla Dehak'ın saltanatına son verir.

Böylece 21 Mart, yeni bir günün başlangıcı sayılmış ve o günden günümüze Newroz, Kürtlerin ulusal bir bayramı olarak kutlanagelmiştir.

Reformist, milliyetçi çizgiye sahip birçok örgüt, Newroz'un tarihsel kökenini kitlelere buna benzer söylemlerle anlatıyor, efsaneye dayalı siyaset yapmaya, kitleleri efsanevi bilinçle eğitmeye çalışıyorlar. Efsaneyi anlatırken de, bilimsel bir hava pompalanırken, Newroz'a sanki, ezenlerle ezilenlerin mücadelesi sonucu kazanılmış, sınıf mücadelesinin bir ürünüymüş gibi bir nitelik bahşedilmeye çalışılıyor.

Böylece sınıf mücadelesi, olgulara dayanmaktan çıkarılıyor ve efsaneler üzerine oturtulmaya çalışılıyor. Bu yaklaşımlar yanlıştır, çünkü bilimsel bir temele dayanmıyor. Biz, efsanelere değil bilimselliğe dayanırız.

Örneğin "1 Mayıs", "8 Mart" gibi günler, sınıf mücadelesinin kazanımları olan günlerdir. Ezen sınıflarla ezilen sınıflar arasında yürüyen savaşımda, ileriye doğru, ezilenler lehine kazanılmış mevzilerdir. Bu günler, açık ve berrak olarak sermaye iktidarını sorgulayan, proletaryayı sömürünün ortadan kaldırıldığı yeni bir sistemi kurmak için enternasyonal dayanışma ve mücadeleye çağıran; onları kendi iktidarlarını kurmaya çağıran önemli günlerdir. Ancak Newroz, ne böyle bir tarihsel kökene sahiptir, ne de gerçekte sınıfsal mücadelenin bir ürünü olduğuna ilişkin bilimsel bir veriye sahiptir.

Böyle olduğu için de, Newroz, ezilen kitleleri birleştiren, onları ezenlere karşı mücadeleye çağıran, kendiliğinden bu niteliğe sahip olan özel bir gün olmamış; bu özelliğiyle öne çıkmamıştır.

Geleneksel olarak efsaneler temelinde kutlanmakta olan Newroz'a, ulusal mücadelenin gelişim seyriyle birlikte, ulusal bilincin geliştirilmesinde pozitif olarak bir misyon yüklenmiş, ulusal mücadelenin bir etkeni olması yönünde bir bilinç taşınmaya başlanmıştır. Denebilir ki, Kuzey Kürdistan'da Newroz'u efsanevi kabuğundan çıkarıp onu anlaşılabilir bir temele kavuşturan olgu, ulusal mücadelenin boyutudur.

Tam da işin bu aşamasında, Kürdistan'da Newroz kutlamaları sömürgeci Türk devletini rahatsız etmiştir. Çünkü; ulusal mücadelenin yükselmesiyle birlikte Newroz, Kürt ulusunun kitlesel olarak kendi varlığını haykır-

www.arsivakurd.org

www.arsivakurdi.org

dığı, kendi kimliğine sahip çıktığı bir özel gün olarak kutlanmaya başlandı.

Ulusal kurtuluş mücadelesinin yükselmesiyle birlikte; sömürgeciliğe, asimilasyona, baskıya, zulme karşı Kürt ulusunun kendi kimliğine sahip çıktığı bir gün özelliğine bürünmesi anlamında, Newroz ulusal demokratik bir içeriğe sahiptir.

Newroz'un ulusal mücadelenin bir etkeni olma özelliğiyle öne çıkmasından itibaren, faşist Türk devleti tankı, topu ve çeşitli silahlarıyla, polisi, özel timi, ordusuyla Newroz kutlamalarını engellemeye çalıştı, çalışıyor. Newrozlarda Kürt kitlelerini sindirmek için katliamlar, toplu tutuklamalar, gözaltılar, işkenceler sürüp gidiyor.

Azgın Türk şovenizmi, Kürt kimliğini hatırlatan ne var-

Sömürgeciler de Newroz'u kutlayabilir! Çünkü; sömürgeci faşist TC devleti, genel olarak Newroz'a karşı değildir. Onlar, Newroz'un egemen zalimlerin barbarlığını teşhir etmede kullanılmasına ve onlardan kurtulma çağrılarının yapılmasına; devrim ve sosyalizm için çağrıların yapıldığı bir gün olarak kutlanmasına karşıdırlar.

sa onu ortadan kaldırmak için elinden gelen her şeyi yapıyor. Sömürgeci faşist TC devleti, baskılarla Newroz kutlamalarını engelleyemediği noktada, "Nevruz bizim de bayramımızdır, onu hep birlikte kutlarız" sahtekarlığına da başvurmaktan geri durmuyor.

Evet, sömürgeciler de Newroz'u kutlayabilir! Çünkü; sömürgeci faşist TC devleti, genel olarak Newroz'a karşı değildir. Onlar, Newroz'un egemen zalimlerin barbarlığını teşhir etmede kullanılmasına ve onlardan kurtulma çağrılarının yapılmasına; devrim ve sosyalizm için çağrıların yapıldığı bir gün olarak kutlanmasına karşıdırlar. Sömürgeciler, kendilerine karşı olmayan, kendi propagandalarında kullanabilecekleri bir Newroz kutlamasına karşı değildirler. Bu nedenle, Türk hakim sınıfları, Newroz'u tümüyle engelleyemedikleri durumda, onu, sistemin onarılmasına hizmet edecek bir propaganda gününe dönüştürmek için de çalışırlar.

Reformizm de, sömürgecilerin bu siyasetine zemin hazırlamaktadır. Kürt ulusal sorununun reformlar temelinde çözümünün emperyalistlere havale edilmesiyle, faşist TC devleti, yıkılması gereken temel unsur olmaktan çıkarılmakta, devrim ve Sosyalizme gidiş yolu tıkanmaktadır. Bu siyaset, Kürdistanlılarla birlikte sömürgecilerin de Newroz'u kutlayabilmelerinin önünde herhangi bir engel bırakmamaktadır.

Sömürgeci faşist TC devletine yaşam hakkı tanıyan bir siyaset, tabii ki Kürdistanlı emekçilerin ve ezilenlerin lehine olan bir siyaset değildir. Ancak, ne yazık ki, mevcut siyasal ortam, Newroz'un burjuva milliyetçi siyasetlerin değirmenine su taşımakta kullanılacağına işaret etmektedir. Newroz'un efsanevi bir duruma dayanması da buna olanak sunmaktadır.

Sınıf mücadelesinin bir ürünü olmaması ve tarihsel köken olarak böyle bir mücadeleye dayanmaması sonucu, Newroz'un kendine özgün bir hattı bulunmamaktadır. Ve esas olarak gelişen mücadelenin özgün boyutuna bağlı olarak Newroz'a bir misyon yüklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Newroz'un Kuzey Kürdistanlı kitlelerin mücadelesinde nasıl bir rol oynayacağı sorununa olumlu açıdan kesin bir yanıt vermek mümkün değil. Bu gelişmede belirleyici olan etmen, siyasal atmosferin durumudur.

Newroz, ezilen Kürt ulusunun sömürgeciliğe, baskıya, zulme... her türlü barbarlığa karşı bir başkaldırı, bir isyan günü olarak kullanılabilir. Kürdistanlı işçi ve emekçilere, tüm ezilenlere devrim ve sosyalizmin propagandasının yapıldığı, onları gerçek kurtuluş için mücadeleye çağıran bir gün olarak kullanılabilir.

Newroz'a bu işlevleri yüklemek mümkün olduğu gibi, tersi de mümkün: Toplumsal uzlaşma adına, emekle sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi uzlaşır bir biçime sokmaya, ezilen Kürdistanlı kitleleri sömürgeci sistemle barıştırmaya çalışan çağrıların yapıldığı bir gün olarak da kutlanabilir! Kürdistan'daki siyasi atmosferin durumu, şu anda Newroz'a damgasını vuracak olan siyasetin ikinci pozisyon olacağını ortaya koymaktadır.

Çünkü; Newroz'un nasıl bir içerikle kutlanacağı, kullanılacağı sorununda belirleyici olan koşul, ülkede geniş emekçi yığınlar içinde anda etkin olan, kitlelere pratik olarak yön verme durumunda olan siyasi güçlerin durumudur.

Olgu şu ki; komünistler Kürdistan'da kitlesel anlamda önemli bir güç değil. Milliyetçi, reformist siyaset, geniş yığınları etkileme ve yönlendirme durumunda. Sömürgeci güçlerle reform talepleri uğruna bile çatışmanın

www.arsivkurdi.org

zorunlu olduğu bir dönemde bulunuyoruz. Andaki bu özgün durum, reformist, milliyetçi çizginin kendi gerçek kimliğini gizleyebilmesine, zaman zaman devrimci görünmesine de olanak sunmaktadır.

Milliyetçi, reformist siyasetin ezilen geniş yığınları örgütleyebilmesinde ve onları etkin bir biçimde kendi etrafında tutabilmesinde, içinde bulunulan koşulların önemli bir role sahip olduğu yadsınmamalıdır. "Biz sizinle birlikte yaşamak istiyoruz, bölücü değiliz, yeter ki kimliğimizi tanıyın, kendimizi ifade edebilelim" vb. talepler bile kabul görmüyor. Bu talepler uğruna savaşım yürüyor, insanlar ölüyor.

İnsanların canlarını feda ettiği bu mücadelenin ardında kitlelerin bir beklentisi var. Kitlelerin beklentisi, öz olarak özgür, bağımsız bir Kürdistan'ın kurulacağı ve kendilerinin kurtulacağı yönündedir. Kitleler uğruna bunca can verilen bir mücadelenin ardından kurtuluşlarının sağlanamayacağı bir siyaseti düşünmek bile istemiyorlar. Şimdiye kadar umut bağladıkları siyasetin sonucunu görmek istiyorlar; geniş yığınlar içinde esas eğilim budur.

Dolayısıyla, içinde bulunduğumuz koşullarda, az sayıda kitlenin dışında kalan geniş yığınlar, komünist propagandaya açık değil. Kuzey Kürdistanlı kitleler içinde hakim olan siyasal ortam, öz itibariyle böyle bir ortamdır. Kısacası, gelişmeler anda milliyetçi, reformist, dinci siyasetlerin lehine işlemektedir.

Kuzey Kürdistan'da Newroz'un misyonunun ulusal mücadelenin gelişimiyle ilişkili olduğu olgusuna yukarıda değindik. Güncel mücadeledeki önemi açısından bu bağıntının oldukça önemli olduğu bilinmelidir. Bu bağıntı doğru kavranmadığında; geniş yığınlar efsanelerle avutulur ve içinde bulunduğumuz ortamda Newroz'un hangi siyasetin bir aracı olduğu, bugünkü işlevinin ne olacağı sorusuna doğru yanıt verilemez.

Bu soruya doğru yanıt verebilmek için şu olguların tespit edilmesi gerekir: Gelinen aşamada, PKK önderliğinde ulusal kurtuluş mücadelesi, sömürgeci, faşist TC devletiyle barış masasında siyasi çözüme endeksli. Mücadele, TC'yi barış masasına oturtmak için yürütülmektedir.

Kürt sorununu enternasyonalleştirme adına, Kürt sorunun çözümü, uluslararası alanda büyük emperyalist güçlere havale edilmektedir. Emperyalistlere, bölücü olmadıklarına ilişkin güvenceler verilmekte, bunu kabul ettirebilmek için yoğun mücadeleler yürütülmektedir. "Siyasi çözüm"e yanaşmayan TC'ye baskı yapmaları ve soruna müdahale etmeleri için, uluslararası alanda büyük emperyalist güçlere çağrı yapılmakta, onlardan çözüm beklenmektedir.

Bugün, Kuzey Kürdistan'da siyasi arenaya damgasını vuran siyaset, bu siyasettir. Ulusal mücadelenin önderi konumundaki PKK'den çeşitli Kürt milliyetçisi örgütlere kadar hemen hepsinin, farklı söylemler altında dile getirdikleri görüş öz olarak budur. Bugün biz komünistler etkin bir güce sahip olmadığımızdan, Newroz kutlamalarının içeriğini de milliyetçi, reformist çizgiye sahip Kürt örgütleri belirleyecektir.

Böyle bir ortamda, Newroz, Kuzey Kürdistanlı geniş emekçi yığınlara TC'yle barış masasına oturmanın, emperyalistlerin Kürt sorununa çözüm getirebileceğinin propagandasının yapıldığı bir gün olarak kullanılacaktır. Bu siyasetin yanlışlığı komünist devrimciler açıdan gayet berraktır. Kaldı ki bu siyaset bağımsızlıkçı, ulusal kurtuluşçu olma iddasıyla bile çelişmektedir. Emperyalistler, sorunları kendi çıkarları açısından ele alıp çözerler. Varsayalım ki, onlar kendilerine havale edilen soruna "çözüm" getirdiler. Böyle bir "çözüm"le değişen şey egemenlerin kimliği olacak. Bu da, ne bağımsızlıkçılıktır, ne de kurtuluşçuluk.

Ulusal sorunun gerçek çözümü, proleter devrimin bir sorunudur ve ancak onun zemini üzerinde çözümü mümkündür. New-

Newroz'u; Kürdistanlı işçi, emekçi ve tüm ezilenlere devrim ve Sosyalizm bilincinin taşındığı, Kürdistanlı emekçi kitlelerin devrim bayrakları altında birleştirildiği bir güne dönüştürmeliyiz. Newroz, bu niteliğe kavuşabildiğinde, ancak o zaman tümüyle sahiplenebileceğimiz bir bayram günü olacaktır!

roz'da bu bilinçle, emperyalistlerin denetiminde Kürt sorunun çözümünün olamayacağı, sömürgeci devlet proletarya önderliğinde devrimle yıkılmadan, onlarla barış masasına oturmakla ulusal sorunun çözümünün mümkün olmadığı, bu sorunun gerçek çözümünün ancak devrimle mümkün olduğu bilincini geniş yığınlara taşımak için mücadele etmek görevimizdir.

Newroz'u, sömürgecilerle barış masasına oturma, emperyalistlerden Kürt sorununa çözüm bulma çağrılarının yapıldığı bir gün değil; Kürdistanlı işçi, emekçi ve tüm ezilenlere devrim ve Sosyalizm bilincinin taşındığı, Kürdistanlı emekçi kitlelerin devrim bayrakları altında birleştirildiği bir güne dönüştürmeliyiz. Newroz, bu niteliğe kavuşabildiğinde, ancak o zaman tümüyle sahiplenebileceğimiz bir bayram günü olacaktır!

Newroz, kendiliğinden bu niteliği edinemez. O, ancak komünist mücadelenin sonucunda bu özelliğe sahip kılınabilir. Anda Newroz'un böyle bir niteliği bulunmamasına rağmen devrimcilik, ilericilik lafları edenler bile efsaneyi ballandırarak anlatıp Newroz'u "bizim bayramımız" olarak propaganda edebilmektedir. Bu anlaşılır bir durumdur da. Çünkü onlara göre; ulusalcılık her şey! Çünkü, ortam böyle kaldırıyor, kitlelere ancak böyle gidilebiliyor...

Ne yazık ki gerçek manzara böyle!

Tek başına bu durum bile, biz Kuzey Kürdistanlı Bolşeviklerin ne kadar zorlu görevlerle karşı karışıya olduğumuzu, Kürdistanlı işçi ve emekçileri devrim ve Sosyalizm yolunda örgütlemek için çok daha büyük bir enerjiyle çalışmak zorunda olduğumuzu da ortaya sermektedir.

Bulunduğumuz her alanda, gücümüz ölçüsünde, Newroz'da kitlelere devrim ve Sosyalizm propagandasını taşımalı, onları devrim için kendi safımıza kazanmaya çalışmalıyız.

Henüz güçsüz olduğumuzdan, geniş yığınlar içinde etki alanımızın dar olacağını biliyoruz. Modası geçmiş işlerle uğraştığımızı, devrim, Sosyalizm propagandasıyla kitleselleşmenin mümkün olmadığını söyleyen devrim döneklerinin karşımıza çıkacağını biliyoruz. Komünist görüşlerimizin doğruluğunu, yanlışlığını tartışmak yerine büyük örgüt havasıyla, burnu büyüklükle yanımıza yaklaşıp, kendilerinin ne kadar güçlü olduklarını üzerine ahkam kesenlerin bulunduğunu biliyoruz.

Ama şunu da biliyoruz ki; biz Bolşevikler doğrunun kavgasını veriyoruz. Kürdistanlı işçi ve emekçileri gerçek kurtuluşa taşımanın kavgasını veriyoruz. Biz, devrim ve Sosyalizm için mücadele yürütüyoruz. Çünkü devrim olmadan kurtuluş olmaz! Devrim olmadan ne Kürdistan özgürleşir, ne de Kürdistanlı işçi ve emekçiler.

Öyleyse; haydi yoldaşlar!

Newroz'da "**Newroz ateşini devrim için körükle!**", "**Kürdistan'ın her yanında, Newroz ateşini devrim ateşine dönüştür!**" "**Kurtuluş devrimde, sosyalizmde!**" şiarlarının bilinciyle görev başına!

6 Mart 1998 ✘

Newroz ateşini devrim için körükle!

Çeşitli milliyetlerden Kuzey Kürdistan'lı kadın ve erkek işçiler, emekçiler, yoksul köylüler!

Sömürgeci faşist TC devleti, ülkenin her yanında terör estiriyor. Kuzey Kürdistan, insanından hayvanına, taşından toprağına kadar her alanda TC devletinin barbarlığında yaşıyor.

Kuzey Kürdistan'da binlerce insan katledildi, yüzlerce köy yakılıp yıkıldı. Binlerce köylü, yerinden yurdundan sürüldü. Zorunlu göç ve sürgünlerle birçok yerleşim alanı boşaltıldı.

Keyfi tutuklamalar, gözaltında kayıplar, insanların birer birer, onar onar öldürülmesi, baskı, zulüm, işkence, göç, sürgün, açlık, sefalet... bütün bunlar Kuzey Kürdistan'da yaşamın normal bir parçası haline getirildi.

Newroz'u, böyle bir ortamda kutlayacağız...

Ayrıca, faşist TC'nin olağanlaşan barbarlığına ek olarak, bu yıl, Körfez'de suların yeniden ısındığı, büyük haydutlarla küçük haydutun kapıştığı bir ortamda Newroz'u yaşayacağız.

Bu, yalnızca Kuzeyli Kürtler için değil, Güneyli Kürtler için de kitlesel katliamların, büyük göçlerin, sürgünlerin, yollarda ölümlerin yeniden kendisini dayattığı bir ortama girildiğini göstermektedir.

Bu, onbinlerce insanın Körfez'de haydutların çıkardığı gerici, karşıdevrimci savaştan kaçarken yine haydutlar tarafından yollarının kesilip acımasız kış koşullarında

Agirê Newrozê bo şoreşê kûrik bike!

●●●

Xelasî, bi şoreşê û bi sosyalizmê dibî!

www.arsivakurd.org

Kurtuluş devrimde Sosyalizm'de!

dağlarda tutulmaları demektir.

Bu, kitlesel açlık ve salgın hastalıklarla yeniden buluşmak ve açlıktan, hastalıktan yüzlerce insanın ölmesi demektir.

Bu, Saddam'ın zulmünden kaçanların faşist TC devletinin zulmüne yakalanmaları demektir.

Bu, faşist terörün denetimindeki telörgülerle çevrili kamplara doldurulan insanların jandarma dipçiği altında bir dilim ekmek için birbirlerinin boğazına sarılacağı, birbirlerini ezeceği, çamurlarda sürükleyeceği bir yaşamın bir kez daha kapıda olduğunu göstermektedir.

Haydutların Körfez'de yürüttükleri dalaşta da, onların Kürt sorununun çözümünden, insan haklarından söz edişlerinin ne kadar sahtekarca olduğunu yeniden görüp yaşayacağız. Emperyalistlerin yalnızca kendi çıkarları açısından sorunlara yaklaştığına ve Kürt ulusal sorununu Ortadoğu'da kendi çıkar dalaşlarında kullanmak için ele aldıklarına daha somut olarak tanık olacağız. Emperyalist büyük güçler Kürt sorununun varlığından ve bu sorunun çözümünden söz ettiklerinde ulusalcı örgütlerin ağzı kulaklarına varıyor. Hemen hep bir ağızdan emperyalistlere şöyle sesleniyorlar:

Sizin de kabul edeceğiniz ölçüler içinde, insan hakları çerçevesinde bazı haklarımızın verilmesini istiyoruz. Biz bölücü değiliz, biz TC ile siyasi çözümden yanayız. Hepiniz toplanın, Kürt sorununu çözün!

Her vesileyle bu siyasetin propagandası yapılıyor. Newroz'da da, sorunun yaratıcıları olanlarla birlikte sorunu çözmenin mümkün olduğu bilincini kitlelere taşıyacaklardır. Bizim de, bu siyasetin yanlış olduğunu ortaya koyma ve doğru yolu kitlelere gösterme hakkımız ve görevimiz var.

Biz, "faşist TC devleti proletarya önderliğinde devrimle yıkılmadan gerçek barış olmaz; emperyalistler Kürt sorununa, Kürt işçi ve emekçileri, yoksul köylüleri lehine gerçek bir çözüm getirmez" dediğimizde; barıştan yana olmamakla, siyasi çözümü istememekle suçlanıyoruz.

"Emperyalizm savaşın, açlığın kaynağıdır, çıkardır, kârdır, sömürüdür, talandır... barbarlıktır; emperyalistlerden dost olmaz, onların tek dostu kendi çıkarlarıdır" dediğimizde; Marksizm-Leninizm'e sarılarak modası geçmiş, çözümü çok zor olan işlerle uğraştığımızdan sözediliyor. Marksizm-Leninizm'i savunmakla bir yere varamayacağımız, kitleselleşemeyeceğimiz söyleniyor.

Biz komünistler, hem gerçek barışın, hem de ulusal sorunun gerçek çözümünün en kararlı savunucularıyız. Marksizm-Leninizm, gerçek barış ve ulusal sorunun gerçek çözümü için sömürücü zalimlerin iktidarının bir bütün olarak ortadan kaldırılması gerektiğini ortaya koymuş ve bunun mümkünlüğünü pratikte de kanıtlamıştır. Marksizm-Leninizm'in sorguladığı şudur: Sorunun çözümü hangi sınıfın çıkarınadır? Talep edilen çözüm, Kürt işçi ve emekçilerini, ezilenlerini kurtuluşa taşıyor mu, yoksa taşımıyor mu?

Bizim bakış açımız budur! Kürt işçi ve emekçilerinin, ezilenlerinin çıkarları açısından sorun ele alındığında, devrim ve Sosyalizm'den başka bir yerde çözüm aramanın yanlış olduğunu görüyoruz. Kitleselleşme adına doğru yolu terketmek komünistlerin işi değil. İşçi ve emekçileri kurtuluşa taşımayacak olan bir yolda kitleselleşmek değil; kitleleri devrim ve Sosyalizm bilinciyle örgütleyerek kitleselleşmek gerek. Bu, zor olan bir yoldur, ama tek kurtuluş yolu da budur. Bu yolu terkedenler, "Yeni Dünya Düzeni" çemberinin dışına çıkamaz; çözümü emperyalistlerden beklemek zorunda kalır.

Emperyalistler, çözümden söz ettiklerinde, mutlaka kendi çıkarlarının gereklerini kastediyorlar. Oysa Kürt sorununun tek bir gerçek çözümü vardır: O da Kürdistan'da devrim yapmaktır! Devrim; faşizme, emperyalizme, sömürgeciliğe, erkek egemenliğine, baskıya, zulme, sömürüye son vermektir. Devrim, insan emeği üzerindeki her türlü baskı ve sömürünün ortadan kaldırıldığı, sömürüsüz, sınıfsız bir toplum yaratıldığı ve bu toplumun bireylerinin özgür ve mutluluk içinde yaşadıkları yeni bir dünyayı kurmanın yolunu açmaktır. Devrim, üretenlerin yönetenler olmasını, emeğin egemenliğini sağlamaktır. Kısacası devrim, tüm asalak sömürücülerin iktidarına son vermenin, işçi sınıfının önderliğinde tüm ezilenlerin kendi iktidarlarını kurmanın adıdır.

O halde devrim ve Sosyalizm için mücadeleyi yükseltmek gerek!

Haydi! Newroz ateşini devrim ve Sosyalizm için tutuşturmaya!

22 Şubat 1998 ✘

Partiya Bolşewîk
(Kurdîstana Bakur)

www.arsivakurd.org

Körfez krizi gölgesinde TC'den görüntüler...

Ocak ayı sonu ve Şubat ayı başlarında iyice ısınan, bugün mü yarın mı çıkacak diye beklenilen "İkinci Körfez Savaşı", 23 Şubat 1998 tarihinde Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri Kofi Annan'la Irak devlet yetkililerinin anlaşmaya varmaları sonucu şimdilik çıkmadı.

Krizin sıcak savaşa dönüşmemesi, sorunu diplomatik yollarla "çözme" yanlısı olan emperyalist güçleri "sevindirirken", Körfez'e askeri yığınak yapan ABD emperyalizmi ve destekçisi İngiliz emperyalizmini pek hoşnut etmedi. Oysa, kendilerini ne kadar da savaş havasına kaptırmışlardı...

Savaşın şu anda olmaması, ABD ve İngiliz emperyalizmini rahatsız etmiş olsa da, bu emperyalist güçler, Birleşmiş Milletler'in (BM) daimi üyeleri olarak, Saddam rejiminin yapılan anlaşmaya uymaması durumunda, Irak'a saldırının "yasal" temelini oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Faşist Saddam iktidarı, Kofi Annan'la yapılan anlaşmayı, kendi halkının çıkarları için verilen bir taviz olarak gösterip Irak halkından puan toplarken, diğer yandan da 1991 Körfez Savaşı sonrasında Irak'a uygulanan ambargonun kaldırılması sorununu bir kez daha Birleşmiş Milletler Örgütü'ne dayatmasıyla da puan toplamayı başardı. Büyük haydutlarla küçük haydut (Saddam rejimi) arasındaki pazarlıklar, her an savaşa yol açabileceği gibi, küçük haydutun 1991 öncesi konumuna benzer bir konuma gelip büyük haydutların istedikleri yönde davranmasını da beraberinde getirebilir. Kısacası, savaşın çıkmaması bağlamında kriz yumuşadı ama devam ediyor. 23 Şubat 1998 tarihine kadar her gün başlama olasılığı olan savaş, doğal olarak faşist Türk devletini de harekete geçirdi. 1991 Körfez Savaşı'nın doğrudan sonucu olan 35 milyar dolarlık ekonomik zararın; Güney Kürdistan'daki gelişmeler ve Saddam rejiminin saldırılarından kaçmak zorunda kalıp Kuzey Kürdistan'a göç eden onbinlerce Kürdün TC'nin başına açtığı sorunların birkez daha yaşanmaması için hakim sınıflar her türlü önleme başvurdu. Güncel krizden azami ölçüde yararlanmaya çalışan Türk hakim sınıflarının gerici, emperyalist, yayılmacı emelleri kendisini bir kez daha açıkça ortaya koydu.

Emperyalist güçlerin Irak'ı askeri olarak

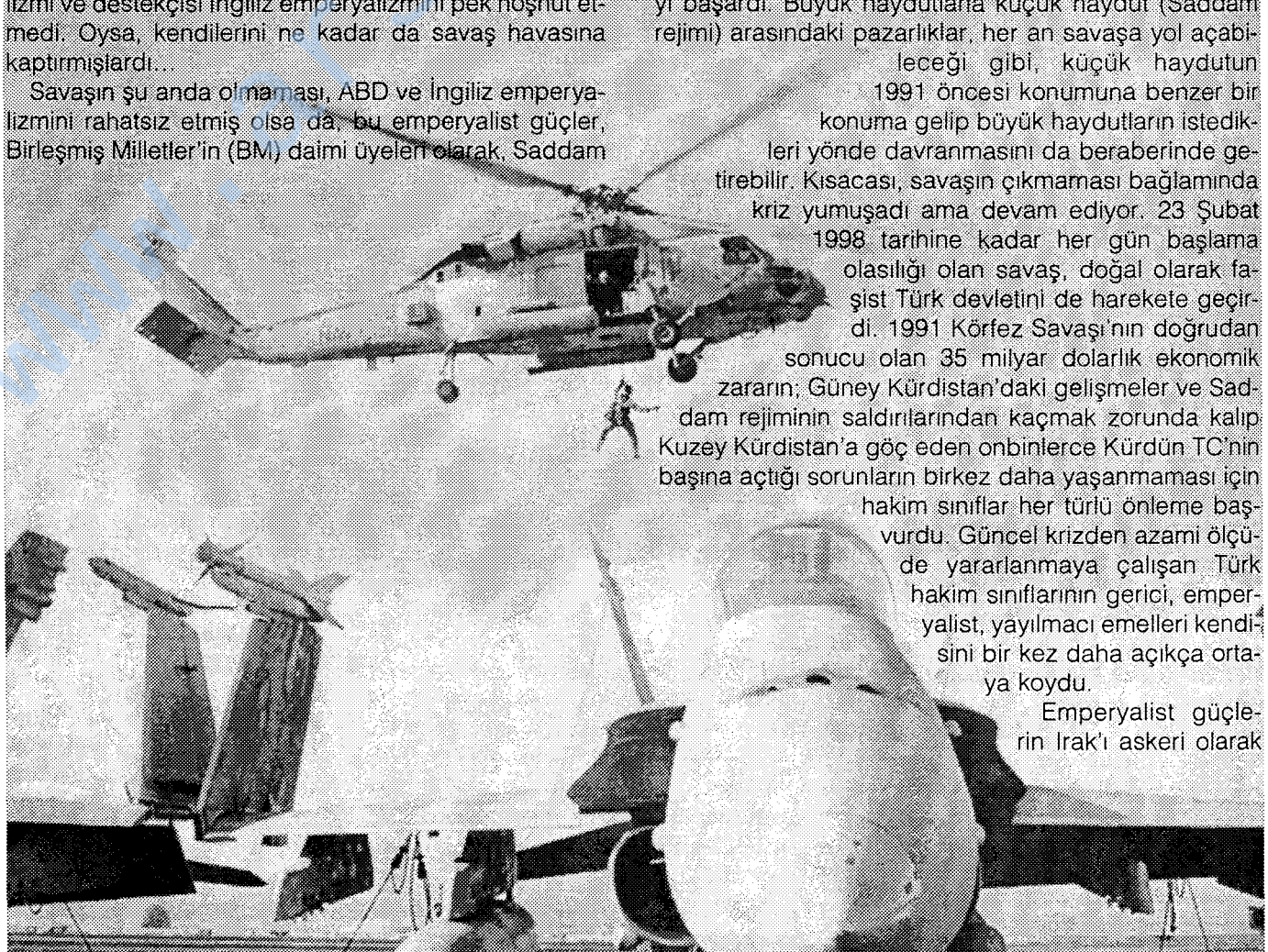

www.serxwebun.org

Faşist Türk ordusu, 1997 Mayıs'ından buyana kelimenin gerçek anlamıyla Güney Kürdistan'dan hiç çıkmadı. Barzani güçleriyle ortak hareket içinde 8-10 bin civarında Türk askeri gücü sürekli Güney Kürdistan'da kaldı.

zayıflatması, Türk hakim sınıflarının yararına olduğu için, hakim sınıflar, Irak'ın askeri olarak zayıflatılmasını beklediler. Kürt sorunu bağlamında ise, TC, Irak'la ortak çıkarlara sahip olduğu için, Irak devletinin toprak bütünlüğünün korunmasından yanadırlar.

Böylece, şu ya da bu biçimde emperyalistlerin güdümünde kurulabilecek olan bir Kürt devletinin kurulmasına karşı, Irak rejimiyle ortak hareket etmenin de maddi temeli vardı, vardır. Güney Kürdistan'da kurulacak olan bir Kürt devleti hem Irak, hem de TC'nin toprak bütünlüğünü tehdit eden bir durum oluşturacaktı.

Aslında TC'nin gönlünde Musul ve Kerkük'e kadar uzayan alanı tekrar ilhak etmek yatmaktadır. Fakat andaki güç dengeleri, bunun gerçekleşmesine izin vermemektedir. TC'nin Irak devletinin toprak bütünlüğünü savunması da bu durumun sonucudur.

Bu duruma rağmen, eğer emperyalistler Irak'ın bölünmesini gündeme getirirse, ne olacak ve TC nasıl tavır takınacaktı sorusu da gündeme geldi. İşte bu durumda, "sınır güvenliği", "insani yardım" vb. adına Güney Kürdistan'ın işgali planı gündeme geldi.

Hakim sınıflar arasında, çıkacak savaşta açıkça ABD'nin yanında yer alıp almama konusunda çıkan çatlak sesler; Güney Kürdistan'da kurulabilecek bir Kürt devletine izin vermeme, ortaya çıkabilecek kitlesel göçü önleme, yıllardır yaratılmak istenen "tampon bölge"nin yaratılması konularında çıkmadı doğal olarak!

Türk hükümeti, bir yandan diplomatik ilişkilerle savaşın çıkmaması için çaba gösterirken, diğer yandan da savaşın çıkması durumunda alınacak tedbirlerin neler olacağını görüştü. Alınacak tedbirler, Genelkurmay'ın planı çerçevesinde ele alındı ve sunulan plan hükümetin planı olarak kabul edildi.

Bu plana göre, savaşın başlamasıyla birlikte olası kitlesel göçü engellemek için Güney Kürdistan'a girilecek ve göç TC'nin sınırlarına ulaşmadan önlenecekti. Irak'ın bölünmesi sözkonusu olduğunda kurulabilecek bir Kürt devletine izin verilmeyecekti ve "tampon bölge" oluşturulacaktı. Hakim sınıflar bu plana **"Kalkan Planı"** adını verdiler. "Kalkan Planı" fazla çekici olmayınca, işgal planı *"İnsani destek harekatı"* ve *"Kucak Operasyonu"* olarak lanse edildi. Sömürgeci faşist Türk devletinin "insansever"liği tutuvermişti birdenbire!

TC'nin sınırlarının güvenliğini sağlamak ve "insani yardım" amaçlı olan ilan edilen önlemler alındı ve 9 Şubat 1998 tarihinde faşist Türk ordusu Güney Kürdistan'a **bir kez daha** girdi.

Faşist Türk ordusu, 1997 Mayıs'ından buyana kelimenin gerçek anlamıyla Güney Kürdistan'dan hiç çıkmadı. Barzani güçleriyle ortak hareket içinde 8-10 bin civarında Türk askeri gücü sürekli Güney Kürdistan'da kaldı.

14 Mayıs 1997 tarihinden sonra Güney Kürdistan'a her giriş, zaten Güney Kürdistan'da olan Türk askeri gücünün birkaç katına çıkarılması ve TC'nin devlet sınırlarından itibaren geniş biçimde operasyon yapılması dışında hiçbir anlama gelmiyor.

Bu seferki "Kucak Operasyonu" da, Güney Kürdistan'da bulunan Türk askeri gücünün takviye edilmesinden başka bir şey değildi. Ama Türk hakim sınıfları, uluslararası düzeyde gelebilecek tepkilerin önünü almak için Güney Kürdistan'a girmediklerini söyleme durumunda kaldılar. Henüz "Kuzey Irak"a girmediklerini, ama gerekli tedbirleri aldıklarını ve savaş çıktığında ortaya çıkabilecek göçü engellemek için "Kuzey Irak"a gireceklerini de vurguladılar.

Burjuva medyada çıkan haberler bile, hakim sınıfların sözcülerinin sahtekarlık yaptığını ortaya koyuyordu. Bunu engellemek için de hem askeri, hem de sivil yetkililer, Türk ordusunun Güney Kürdistan'a girdiğini yazan gazetelere *"yanlış haber vermemeleri"* emri verdiler. Sahibinin sesi medya da buna uygun davrandı. TC-Irak

www.serxwebun.org

sınırında *"sükunet berkemal"* dediler ve iki gün önceki haberlerinin tersine, herhangi bir göç durumunun sözkonusu olmadığını, sınırı geçen zırhlı araç ve tankın olmadığını, Zaho'da da Türk askerinin olmadığını vb.'ni yazmaya başladılar. Bu, 23 Şubat'a kadar da bu çerçevede devam etti.

Kofi Annan'la Irak devletinin anlaşmasına bağlı olarak, savaşın şimdilik ertelenmesi, TC'nin Güney Kürdistan'ı resmen işgal, "tampon bölge"yi resmen ilan etmesini de engelledi. Gerçek durum; *"güvenlik kuşağı"* adı altında, sömürgeci faşist Türk devletinin zaten "tampon bölge" oluşturduğu ve Güney Kürdistan'da Türk askerinin bulunduğudur. Faşist Türk devleti, 14 Mayıs 1997 işgal harekatından buyana Güney Kürdistan'ın bazı bölgelerini fiilen işgal etmiştir. Türk askerinin Güney Kürdistan'daki sayısının 10 bin ya da 100 bin olması bu gerçeği ortadan kaldırmamaktadır.

Burjuva medya da bu gerçeği şöyle teslim etmektedir:

*"Kurulacak merkezlerin amacına ulaşması için harekatta güvenliği sağlayacak olan **TSK'nın Kuzey Irak'ta oluşturulan güvenlik kuşağından daha içeri** girebileceği belirtildi. PKK sızmalarına karşı etkin rol oynayacak merkezlerin bu amaçla sınırdan 30-40 kilometre içerde kurulması planlanıyor." (abç) (Milliyet, 9 Şubat 1998)*

Altını çizdiğimiz yerde, Güney Kürdistan'da (onlar Kuzey Irak diyor) Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) "güvenlik kuşağı", yani "tampon bölge" oluşturduğu kabul edilmektedir. Savaşın çıkması durumunda bu bölgenin de ötesinde, daha geniş bir "tampon bölge" yaratmak, gerçekte Güney Kürdistan'ın işgali planlanmıştır.

"İnsani destek harekatı"nın amaçlarından biri bu alıntıda ortaya çıkmaktadır: Göçle birlikte Kuzey Kürdistan'a gelecek olan PKK güçlerinin engellenmesi, PKK'lilerin göçmenler içinde çalışmasının engellenmesi vb. vb.. PKK'nin Güney Kürdistan'daki varlığına son vermek istediklerini zaten daha önceki tavırlarında açıkça ortaya koymuşlardı.

"İnsani destek harekatı"nın bir amacı da şöyle ortaya çıkmaktadır:

"Kızılay gibi sivil kuruluşlarla birlikte bölgeye sevk edilecek TSK'nın, Irak'taki Türk vatandaşlarına ve Türkmenler'e KDP ile işbirliği yaparak insani yardım götüreceği bildirildi." (Türkiye, 13 Şubat 1998)

Irak'taki Türk vatandaşlarına ve Türkmenler'e yardım, aslında kurulmasını istemedikleri Kürt devletinin engellenmesinin araçlarından sadece biridir. Faşist Türk devleti, Türkmenler'i Musul ve Kerkük'ü işgal etme planı için de kullanmaktadır.

Güney Kürdistan'ı işgal, "tampon bölge" oluşturmak, Türkmenler'i desteklemek vb. vb. planların öne çıkmasının en temel nedenlerinden biri, anda, şu ya da bu biçimde emperyalistler tarafından kurulabileceği hesaplanan Kürt devleti sorunudur.

TC'NİN KÜRT DEVLETİ "KRİZİ" TUTTU...

'91 Körfez Savaşı sonrasındaki gelişmelerden biri de, Federe Kürt Devleti'nin Güney Kürdistan'da ilan edilmesiydi.

Gerçi Barzani ve Talabani arasındaki iktidar mücadelesi somutunda değişik sömürgeci ve emperyalist güçlerin çıkar çatışması yaşandı ve Kürt devleti bir yana, hükümeti bile uzun ömürlü olmadı. Ama, bu arada PKK, Güney Kürdistan'da etkisini geliştirdi ve KDP ile YNK'dan sonra üçüncü güç oldu.

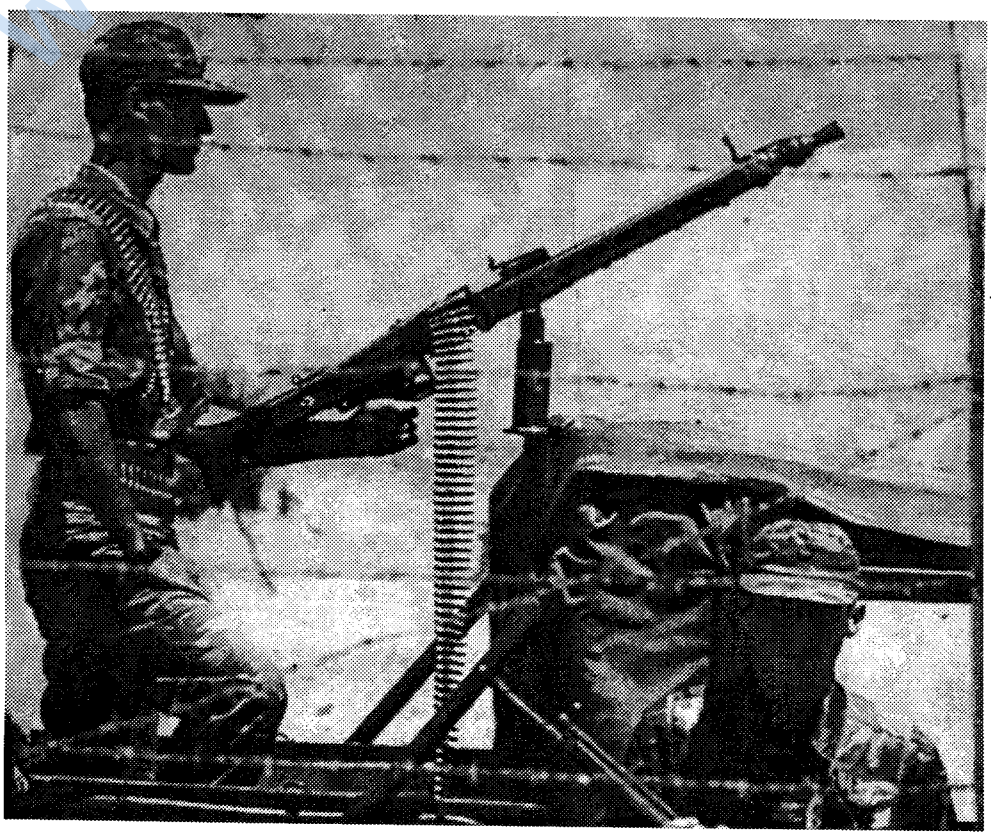

1991'den bu yana faşist Türk devletinin PKK'ye karşı başvurduğu onlarca "sınırötesi harekat"ı da, her seferinde belli ölçüde darbe vursa da PKK'nin gelişmesini engelleyemedi. İşte böylesi bir durumda, ABD'nin Irak'ı bombalaması, Saddam'ı iktidardan indirmesi ve Güney Kürdistan'da ortaya çıkabilecek koşullarda bir Kürt devletinin ilan edilmesi ihtimali, Türk hakim sınıflarının hesapları içinde yer aldı. Bu ihtimal, ABD'nin Irak'a karşı takındığı tavırda, Türk devletinin görü-

şünü bile sormamasıyla hakim sınıflarda "endişe"ye yol açtı.

Bu "endişe"yi en açık dile getiren Başbakan Yardımcısı Bülent Ecevit oldu. Ecevit'in "Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti"ne ABD'nin "yeşil ışık" yakma ihtimalli "endişesi"ni dile getirmesine karşılık, ABD Büyükelçisi Mark Parris şu açıklamayı yaptı: *"Kuzey Irak'ta kesinlikle bir Kürt Devleti kurulmayacak."*

Bu açıklama sonrasında biraz da olsa rahatlayan hakim sınıf temsilcileri, *"ABD'nin böyle bir projesinin olması şart değil. Bu olaylar kendiliğinden oluşabilir."* diyerek *"sürekli teyakkuzda"* kalmanın gerekliliğini vurguladılar. Gazetelerin başsayfalarında büyük puntolarla verilen haberlerde, Kürt devletine izin vermeyeceklerine dair and içip durdular.

Savaşın çıkması halinde ekonomik, sosyal ve siyasi tehditler konuşulurken en büyük tehditin Kürt devletinin ilan edilmesi olduğu savunuldu. Sahibinin sesi burjuva gazeteler konuyu şöyle aktardı:

"Asıl büyük tehditin ise Kuzey Irak'ta meydana gelebilecek otorite boşluğundan kaynaklanacağı hesaplandı. Müdahale halinde Kuzey Irak'ta bir otorite boşluğunun meydana gelmesi ile başıboş kalan Kürt gruplarının ve PKK'nın bir otonom devlet kurmak için harekete geçmesinden endişe ediliyor. 1991'deki müdahale sonrası Kuzey Irak'taki otorite boşluğundan Meclis kurmaya kadar ulaşan bir hareket içine giren Kürt gruplarının, bu ikinci müdahale ile bir adım daha ileri gidebilecekleri hesaplanıyor." (Türkiye, 9 Şubat 1998)

Esas büyük tehlikeyi olası bir otonom Kürt devletinin ilanı oluşturuyorsa, o zaman da alınacak esas önlemler de buna uygun olacaktı doğal olarak. Genelkurmay, Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı'nda kriz masaları oluşturuldu.

"Bölgede otonom bir devlet kurulmaması için de muhtemel tüm gelişmeler hesap edilerek, gerekli diplomatik girişimlere hazırlık yapılmaya başlandı." (aynı yerde)

Dışişleri Bakanı İsmail Cem'in Bağdat'a gitmesi, Saddam'la görüşmesi ve uluslararası düzeyde mekik dokumasının bir nedeni de bu yaklaşım olmuştur.

"İnsani destek harekatı"nın gerçekte ne için planlandığı da şöyle aktarılmaktadır:

"Irak'a askeri operasyon durumunda, Bakanlar Kurulu, göçü mahallinde kontrol için Kuzey Irak'a 20 km girip tampon bölge tesisini kararlaştırdı. Operasyonun «Kürt Devleti»ne karşı derinleştirilmesi planlanıyor. 40 km'lik bir cephede ordumuz denetimi sağlarken, Kuzey Irak'ta Kürt devleti kurulması ve «Musul-Kerkük» bölgesinde ABD-İngiliz egemenliğinin de böylece engellenmesi planlanıyor." (Türkiye, 11 Şubat 1998)

Sömürgeci, işgalci ve emperyalist emellere sahip Türk hakim sınıfları, ABD-İngiliz egemenliğine karşı plan yapabilirler, yapıyorlar da. Sorun, TC'nin ABD-İngiliz egemenliğini engelleyecek güçte olmamasındadır. Böylesi bir güce sahip olsa, Musul ve Kerkük'ü misak-ı milli sınırlarına dahletmekten bir an geri durmaz. Bu, sorunun bir yanı!

Diğer yan ise, "Kucak Operasyonu"nun *"insani destek"* amaçlı olmadığı bu alıntıdan da açıkça ortaya çıkmaktadır. Otonomi temelinde de olsa, bir Kürt devletine izin vermemek için yapılan plan, burjuva medyasının aktarımına göre şöyledir:

"Bağdat'ta siyasal iktidar boşluğunun oluşturacağı durumun K. Irak'ta ortaya çıkarabileceği Kürt Devleti olgusu. Hükümet, İngiltere ve ABD'nin «Kürt Devleti kurma niyetimiz yok» açıklamalarına rağmen bağımsız Kürt devleti ihtimalini gözardı etmiyor. Türkiye, bu sebeple K. Irak'ı sürekli mercek altında tutacak.

Bu konuda, ilgili bakanların işbirliği yaparak gerekli önlemleri alması kararlaştırılırken, uzun vadeli bir politikanın da temel ilkeleri belirlendi. Bu ilkelerin ana hatları şöyle:

-Irak'ın toprak bütünlüğünü koruyacak her türlü önlemin alınması,

-Barzani ve Talabani ile diyaloğun sürdürülmesi.

-Ankara süreci sayesinde başlatılan ateşkesin en son Talabani tarafından delinmesine İngiltere neden olarak gösterilirken, bu iki siyasi oluşumun kargaşadan dolayı ateşkesi ihlal etmelerinin önlenmesine yönelik tedbirler.

-Göçü ve PKK sızmasını önlemek için K. Irak'ta gereğinde tampon niteliğinde bir güvenlik bölgesinin kurulması. Bağdat'taki siyasal rejimin yıkılması durumunda bölgede bulunan TSK'nın sayısının artırılarak bir tampon bölge oluşturulmasının kaçınılmaz olduğunun altı çizildi.

-Bölgede nihai barışın sağlanması için sadece Irak'ın değil Suriye ve İran'ı da bu çerçeveye sokacak girişimlerin başlatılması. (...)" (Türkiye, 21 Şubat 1998)

Faşist Türk devleti, Güney Kürdistan'da PKK'nin rol oynadığı bir otonom Kürdistan devletine izin vermemek için çok yönlü plan yapıyor. Barzani ve Talabani ile diyalogtan yana olması, aynı zamanda bu şahısların iş-

Türkiye

Başbakan Yılmaz, K. Irak'ta oldu bittilere karşı kararlı:

Kürt devletine izin vermeyiz!

Başbakan, "ABD'nin Kuzey Irak'ta böyle projesi olmasa da gelişmelere karşı teyakkuzdayız" dedi

Ankara endişeli

■ Bir çalışma ziyareti için Ukrayna'ya ziyaret eden Başbakan Mesut Yılmaz uçakta gazetecilere gündemdeki konular ve Irak krizini değerlendirdi. ABD'nin böyle bir müdahalesi sonrasında, Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt Devleti kurulabileceği izlenimine yüksek oldu'unu belirten Yılmaz "ABD'nin böyle bir projesinin olması şart değil. Olaylar kendiliğinden de oluşabilir. Buna karşı her zaman uyanık bulunmamız lazım. Türkiye bu konuda fevkalade endişelidir" dedi.

birlikçiliğinin de işaretidir. Barzani ve Talabani'nin TC ile işbirliği, Türk hakim sınıflarına o kadar güven vermiştir ki, KDP ve YNK önderliğinde bir otonom Kürdistan devletini hayal bile etmemektedirler.

Türk hakim sınıfları, Kürt sorunu sözkonusu olunca Irak, İran ve Suriye ile birlikte hareket etmeye hazırdırlar. Güçleri yetse birbirlerini yiyecek olanlar, hiç çekinmeden *"bölgede nihai barışın sağlanması"*ndan sözetmektedirler.

Kürt sorunu üzerine konuştuklarında, bunların "nihai barış"tan anladıkları, gerçekte Kürt ulusunu ortadan kaldırmaktır. Türk hakim sınıflarının geçmişinde Ermenilerin Batı Ermenistan'da ulus olmaktan çıkarılması deneyimi vardır ne de olsa...

İşte bu ırkçı, kafatasçıların düşüncülerinin en açık biçimde dile getirilmesi:

"En azından Kürtlerin birleşerek oluşturabilecekleri bir dinamiğe sırtlarını çeviremezler.

*Böyle bir Kürt devletinin Türkiye ve Türklük için büyük bir tehlike olduğu aşikardır. Kürt kuruluşları, Talabani ve Barzani hatta Öcalan zaman zaman, taktik gereği, Bağımsız Kürt Devleti, istemediklerini söylemişlerdir. Ama ben adım gibi biliyorum ki, kendilerini gerçekten Türk addeden Türk milliyetçisi ve Türkiye vatanperveri olan, Kürt kökenli yurttaşlarımız dışındaki bütün Kürt liderlerinin ve Kürt örgütlerinin gönlünde Güneydoğuyu kapsıyacak bağımsız bir Kürt Devleti emeli yatar... Hemen şimdi değilse muhakkak yarın, zamanı geldiğinde!.. **Ve o zaman da Kürtlerin, kontrolsüz çoğalmaları ve yayılmaları ve sözde Türkiye'nin tanımadığı «kimliklerini, kültürlerini» büyük kentlere, diskolara kadar dayatmaları karşısındaki aymazlığımız devam ederse, bütün Anadolu'yu birgün Bağımsız Kürt devletine katmak isterlerse şaşmayın.**"*
(abç) (Altemur Kılıç, Türkiye, 14 Şubat 1998)

Bu ırkçı, kafatasçı gazetecinin açıkça talep etmediği tek şey; Kürtlerin katledilmesidir. Kürtler kontrolsüz çoğalıyormuş! Kültürlerini büyük kentlere, hatta diskolara dayatıyormuş! Ve Türklüğün savunucuları da aymazlığa düşüyormuş!

Tüm bunlar, Güney Kürdistan'da olası bir Kürt devletine karşı "endişe"lenen B. Ecevit'in haklı olduğunu söylemek için yazılıyor. Irkçılar, faşistler birbirlerini böyle destekliyorlar!

Güney Kürdistan'da olası bir Kürt devletine izin verilmemesi konusunda, İşçi Partisi ve Aydınlık'çı devrim düşmanları da hakim sınıfların safında yerlerini aldılar.

Tüm Türk ırkçıları, şovenleri bu Körfez krizi döneminde de Kürt devleti "krizi"ne tutuldular. Ve hepsi de; açık faşistlerden, Aydınlıkçılara kadar tüm kemalistler, Kürt devletine izin vermeme konusunda gerçek yüzlerini bir kez daha gösterdiler. Deyim yerindeyse etekleri tutuştu. Söylenecek tek şey; korkunun ecele faydası yoktur!

Faşist Türk devleti değişik ulus ve milliyetlerden işçi ve emekçilerin birliği ve ortak mücadelesi temelinde er ya da geç, ama mutlaka yıkılacaktır!

4 Mart 1998 ✘

BİR İBRETLİK İLAN!

Gazetelerde yayınlanan çarşaf çarşaf ilanlardan birisi... "Avrupa'nın en büyük otomobil fabrikası"nın kuruluşuyla ilgili... Fabrikanın kurulduğu yer; "DOĞU!" Ve ilanın manşeti: "DOĞU DA BİZİM!" Türk hakim sınıflarının ırkçı, sömürgeci, şovenist yaklaşımını ne kadar da açık ifade eden bir slogan! Sömürge altında tuttuğunuz Kuzey Kürdistan'a sahiplenmek de bu kadar olur! Orası "DOĞU" değil! Doğu dediğiniz yer KUZEY KÜRDİSTAN'dır! "BİZİM!" diyorsunuz! Evet, sizin! Zorla, topla, tüfekle, baskıyla, katliamlarla ŞİMDİLİK sizin! Ama Kuzey Kürdistan proletaryası ve yoksul köylüleri burasının kime ait olacağı konusunda son sözü söylemedi daha! Gün gelecek bu sözü de söyleyecek; saltanatınıza son vererek zorla elinizde tuttuğunuz "SİZİN DOĞUNUZ"u sizin olmaktan çıkaracak; özgür, bağımsız ve sosyalist bir Kuzey Kürdistan yaratacaktır! Er ya da geç! Ama mutlaka!

www.serxwebun.org

CHP SİİRT'TE "KADIN KURULTAYI" YAPTI!

Bayram değil seyran değil, Baykal elimizi niye öptü?

CHP Kadın Kolları'nın *"Etkin çözüm için kadınlar konuşuyor"* kampanyası çerçevesinde planladığı etkinliklerden ilki, 21 Şubat 1998 tarihinde Siirt'te yapıldı.

Sözkonusu etkinlik, *"Güneydoğu'da kadın olmak"* ifadesi altında *"Kadın Kurultayı"* şeklinde adlandırıldı. Diğer etkinlikler ise toplantı, sempozyum vb. isimleri altında yapılacaktı.

CHP, *"Güneydoğu'da kadın olmak" ne anlama gelir?* sorusuna henüz bir cevap bulamadığı için, CHP Kadın Kolları Genel Başkanı Güldal Okuducu, kurultayın bu soruya cevap bulmak için yapılacağını şöyle açıkladı:

"Yanıtı zor bir soru. İşte onu anlamak için 21.2.1998'de Siirt'te Güneydoğulu kadınlarla bir arada olacağız. Onların duygu, düşünce, özlem ve çözümlerini tartışacağız." (Hürriyet, 15 Şubat 1998)

İlk bakışta, CHP'nin kadınları harekete geçirmek, kadınların kendi sorunlarını dile getirmeleri ve bu sorunlara çözümü nasıl ele aldıklarını ortaya çıkarmaya çalışmakla olumlu bir iş yaptığı görüntüsü ortaya çıkmaktadır. Bu görüntüye biraz yakından bakıldığında ise, emekçi kadınların erkek egemen topluma başkaldırmamaları için, onların düzene adapte edilmeye çalışıldığı ortaya çıkmaktadır.

Erkek egemenliğine, onun somut ifadesi olan sömürü düzenine karşı mücadele zaten sözkonusu değildir. Kadınların, kadın olmalarından dolayı ezilmeleri, CHP'nin bazı vitrinlikleriyle devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Böylece hem cins köleliği, hem de sınıfsal kölelik başka biçimlerde emekçi kadınlara kurtuluş olarak sunulmaktadır.

Bunun da ötesinde Güldal Okuducu, hizmetinde bulunduğu partinin şoven yaklaşımını doğal olarak ortaya koymaktadır. Siirt'te beş bin kadınla bir araya gelip, sözde onların duygu, düşünce, özlem ve çözümlerini tartışacaklar; ama bir araya gelmek istedikleri beş bin kadının ulusal kimliği, "Kürt kadını" olarak değil, *"Güneydoğulu kadın"* diye tanımlanarak onlar "Türk kadını" tanımı içine alınmaktadırlar.

Kürdistanlı işçi ve emekçi kadınların sınıfsal ve cinsel baskının yanısıra ulusal baskıya da maruz kaldıkları gün gibi açıkken; bunların sorunlarından biri de ulusal kimliklerine özgürce sahip olmakken, onları "Güneydoğulu kadınlar" diye adlandırmak, en başta ulusal baskının devamının, Kürt ulusunun varlığını inkar etmenin ve –yıllardır zorla elde edemedikleri– Kürt kadınını Türkleştirmeye çalışmanın açık işareti-

Siirt'te sekizyüz kişilik kapalı spor salonu tutulmuş ve beş bin kadınla bir araya gelmek planlanmıştı. Yani kurultaya gelecek kadınların salona sığmayacakları önceden açıktı. Zaten istenen de buydu. Böylece salona sığmayan kadınlar, kurultaya paralel bir miting yaşadılar. Seçim otobüsünün üzerinde kitleye yönelik bir konuşma yapan Deniz Baykal: "Salona sığmadığınız için Türkiye'nin ilk kadın mitingini Siirt'te gerçekleştiriyoruz." diyerek, CHP'nin ne kadar büyük olduğunu ima ediyordu.

www.arsivakurdi.org

dir. Bir yandan Kürt emekçi kadınları Türkleştirmeye çalışırlarken, diğer yandan da doğal olarak bunları CHP'nin kuyruğuna takmaya çalışmaktadırlar. "Güneydoğulu kadınları" çok "sevdiklerini" ve dertlerine ortak olduklarını göstermek için "yardım"larını da (siz rüşvet diye okuyun) esirgemediler. *"**«Umutlar çiçek açıyor»** diyerek oluşturulan kitap, gıda, temizlik, ilaç ve giysi"* yardımında bulundular.

Kurultayda neler konuşuldu, hangi sorunlar dile getirildi ve nasıl çözümler önerildi vb. sorulara cevap vermek zor. *"Siirt'li Havva"*nın konuşmasından bazı kısa bölümler dışında konuşulanlar, tartışılanlar; Baykal'ın, seçim otobüsü üzerinde yaptığı konuşmanın gölgesinde kaldı. Kurultay böylece, "Güneydoğu'da kadın olmak" sorusuna bir cevap bulamadan, Genel Başkan Deniz Baykal'ın şovuna kurban gitti.

Daha kurultay öncesinde Baykal, *"Türkiye'nin Güneydoğu insanından özür dilemesi"* gerektiğini kamuoyuna açıklayarak Siirt'e *"Türkiye adına Güneydoğululardan özür dilemek için"* gideceğini belirtti.

Sekizyüz kişilik kapalı spor salonu tutulmuş ve beş bin kadınla bir araya gelmek planlanmıştı. Yani kurultaya gelecek kadınların salona sığmayacakları önceden açıktı. Zaten istenen de buydu. Böylece salona sığmayan kadınlar, kurultaya paralel bir miting yaşadılar. Seçim otobüsünün üzerinde kitleye yönelik bir konuşma yapan Deniz Baykal: *"Salona sığmadığınız için Türkiye'nin ilk kadın mitingini Siirt'te gerçekleştiriyoruz." (Milliyet, 22 Şubat 1998)* diyerek, CHP'nin ne kadar büyük olduğunu ima ediyordu.

"Türkiye adına özür dilemeye" Siirt'e giden Baykal, konuşmasının bir bölümünde şunları söyledi:

*"**Saddam'a gösterilen ilgi kadına da gösterilmeli. Türkiye'nin Güneydoğu kadını önünde diz çöküp özür dilemesi gerekiyor. Onlar adına ben geldim, Siirt'li kadının elini öpüyorum**." (abç) (aynı yerde)*

Kadın harekât
Güneydoğulu kadınlar spor salonuna sığmadı..
Beş bin yardım paketi

Siirt'li kadının elini öperek Baykal, "Türkiye adına", "Güneydoğulu kadın"dan özür diliyor ve böylece her şey güllük gülistanlık oluveriyor aniden...

Elini öpüp "özür" dilediği kadına verilmesi gereken değer ise, Saddam'a verilen değer kadardır. Baykal, hükümeti deşifre etmek isterken kendi gerçek yüzünü de ortaya koymaktadır. Baykal ve onun şahsında CHP'nin kadına verdiği değer gerçekten de bu kadardır. Erkek egemen sistemin yılmaz savunucularının kadına verdiği değer ve gösterdiği ilgi, bu ataerkil toplumun sürdürülmesine hizmet edecek nitelikte ve ölçüdedir.

Baykal, "özür" diledikten sonra şöyle devam ediyor:

"Kadın yaratıcıdır, üreticidir, sevgidir, adalettir, hukuktur ve barıştır. Enflasyon, işsizlik, haksızlık, terör gibi sorunların hepsi kadına yansıdı. Kadınını kurtaran toplum tüm sorunlarını çözmüş demektir." (aynı yerde)

Baykal, kadınlara yağ çekmeye çalışırken bile, ezilenler içinde de en çok ezilen emekçi kadınların durumunu erkek egemen bakış açısıyla ortaya koymaktadır. Baykal'a göre enflasyon, işsizlik, haksızlık ve "terör" gibi sorunlar, kadınlara **sadece yansımış**tır. Toplum da "kendi kadınlarını" kurtarmak için bu yansımayı ortadan kaldıracak. Baykal'ın bu sorunlara çözümü ise şöyle oluyor:

*"Siirt'e, Güneydoğu'lu kadının kendi haline terk edilmediğini, yalnız olmadığını göstermek için geldik. **CHP olarak gönül almak için buradayız**. 14 yıllık terör sürecinde yüzbinler göçetmek zorunda kaldı ve bunun sonucunda naylon kentler meydana geldi. Topraktan sökülmüş çiçek gibi tutunacak yer arıyor. 13 yılda 28 bin evladımız öldü, 15 bin yaralımız var. O taraftan bu taraftan. Tarafın ötesinde hepsi ana kuzusu, hepsi can, hepsi bu toprağın insanları. Okul kapalı, aylık yok, maaş yok, iş yok, ekmek yok. Güneydoğu'da iş kadrosu mark hesabıyla, ihaleler komisyonla belirleniyor. **Şimdi yaraya merhem sürmenin tam zamanı. Türkiye ve Ankara, bu şansı kaçırmamalıdır**." (abç) (aynı yerde)*

Yaraya hangi merhemin sürüleceği ve kaçırılmaması gereken fırsatın ne olduğu Baykal'ın gizi olarak kalmaktadır. Peki ama, CHP kadınların gönlünü niçin almaya çalışıyor? Baykal'ın ve CHP'nin esas amacının ne olduğu tam da bu soruya verilen cevapta ortaya çıkmaktadır. Seçim otobüsünü ve gönül almak için Siirt'te olduklarını aklımızın bir köşesine yazarak Baykal'ın konuşmasına bakalım:

*"Halk, devletin halkı değildir. Devlet halkın devletidir. Devletten önce de halk vardı. Halk yüzlerce yıl önce buradaydı. Esas olan halktır. Bazıları, halk devlet için vardır sanıyorlar. Peki devlet kimin için vardır? CHP iktidarında herkes şunu bilmelidir; Devlet hukukun içine girecek, hukukun içine giren devlet de halka hizmet verecek. **CHP iktidarında «yeşil» ölümün adı olmayacak. Güzelliğin, yaşamın adı olacaktır. CHP iktidarında Yüksekova ve Susurluk***

çetelerin adı değil, güzel yurt köşelerinin adı olacaktır. Devlet Kürdün de Arabın da devletidir. Güneydoğu'lu üç şey bekliyor: İş, iş, iş. Güneydoğu'lu birşey daha bekliyor. Saygı. Kimliğine, kökenine saygı bekliyor. *" (abç) (aynı yerde)*

Baykal'ın palavralarını bir kenara bırakırsak, yukarıda sorduğumuz soruya verilecek cevap, CHP'nin şimdiden seçim hesaplarını yaptığı ve oy almak için Siirt'te gönül almaya geldikleridir. Böylece, "Bayram değil seyran değil, Baykal elimizi niye öptü?" sorusuna da cevap verilmiş oluyor. **Baykal, "Güneydoğu'lu kadının elini" onların oylarına sahip olmak için öpüyor.**

Milliyet gazetesi yazarı Derya Sazak, CHP'nin kadınlara yönelik çalışmalarını değerlendirirken şunları söylemektedir:

"Refah, son seçimlerde kadını varoşlara yönlendirip, aileyi içeriden fethedip, en iyi sonucu alan partiydi. 1973 - 77 seçimlerinde aynı başarıyı ***«Karaoğlan»*** *imajıyla Ecevit başarmıştı. CHP'nin kadın hareketi, seçim rüzgarlarının esmeye başladığı Türkiye ortamında, doğru bir hedef ve zamanlama içeriyor. Kadınların desteğini sağlayamayan partiler güçlenip gelişemezler." (aynı yerde)*

Kısacası, burjuva medyanın bir bölümü, Siirt'te yapılan kurultayın gerçek hedefinin bölge kadınının sorunlarına çözüm getirmeye hizmet etmek olmadığını; asıl amacın yaklaşan seçimlerde kadınları etkileyerek daha fazla oy elde etmek olduğunu açıkça tespit etmektedir.

Açık ırkçı gazetecilerden Baykal'a gelen tepkiler de olmuştur. Ama bunlar, Baykal'ın "Güneydoğu'lu kadınların elini" oy hesabıyla öptüğünün üstünü örtemez. Baykal'ın bahsettiği *"barış ve kardeşlik"* de bu çerçevede savunulmaktadır. DYP ile hükümette oldukları dönemde Kürt ulusu üzerinde uyguladıkları zulmü ne kadar da çabuk unutuveriyorlar?

Hakim sınıfların sadık temsilcileri unutuverirler belki... Ama, onların zulmüne, baskılarına uğrayanlar unutmayacaklardır! Emekçi yığınlar, gün gelir, sömürü düzeninin tüm kurumlarını yerlebir ederek tarihin çöplüğüne atacakları gibi, bu düzenin savunucusu partileri de tarihin çöplüğüne atarlar.

Kuzey Kürdistan'lı işçi ve emekçi kadınlar, sınıf kardeşleriyle omuz omuza, erkek egemenliğine ve sömürücü düzene karşı mücadele ederek; faşist Türk devletini yıkıp işçi sınıfı önderliğinde işçi köylü iktidarını kurarak Sosyalizm'e doğru ilerleyecektir. Ulusal, cinsel ve sınıfsal baskılardan gerçek kurtuluş da, ancak o zaman olacaktır.

BİR BAŞKA NOKTA...

CHP "Kadın Kurultayı" Baykal'ın şovuyla bittikten sonra, Baykal, 22 Şubat tarihinde Siirt Polisevi'nde üç günlük Batman ve Siirt gezisini değerlendiren bir basın toplantısı yaptı. Sözkonusu basın toplantısında, hakim sınıfların Anasol-D hükümetinin kurulmasından buyana, temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp öne sürdükleri görüşler bir kez de Baykal tarafından ısıtılıp kamuoyuna sunuldu.

Buna göre, "bölgede terörizme karşı belli bir noktaya gelinmişti ve başka önlemlerle bu gelişmenin desteklenmesi gerekliydi" vb. vb..

Andaki hükümet bölgenin sorunlarına çözüm getirdiğini, yatırımların yapıldığını ve bunların veriminin ancak belli bir süre sonra ortaya çıkacağını kamuoyuna lanse ederken, Siirt Valisi Osman Acar da hükümetle işbirliği içinde Siirt'teki gençlere ve kadınlara yönelik projeler başlattı. CHP de bu projeleri desteklemekte ve "mükemmel projeler" olarak değerlendirmektedir.

Peki ama projeler nedir?

*"**«Toplumun uygarlık seviyesini kadın belirler»** diyen **Acar**, 10 bin kişiye 100 kursla güzel Türkçe ve okuma yazma, ev ekonomisi, çocuk-anne sağlığı, aile planlaması, vatandaşlık ve genel sağlık vs. konularında eğitim verildiğini, ayrıca üretime dönük çalışmalar yapıldığını bildiriyor." (Hürriyet, 15 Şubat 1998)*

Sözkonusu bu projeler, kendi başına ele alındığında üzerinde durulup neyin yararlı, neyin yararsız olduğu ya da neyin doğru, neyin yanlış olduğu tartışılabilir. Fakat burada esas sorun, Kürdistanlı kadının ve gençlerin "yardım" adı altında Türkleştirilmeye çalışılmasıdır.

Kürdistanlı gençlerin ve kadınların Türkçe öğrenmesi, okuması, yazması kötü değildir. Fakat bu, onların kendi anadillerinin yasaklanması pahasına, kendi dillerinde okuma yazmayı baskılar, yasaklar sonucu bilmemek pahasına oluyorsa, böylesi bir eğitim, sadece ve sadece asimilasyoncu, baskıcı, inkarcı bir eğitimdir.

Türkçe öğretmek Türkleştirme planıdır, projesidir. Ev ekonomisi projesi, kadının ev köleliğinin daha da ağır koşullarda devam ettirilmesi projesidir. Aile planlaması, Kürtlerin nüfusunun çoğalmasını engellemenin projesidir. Vatandaşlık projesi, ırkçılığın, Türk şovenizminin yaygınlaştırılması projesidir vb. vb..

Siirt Valiliği'nce başlatılan kurslara katılım çok düşük olunca, bu sefer de rüşvete başvuruldu. Ama bu rüşvet, başka rüşvet... Kurs başına 2 milyon liralık gıda yardımı, kurs sonunda 3 milyon liralık gıda yardımı ve bir kerelik de 5 milyon liralık malzeme yardımı yapılması öngörülmüş. Böylece yardıma ihtiyaçları olanlar, yardımı almak için kurslara katılacak ve bu arada da örneğin güzel Türkçe öğreneceklerdir. Bundan sonra da "böyyük devletlülerümüz" Siirt'e gittiğinde, halkla konuşurken tercümana ihtiyaçları olmayacaktır...

Siirt Valisi'nin *"Toplum Kalkınması Modeli"* işte böyle bir modeldir. Köküne kibrit suyu!

28 Şubat 1998 ✘

www.arsivalum.org

Bolşevik bakışla Mehabad Kürt Cumhuriyeti

Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında son yıllarda birçok şey yazıldı. Kuzey Kürdistanlı örgütler, kişiler ve Kürt sorunuyla "ilgilenen" bazı yazarlar, ulusal mücadelenin gelişmesine de bağlı olarak Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin "Kürdistan tarihindeki yeri ve önemi"ni kuruluş ve yıkılışının nedenlerini ortaya koymaya çalıştılar, çalışıyorlar...

Son yıllarda Mehabad Kürt Cumhuriyeti'ni anmak artık bir gelenek haline geldi. Her yıldönümünde, Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında çeşitli etkinlikler düzenlenmekte ve "araştırma"lar yayınlanmaktadır. Kimi yazarlar, gazeteciler de kendilerini ya Mehabad Kürt Cumhuriyeti'deki kültürel çalışmalarla ya da Qazi (Qadı) Muhamed'in kişiliğini anlatmakla sınırlamaktadırlar.

1970'li yıllarda Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de Mehabad Kürt Cumhuriyeti'den haberi olanların sayısı gayet azdı. Yabancı dil bilen ve yurtdışında yaşayanlar, özellikle de Fransızca ve İngilizce kaynaklara bakanlar, Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında daha fazla bilgiye sahip oldular. L. Rambout'un **"Les Kurdes et Le Droit"** kitabını **"Çağdaş Kürdistan Tarihi"** başlığıyla ilk kez, adı *"Avrupa Devrimci Türkiye Kürtleri Örgütü"* olan Hevra çevirdi. Ronahi Yayınları bu kitabı 1972'de yayınladı.

M. Emin Bozarslan'ın tercüme ettiği William Aegleton Jr.'in **"Mehabad Kürt Cumhuriyeti 1946"** adlı kitap ise 1976'da Koral Yayınları tarafından yayınlandı.

Kitapta, Aegleton'un kendi açıklamasına göre, başvurduğu *"en önemli İngilizce kaynak"* olan Archi Roosevelt Jr.'in, Temmuz 1947'de **"Ortadoğu Gazetesi"**nde yayınlanan *"Mehabad Kürt Cumhuriyeti"* başlıklı yazısı da gündeme geldi.

1980'li yılların başında Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında takınılan fazla tavır yok. Bu konuya 1980'li yılların sonuna doğru giderek daha fazla değinilmeye başlandı.

Yine 1992 yılında, Abdurrahman Kassemlu'nun **"Özgürlük Mücadelesinde Kırk Yıl"** adlı kitabı Koral Yayınları tarafından yayınlandı.

Daha sonraki dönemde, Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında takınılan tavırların temel dayanakları esas olarak bu kitaplar olmuştur. Bu kitaplar içinde de esasta W. Aegleton'un **"Mehabad Kürt Cumhuriyeti 1946"** adlı kitaba dayanılmaktadır. Öyle ki, Aegleton'un kitabından yararlanmanın ötesinde, Aegleton, Mehabad Kürt Cumhuriyeti bağlamında *"tarihsel tanık"* olarak gösterilmektedir.

Bu kaynağa, kaynaklara dayanarak Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve yıkılışının nedenleri ortaya konmaya çalışılırken de Sovyetler Birliği'ne saldırılmaktadır. Gelen eleştiriler, değişik biçimlere bürünse de, hepsinin ortak noktası, soruna tek yanlı yaklaşmaktır.

Burjuvazinin açık savunucularının soruna kendi bakış açılarıyla yaklaşması doğaldır. Sorun, kendisine sosyalist, komünist sıfatı takanların, devrimci olma iddiasında olanların da kendilerini burjuvazinin bakış açısıyla sınırlamasıdır. Sovyetler Birliği'ni savunmaya çalışanlar bile, emperyalistlerin, en başta da ABD emperyalistlerinin (Mehabad Kürt Cumhuriyeti bağlamında) doğrudan çıkarlarını savunan ve onların tavrını ortaya koyan Archi Roosevelt Jr. ve William Aegleton'un çizdiği çerçevede hareket etmektedirler. Onlar için de, bu adı geçenlerin yazdıkları bu konuda esas dayanak olma durumundadır.

Archi Roosevelt Jr. ve William Aegleton(*) *(Dipnot karşı sayfadadır)*, açık antisovyet, antikomünist kişiler olarak, uluslararası alanda, ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki siyasetinin doğrudan uygulayıcıları ve savunucularıdırlar. Yazdıkları yazı ve kitaplarda da suçladıkları güç Sovyetler Birliği olmuştur. A. Roosevelt Jr. daha açık, W. Aegleton Jr. ise ona göre daha kapalı bir biçimde Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve yıkılışının suçlusu, sorumlusu olarak Sovyetler Birliği'ni göstermektedirler. Bu baylara göre, SSCB "emperyalist" amaçlı, ABD ve İngiltere ise, demokrasinin, insan hakları ve azınlıkların haklarının savunucularıdırlar... Bu baylar, detayda belli konularda aralarındaki farklılıklara, tarih tespitlerindeki farklılıklarına rağmen, özde aynı siyasetin savunucularıdırlar.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti bağlamında Sovyetler Birliği'ne yöneltilen eleştirilerde ve Mehabad'ın kuruluş süreci bağlamında çizilen bu genel çerçevenin şu ya da bu noktasında ayrı tavır takınanlar da vardır. A. Kassemlu bunlardan biridir.

www.sivanund.org

Kuzey Kürdistanlı örgütlerin ve bu konuda tavır takınan kişilerin, Roosevelt ve Aegleton tarafından çizilen çerçeveden uzaklaştıkları ve birleştikleri ortak yan Kürt milliyetçiliğidir.

Yani, şimdiye kadar Kuzey Kürdistanlı örgüt ve kişilerin takındıkları tavırlar, Marksizm-Leninizm biliminin yol göstericiliği temelinde yükselen tavırlar değildir.

Bu tavırlar içinde kuşkusuz şu ya da bu olguyu tespit etme bağlamında doğrular da vardır. Örneğin, 31 Mart 1947'de Qazi Muhammed'in, kardeşi ve amcaoğlunun idam edildiği tüm kaynaklarca tespit edilmektedir. Ya da, Kürdistan bayrağının 17 Aralık 1945'de sembolik olarak göndere çekildiği, 22 Ocak 1946'da ise Cumhuriyet'in resmen ilan edildiği de hemen herkesin ortak tespiti olan olgulardır. Sorun, zaten böylesi olguların tespitinden kaynaklanmıyor. Bu ve böylesi olguları tespit etmek, henüz cephenin hangi tarafında yer alındığını ortaya koymaz. Soruna hangi sınıf bakış açısıyla yaklaşıldığı, olayların yorumlanması ve nedenlerinin ortaya konması sözkonusu olduğunda ortaya çıkmaktadır.

Son yıllarda Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında takınılan tavırların çoğalması, bu tavırların milliyetçilik temelinde yükseldiği ve soruna burjuva bakış açısıyla yaklaşıldığı da gözönüne alındığında; bu tavırların yaygınlığı ölçüsünde, o kadar da kitlelerin bilincinin kararttıldığı anlamına gelir. Sovyetler Birliği'ne ve Sosyalizme saldırılar da bu denli yaygınlaşmaktadır. Bizim, takınılan tavırlarla sorunumuz da bu noktadan itibaren başlıyor.

Gerek Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunun tarihsel koşullarını, gerekse yıkılışının nedenlerini marksist-leninist bir temelde ortaya koymak ve gerekse de Sovyetler Birliği şahsında Sosyalizme yapılan saldırıları ortaya koyup reddetmek, gerçek komünistlerin görevlerinden biridir. Bu bilinçle, Kuzey Kürdistanlı Bolşevikler olarak, bu görevi yerine getirmenin bir ilk adımını bu makalemizle atıyoruz. Bu görevi yerine getirmeye çalışırken, çıkış noktamız işçi sınıfının kurtuluşunun bilimi olan Marksizm-Leninizmdir. Bakış açımız budur.

Bu bakış açısıyla sorunu ortaya koymaya çalışırken, yukarıda adı geçen kitapları da inceledik. Ama kendimizi bunlarla sınırlamadık. Mümkün olduğunca o dönemin orijinal belgelerine ve Sovyetlerin o dönem hakkındaki tavırlarına, doğrudan Mehabad Kürt Cumhuriyeti'yle ilgili olmasa da, İran'daki durum ve bunun uluslararası ilişkilerle bağını ortaya koyan belgelere de bakmaya çalıştık.

Mümkün olduğunca elimize geçen belgelerin tümünü inceledik. Bu incelemede, Sovyetler Birliği'nde Mehabad Kürt Cumhuriyeti'yle ilgili yayınlanan, ama ne yazık ki elde edemediğimiz bazı kitap ve makaleleri inceleme imkanımız olmadı. Buna rağmen, Rusça, Almanca, İngilizce ve Fransızca yayınlanan "Neue Zeit" (Yeni Zaman) dergisinde, o dönemde takınılan birçok tavrı inceledik.

Bugüne kadar Kuzey Kürdistanlı örgütlerin takındıkları tavırların ve Roosevelt ile Aegleton'un yazdıklarının tam ve derin bir eleştirisi, bir makalenin çerçevesini aşmaktadır. Bu makalemizde, Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında genel bir tavırla başlangıç yapacağız. Bu bilinçle yoldaşlarımızın ve okuyucularımızın, tavrımızı ilerletecek, varsa yanlışlarımızı gösterecek olan eleştiri ve katkılarını beklediğimizi de şimdiden belirtelim. Genel durumu kabaca anlattıktan sonra, esas soruna geçebiliriz...

AĞUSTOS 1941-AĞUSTOS 1945 DÖNEMİNDE ULUSLARARASI DURUM VE İÇTEKİ GELİŞMELER

Uluslararası durum, dış koşullar Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin oluşmasını kolaylaştırsa da, sorunun sadece bir yanıdır. Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve yıkılışı değerlendirilirken dış ve iç koşullar birlikte ele alınmak zorundadır.

Yine, Sovyetler Birliği'nin tavrını bu konuda değerlendirmek için, Mehabad ve İran'daki durumu, Mehabad için önemli olan iç koşulları temel alamayız. Bu noktada, yani Sovyetler Birliği'nin tavrını ve durumunu değerlendirebilmek için, uluslararası durumla, Sovyetler Birliği'nin durumunu ve tavrını gözönüne almak zorundayız.

Sovyet Kızıl Ordusu birliklerinin İran'a girişinin nedeni ve bunun Alman faşizmine ve onunla müttefik olan İtalyan ve Japon faşizmine karşı mücadelede nasıl bir rol oynadığı; bunun faşizme karşı mücadelede Sosyalist Sovyetler Birliği'nin yaşaması ve proleter dünya

---

(*): *Archie Roosevelt Jr. ve William Aegleton'un açık antisovyet, antikomünist olduklarını sadece Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında yazdıklarına dayanarak söylemiyoruz.*

A. Roosevelt Jr. Mart 1946'dan Şubat 1947'e kadar ABD emperyalizminin Tahran'daki Askeri Ataşe Vekili olarak görev yaptı. Bu süreçte, İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesiyle birlikte Sovyetler Birliği'ne karşı başlatılan soğuk savaşın, Sovyetler Birliği'ne karşı yönelen propagandanın doğrudan yürütücülerinden biridir.

Yıkılışından kısa süre önce, Mehabad Kürt Cumhuriyeti'ne gidip durumu –İran askerinin Mehabad Kürt Cumhuriyeti'ne saldırısı halinde Mehabad'ın direnme gücünün ve askeri gücünün ne olduğunu–, İran merkezi yönetimine ve hizmetinde olduğu ABD emperyalizminin İran'daki başyöneticilerine bildirdi. Daha sonra CIA ajanı olduğu açıklandı.

William Aegleton Jr. ise ABD emperyalizminin görevlisi olarak 1950'li yıllardan 1960'lı yılların başına kadar İran'da çalıştı. 1955'den sonra 1959'da yine Doğu Kürdistan'a gitti. Yıkılışından 13-14 sene sonra Mehabad Kürt Cumhuriyet hakkında anılara ve hatırlamaya dayalı "bilgiler" topladı. A. Roosevelt Jr.'nin 1947'de yazdığı yazıdaki temel yaklaşımı çıkış noktası alarak, topladığı "bilgiler" temelinde, "Mehabad Kürt Cumhuriyeti 1946" adlı kitabı yazdı. 1997 yılında W. Aegleton'un da CIA ajanı olduğu, bizzat eski CIA ajanları tarafından açıklandı.

Tüm bunlar toparlandığında, Mehabad Kürt Cumhuriyeti hakkında siyaset yaparken Roosevelt ve Aegleton'a dayanmanın yanlışlığı açıktır.

devrimi için olumlu bir rol oynayıp oynamadığı sorusu, en başında sorulup cevap verilmesi gerekmektedir.

a) Uluslararası durum

Durum nasıldı?

Bilindiği gibi, Hitler Almanyası 1939'un ortalarına doğru Çekoslovakya'ya askeri müdahalede bulunarak işgal etti. ABD, İngiliz ve Fransız emperyalist güçleri, bu işgalde salgırganlık tavrı görmediklerini açıklayarak dolaylı olarak Hitler Almanyası'na destek verdiler. 1 Eylül 1939'da ise Hitler Almanyası'nın faşist ordusu Polonya'ya saldırdı ve böylece İkinci Dünya Savaşı resmen başlamış oldu.

22 Haziran 1941'de Hitler Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ne saldırısına kadar savaş, emperyalist Almanya ile diğer kapitalist, ya da Fransa gibi emperyalist devletler arasında yürüdü.

Bu dönemde çatışmalar kapitalist-emperyalist devletler arasında yürüse de, emperyalistlerin gerçek hedefinin Sosyalist Sovyetler Birliği'ni yıkmak olduğu açığa çıkmıştı ve Sovyet Devleti de buna göre hazırlanıyordu. Hitler Almanya'sıyla yapılan saldırmazlık antlaşması da, esasen hazırlık yapabilmek, savaşa daha da güçlü girmek için yapılan bir antlaşmaydı. Sovyetler Birliği'ne er ya da geç saldırılacağı herhalükarda biliniyordu.

22 Haziran 1941'de, Almanya'nın saldırısı üzerine Sovyetler Birliği savaşa girmek zorunda kaldı. Bu durumda ülkenin diğer kesimlerdeki sınırlarının, cephe gerisinin ve savaş için cephaneyle, savaş döneminde Sovyetler Birliği'nin ihtiyaç duyduğu malzemelerin sağlanacağı yolların da güvenlik altına alınması zorunluydu. Aksi halde savaşta yenilmek kaçınılmaz olacaktı. Böylesi bir durumda galip gelen de emperyalist, faşist güçler olacaktı.

Gerek savaş başlamadan önceki diplomatik ilişkiler, gerekse de savaş başladıktan sonraki ilişkiler, faşist saldırılara karşı bir cephenin kurulmasını da beraberinde getirdi. Anti-Hitler koalisyonu olarak da adlandırılan bir cephe oluştu. Bu cephede SSCB, İngiltere (Büyük Britanya) ve ABD bulunuyordu.

Sovyetler Birliği'nin sağlama alması gereken sınırlarından biri de İran'la olan sınırıydı. 1930'lu yıllarda İran'da Rıza Şah rejiminin politikası açık antisovyetik bir karaktere büründü. Bu dönem Büyük Sovyet Ansiklopedisi'nde şöyle anlatılmaktadır:

*"(...) Rıza Şah'ın politikası, 30'lu yıllarda açık antisovyetik bir karakter aldı. İran (Fars Hükümetinin aldığı bir karar üzerine ülkenin resmi adı 1935'den beri böyledir), 1937'de Türkiye, Irak ve Afganistan'la birlikte, Sovyetler Birliği'ne karşı yönelen Saadabad Paktı'na imza attı. Rıza Şah, 1938 yılında SSCB ile birlikte yeni bir ticaret anlaşması imzalamayı reddetti ve bu Sovyet-İran ticaret ilişkilerinin durdurulmasına yol açtı. Aynı yıl içinde Hitler Almanyası'nın yararına olan İran-Almanya ticaret anlaşması imzalandı. İranlı gericiler, İran topraklarını antisovyetik planlarının gerçekleştirilmesi için harekat alanı olarak kullanma çabası içinde olan faşist Almanya'ya yanaşmaya çalışıyorlardı. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, Almanya, İran'ın tüm dış ticaretinde %40-45 paya sahipti. Almanya, silah ve donanım satış tekelini güvence altına aldı, havaalanları inşa etti, silah işletmelerini ve diğer işletmelerle kuruluşları denetim altına aldı." (**Büyük Sovyet Ansiklopedisi**, "Yeryüzünün Ülkeleri" dizisi No 21, İran, VEB Bibliyografi Enstitüsü Leipzig, 1955, Almanca, sayfa 94)*

İran'ın İkinci Dünya Savaşı öncesindeki durumu böyleyken, savaş başladıktan sonra ise faşist Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı harekat alanlarından biri haline geldi. Bu konuda da söylenenler şöyledir:

"İkinci Dünya Savaşı'nın patlamasından sonra Hitler faşistleri, Rıza Şah'ın yardımıyla İran'ı Sovyetler Birliği'ne karşı harekat alanı olarak kullandılar. Sovyetler Birliği'ne karşı bozguncu ve terörist eylemler yürütmeleri düşünülen silahlı gruplar ve silah depoları, Sovyet sınırının yakınına yığıldı. Hitler Almanyası'nın sözünde durmayarak 22 Haziran 1941'de SSCB'ye saldırmasından sonra, İran'da antisovyetik sabotaj ve terör çeteleri, aktif bir faaliyet geliştirdiler." (age, sayfa 94)

İran'la olan sınırı güvenlik altına almak için:

"Sovyet Hükümeti, İran hükümetini üç kez (26 Haziran, 16 Temmuz ve 16 Ağustos 1941'de), Hitler ajanlarının SSCB çıkarlarını ve İran'ın ulusal çıkarlarını tehdit eden sabotaj ve bozgun faaliyetlerinin oluşturduğu tehlike konusunda uyardı. Sovyet Hükümeti, 1921 tarihli Sovyet-İran anlaşmasının 6. maddesine dayanarak, 25 Ağustos 1941'de askeri birliklerini İran'ın kuzey bölgelerine yürüttü." (age, sayfa 95)

1921 tarihli Sovyet-İran anlaşmasının 6. Maddesi ise şöyledir:

"Madde VI.

Anlaşma imzalayan her iki taraf, üçüncü bir ülke tarafından silahlı bir müdahale yoluyla İran toprakları üzerinde iltihak politikası yürütmeye ya da İran topraklarını Rusya'ya karşı askeri harekat için bir üsse dönüştürmeye çalışması durumunda, bu durumda Rusya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti'nin ya da onun müttefiki devletlerin tehdit altında kalması durumunda ve İran Hükümeti'nin Rus Sovyet Hükümeti'nin uyarılarına rağmen bu tehlikeyi atlatmak için yeteri güce sahip olmaması durumunda, Rus Sovyet Hükümeti'nin özsavunmasının çıkarları için gerekli önlemleri almak amacıyla askeri birliklerini İran topraklarına gönderme hakkına sahip olduğu konusunda fikirbirliği içindedir. Rus Sovyet Hükümeti, sözkonusu tehlikenin ortadan kaldırılmasından sonra, askeri birliklerini İran alanından hemen çekmeye kendisini yükümlü kılar." (Russische Korrespondenz sayı 5, 1921, sayfa 372)

1921'deki anlaşmanın bu maddesine göre –o dönem henüz SSCB yoktu– İran sınırları içinde Sovyetleri tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde ve Sovyet Hükümeti'nin uyarılarına rağmen İran Hükümeti'nin bu tehditi ortadan kaldıracak durumda olmaması halinde, Sovyet askeri birlikleri'nin İran'a girme hakları vardır. Ve

bu hak, karşılıklı anlaşma temelindeki bir haktır. Bu bağlamda geçerken söylenmesi gereken bir şey, Sovyet askeri birliklerinin İran'a girmesi, İran'ın işgal edilmesi demek değildir.

Sovyet askeri birliklerinin İran'a girmesine paralel olarak İngiliz askeri birlikleri de İran'a girdi. Müttefik güçlerin İran'a girmesi ve sonrasındaki durum, Büyük Sovyet Ansiklopedisi'nde şöyle özetlenmektedir:

"Sovyet birliklerinin İran'a girişi, faşist saldırganların planlarını boşa çıkardı, İran'ı tehdit eden tümüyle faşist boyunduruk altına girme tehlikesinden kurtardı ve Anti-Hitler koalisyonu ülkeleriyle birlikte çalışmasını güvence altına aldı. J.V. Stalin, şunları söylerken, SSCB'nin İran'a karşı değişmeyen dostça politikasını yanlış anlaşılmaksızın dile getirdi: «Yabancı bölgeleri zaptetmek ya da ister Avrupa ve isterse de aralarında İran'ın da bulunduğu Asya bölgelerinin halkları sözkonusu olsun, yabancı halkların boyunduruk altına alınması gibi bir savaş hedefimiz yoktur ve böyle bir savaş hedefimiz olamaz». Sovyet Ordusu ile birlikte İngiliz birlikleri de İran'a girdi. 8 Eylül 1941'de SSCB, İngiltere ve İran arasında, İran askeri birliklerinin kuzey ve güneybatı bölgelerinden çekilmesi, Almanya ajanlarının ve temsilcilerinin ve onların uydularının İran'dan uzaklaştırılması üzerine bir anlaşma imzalandı. Antiulusal politikasının başarısızlığa uğramasıyla bağıntı içinde Rıza Şah, 16 Eylül'de oğlu Muhammed Rıza Şah'ın lehine tahtı bıraktı. Almanya'nın resmi temsilcileri ve ajanlarıyla onların uyduları ya enterne edildi ya da sınır dışı edildi. Bunların bir bölümü, İranlı faşist dostu unsurların yardımı sayesinde kendilerini gizlemeyi ve bozguncu çalışmalarını gizli yürütmeye devam etmeyi başardı. 29 Ocak 1942'de, SSCB, İngiltere ve İran arasında, Sovyet ve İngiliz askeri birliklerinin İran'da kalma süresini ve onların çekilme tarihini yaklaşık olarak saptayan bir anlaşma imzalandı. Anlaşma, bunun dışında İran, SSCB ve İngiltere arasındaki ortak çalışmayla İran ulaşım yollarının antifaşist savaşın başarıyla yürütülmesi için kullanılmasını öngörüyordu. İran halkları, müttefiklerin savaş malzemelerinin ve diğer malzemelerinin taşınmasında gösterdikleri yardımla, faşist koalisyonun bozguna uğratılmasına önemli bir katkıda bulundular. Bunu, 9 Eylül 1943'de İran'ın Almanya'ya resmen savaş ilan etmesi izledi. Üç müttefik gücün (SSCB, ABD ve İngiltere) önde gelen devlet adamlarının Tahran Konferansı'nda, 1 Aralık 1943'de İran'a ilişkin bir deklarasyon kabul edildi. Bu deklarasyonda İran'ın savaşın yürütülmesindeki katkısına gereken önem verildi ve tam bağımsızlığını, eğemenliğini ve toprak dokunulmazlığını koruması için İran'a iktisadi yardım verme şeklindeki müttefiklerin isteğini dile getirdi. SSCB, savaş yıllarında İran'ı geniş bir şekilde besin maddesi temini, sağlık alanında ve kültürel açıdan desteklerken, İngiltere ve ABD'nin gerici çevreleri, üç güç deklarasyonuna rağmen, oluşan durumu, İran'ı kendi etkileri altına almak ve onu bir mandaya çevirmek için çaba gösteriyorlardı.

Sovyetler Birliği'nin Hitler Almanyası'na karşı Büyük Anavatan Savaşı, tüm İran'ın kitleleri arasında demokratik ve ulusal kurtuluş hareketinin güçlü bir şekilde canlanmasına yol açtı. Halk kitlelerinin baskısı sonucu politik tutuklular kurtarıldı. Demokrat gazeteler yayınlandı. Eylül 1941'de İran Halk Partisi kuruldu. Sendikalar yeniden kuruldu ve köylü birlikleri oluşturuldu.

Demokratik örgütlerin otoritesinin ve SSCB'nin popülerliğinin daha fazla büyümesi önünde duydukları korkuyla, daha düne kadar Alman faşistleriyle birlikte çalışan İranlı gericiler, yeni bir yön aldılar ve ABD ve İngiltere emperyalistlerinin hizmetine girdiler. İngiliz emperyalistleri, Eylül 1943'de ajanları Said Ziya'yı İran'a gönderdiler. Bu, efendilerinin emri ve mali desteğiyle, provakatörce bir antidemokratik ve sovyet düşmanı bir faaliyet geliştirdi. Said hükümeti, 1944 yılında, SSCB ile petrol anlaşması üzerine görüşmeleri boşa çıkarttı. Said'in antisovyet tutumu, 1944 yılının sonundan 1945 yılı başlarına kadar, halk kitlelerinin protesto dalgalarına yol açtı.

Amerikan emperyalistleri, 9 Ağustos 1942 ile 13 Şubat 1953 yılları arasında başbakanlık yapan Kavam'ın yardımıyla İran'ı savaş sırasında önemli ölçüde kendi etkileri altına almışlardı. Amerikan askeri birlikleri, Kavam'ın rızasıyla, 1942 yılında hiçbir yasal temeli olmaksızın İran'a girmişlerdi. İran ordusu, jandarması, polisi ve tek tek bakanlıklar, geniş haklara sahip Amerikalı danışmanlara bırakılmıştı. İran ekonomisini Amerikan sermayesinin boyunduruğu altına almak amacıyla, başyönetici olarak çalışmak üzere, Amerikalı maliye uzmanı Millspaugh, Ocak 1943'de yeniden İran'a geldi. Millspaugh, 1945 yılına kadar ülkede kaldı ve İran ekonomisine muazzam zararlar verdi.

İran gericiliği ve onun arkasında duran İngiliz ve Amerikan emperyalistleri, demokratik harekete karşı mücadelelerinde, Kaşkal, Bahtiyari ve diğer göçebe aşiretlerin gerici hanlarına ve bunların silahlı birliklerine ve bunlarla birlikte, Halk Partisinin kulüplerini ve komitelerini sendikaları ve köylü birliklerini parçalayan, demokratik fonksiyonerleri tutuklayan, döven vs. jandarmaya ve polise dayandılar. Gerici terör, özellikle, resmi makamların keyfiliğinin ve feodal boyunduruğun ulusal kölelikle daha da güçlendirildiği İran Azerbaycan'ında estirildi. (age, sayfa 95-98)

Uluslararası durumun İran'la ilgili yanı kaba hatlarıyla böyledir. Sovyet ve İngiliz askeri birliklerinin ve sonradan ABD askeri birliklerinin İran'a girmesi, Hitler faşizmine karşı mücadelede, öncelikle Sovyetler Birliği'ne yaramıştır. Sosyalist devletin yaşamasına ve proleter dünya devrimine hizmet etmiştir. Savaş sürecinde Sovyetler Birliği, İran üzerinden önemli ölçüde silah, cephane ve gıda malzemesi sağladı. İran üzerindeki transit ulaşımın sağlanmasıyla faşist Almanya'ya karşı zafere katkıda bulunuldu.

Genel olarak ele alındığında, 1941-1945 döneminde Sovyetler Birliği ve müttefiklerin askeri birliklerinin İran'a girmesinin faşizme karşı olumlu bir rol oynadığı açıktır. Bunun ise, Sovyetler Birliği açısından sorunun esas yanı olduğu, bu noktada doğru bir iş yaptıkları tespit edilmek zorundadır.

Bu dönemde müttefikler arasındaki ilişkiler kuşkusuz sorunsuz geçmedi. Aktardığımız alıntıdan da görüleceği gibi, ABD ve İngiliz emperyalistleri bir yandan Sovyetler Birliği'yle ittifak kurarken, diğer yandan da İran'da kendi hakimiyetlerini kurma peşindedirler. Bu doğaldır da. Sorunun özü, onların yayılmacı, emperyalist gerçek yüzlerini görmektir. Bu, sadece Sovyetler Birliği'ne karşı tavırlarında değil, bizzat İran ve buunla bağıntılı olarak Doğu Kürdistan üzerinde emperyalist egemenlik için tavırları için de önemlidir.

8 Mayıs1945'de, Hitler Almanyası teslim oldu ve savaş, Sovyetler Birliği'nin zaferiyle sonuçlandı. İkinci Dünya Savaşı'nın bitişi, 8 Mayıs 1945 olarak genelde kabul görse de, Japonya'yla savaş hâlâ sürüyordu. 14 Ağustos 1945 tarihinde Japonya faşist devleti teslim oldu ve savaş sona erdi. 6 Ağustos 1945'de, ABD emperyalistlerinin Japonya'ya atom bombası atması Japonya'nın teslim olmasında önemli bir rol oynamıştı.

Ama bu, aynı zamanda Sovyetler Birliği'ne de gözdağı verme anlamına geliyordu. Savaş sürecinde müttefik güçler arasında önplanda olan faşist devletlere karşı mücadele, savaşın sona ermesiyle birlikte ortadan kalktı. Savaş sonrası öne çıkan –zaten hiç ortadan kalkmayan– sosyalist devletle emperyalistler arasındaki, somutta da SSCB ve ABD ile İngiliz emperyalizmi arasındaki çelişkiler oldu. Savaşın bitişi, aynı zamanda daha sonra soğuk savaş diye de tanımlanan savaşın başlangıcı oldu.

b) Mehabad'da durum ve gelişmeler

25 Ağustos 1941'de, Sovyet askeri birlikleriyle İngiliz askeri birliklerinin İran'a girmesi sonrasında, pratik olarak Mehabad'da İran devletinin merkezi otoritesi de hemen hemen yoktu.

İran'ın kuzeyinde Sovyet askeri birlikleri, güneyinde de İngiliz –daha sonra ABD'nin askeri birlikleri de işin içine girdi– askeri birlikleri hakimdi. Mehabad ise, bu iki çizgi arasında kalmış ve iki tarafın nüfuz ettiği bölgede bulunmuyordu. "Serbest Bölge" (nomansland) diye adlandırılan bir bölge oluştu.

Bu bölgenin Bane, Saqız ve Serdeşt bölümünde Hama Raşid Şah (Irak Kürtlerinden, daha sonra İngilizlerle ilişkide olduğu ortaya çıkar. *[Bkz. Kassemlu'nun kitabı, sayfa 58*), 1941 Eylül'ünden 1944 Eylül sonuna kadar egemenliğini sürdürür. Diğer geri kalan "Serbest Bölge"de ise özellikle kırsal alanlarda Kürt ağalar, şeyhler yönetimi ellerinde tutmaktadırlar.

İran hükümetinin Bane'ye ordu göndermesinden sonra, İran askeri birlikleri Hama Raşit Şah'ın birliklerini yenerler, böylece "Serbest Bölge" de daralmış olur.

Kızıl Ordu birlikleri, Kuzey İran'a gelmelerinden sonra somut olarak Kürt sorunuyla karşılaşırlar. Kendi nüfuzlarında olan bölgelerde halka karşı davranışlarıyla kısa zamanda halkın sempatisini kazanırlar. Bu, Kürtler arasında da gelişir.

1941 Aralık ayında Mehabad'dan bir delegasyon Baku'ye davet edilir. Sözkonusu delegasyona 30 kişi katılır ve bu katılımcılar aşiret reisleri, şeyhler, ağalar ve Mehabad'ın orta sınıf tabakalarının temsilcileridirler. Kassemlu'ya göre şunlar hedeflenmiştir:

"Bu gezi ilişkiye geçme için yapılır. Kürt temsilcileri ile Sovyetler'in tanışması ve temsilcilerin Sovyet toplumunu tanıması tasarlanır." (Kassemlu, Özgürlük Mücadelesinde Kırk Yıl, Koral Yayınları, sayfa 57)

16 Ağustos 1942'de (değişik kaynaklar, değişik tarihler vermektedir) Mehabad'da 11 kişinin katılımıyla ***"Komelayê Jiyanevayê Kurd"*** (Kürt Diriliş Birliği) (KJK) kurulur. Kürdistan ulusal kurtuluşunu amaçlayan bu örgüt, illegal kurulmuş ve hücre temelinde örgütlenmiştir. Kısa adı ise **"Komela"**dır. Kassemlu Komela hakkında şunları yazar:

"Komela'nın kurucuları Mehabad orta tabakadan, küçük burjuva sınıfından gelirler.

Bununla birlikte eskiden beri süregelen, önderliği bir şeyhin ya da feodal beyin eline verme geleneği yıkılır. KJK'ya katılan herkes, Kürt halkına asla ihanet etmeyeceğine, bunun kurtuluşu için mücadele edeceğine, Komela'nın içişlerini gizli tutacağına, tüm Kürtleri kardeş olarak göreceğine ve Komela'nın onayı olmaksızın başka bir parti ya da örgüte girmeyeceğine ilişkin yemin eder.

Komela'nın yapısı programı –ayrıntılı bir programı olmamasına karşın, temel hedefler oluşturulmuştu– ve eylemi olduğu kadar örgütlenme biçimi de, KJK'nın ulusal ve sekter, kapalı bir örgüt oluşturduğunu göstermektedir." (age, sayfa 34-35)

Komela milliyetçi ve içe kapalı niteliğini sonuna kadar sürdürdü. Bu arada Komela, kendi ismiyle, ya da Kassemlu'nun aktardığı gibi ***"Nıştiman"*** adında bir dergi yayınlar. Dergide Kürt sorunu üzerine yazılar yazılırken, İngiliz emperyalizmini olumlu gösteren görüşler de savunulur. Kassemlu bu konuda şunları söylemektedir:

"Nıştiman dergisini okurken, Komela'nın o dönem kurucu ve önderlerinin öteki halkların özgürlük mücadeleleri ve uluslararası politik durum hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları kanısı oluşmaktadır. İngiliz hükümeti, Nıştiman dergisinde yalnızca Kürtler'in dostu değil, bundan da öte, bütün halkların ve Kürtler'in özgürlük bayrağının taşıyıcısı olarak tanımlanmaktadır.

Kürtler'in ulusal kurtuluşunu hedefleyen, ancak buna İngiltere'nin –o dönem en büyük sömürge gücü– yardımıyla ulaşmak isteyen politik bir önderlik, kuşkusuz tümüyle yanlış görüşleri savunmaktadır." (age, sayfa 35)

Bu alıntı, Kürtlerin ulusal kurtuluşu için mücadele etme amacıyla oluşturulan Komela'nın Sovyetler'den bağımsız kurulduğunu göstermektedir. Bundan da öte Komela, kurtuluşu İngiliz emperyalistlerin yardımına bağlamaktadır. Bu görüşler 1943-45 yıllarında savunulan görüşlerdir.

Komela, Mehabad dışında örgütlense de, örgütlenmesi esas olarak Mehabad'la sınırlı kalır. 1945 ortalarına gelindiğinde, gelişen harekete önderlik edebilecek konumda değildir.

www.serxwebun.org

Bu dönemdeki gelişmelerde öne çıkan bir başka nokta da, Kürdistan'ın diğer parçalarında yaşayan Kürtlerin belli oranda birlikte hareket etme isteğidir. Bunun bir göstergesi, Irak, İran ve Türkiye'nin devlet sınırlarının birleştiği "Dılanbar" dağında Kürdistan'ın üç parçasından temsilcilerin biraraya gelerek yaptıkları toplantıdır. Bu toplantıda, *"Ramani Sê Sinor"* (Üç Sınır Anlaşması) adıyla ortak bir anlaşma imzalanır. Buna göre, değişik parçalarda bulunan Kürtler birbirlerine maddi ve manevi yardımlarda bulunacaklardı.

Ulusal bilincin gelişmesi bağlamında önemli rol oynayan bir gelişme de, *"Daykê Nıştiman"* (Anavatan) adlı operanın oynatılmasıdır. Kürtçe'nin Mehabad bölgesinde konuşulan şivesiyle yazılıp oynanan operanın konusu şöyledir: Daykê Nıştiman adlı bir kadın üç haydut tarafından (İran, Irak, Türkiye) kaçırılır. Başına korkunç olaylar geldikten sonra çocukları tarafından kurtarılır. Bu operanın kitle üzerinde etkisinin nasıl olduğunu Aegleton şöyle anlatır:

"Operanın sahneye konmasından sonra büyük bir ulusal potansiyel doğdu. Çünkü Daykê Nıştiman, dertlerini ve acılarını ilk kez temsil edildiğini gören Kürtler üzerinde derin bir etki yapmıştı." (Mehabad Kürt Cumhuriyeti, Koral Yayınları, sayfa 101)

Verilen bilgilere göre, aylarca süren temsilde salon sürekli dolup taşıyordu. Opera, Sovyet askeri birliklerinin nüfuzundaki bölgede de gösterildi. 1945'in ortalarına gelindiğinde Mehabad ve çevresinde Kürt ulusal bilinci büyük bir oranda gelişmişti.

Nisan 1945'de Sovyetlerin Mehabad Kürtleriyle kurdukları ilişkiler sonucu bir **"Kürdistan-Sovyet Kültür Derneği"** kurulur. Bu derneğin açılışında da Daykê Nıştiman operası gündemin önemli bir konusuydu.

Qazi Muhammed, Aegleton'un verdiği bilgiye göre, Ekim 1944'de Komela'ya üye olur. Üyelik önerisi bizzat Komela tarafından yapılır. Roosevelt'e göre ise, Nisan 1945'de Daykê Nıştiman'ın da sahnelendiği, "Kürdistan-Sovyet Kültür Derneği"nin açılış kutlamasında ve Sovyetlerin dayatmasıyla "nihayet" Komela'ya üye olarak alınır.

Sovyet askeri birlikleri ya da subaylarının Mehabad'lı Kürtlerle ilişkileri, 1941 yılı sonunda bir delegasyonun Bakü'ye davet edilmesi ve delegasyonun Bakü'ye gitmesi dışında, bu dönemde esasta "Kürdistan-Sovyet Kültür Derneği"nin açılışıyla sınırlıdır. Karşılıklı ilişkiler için tüm yazılanlardan çıkanlar bunlardır. Bunun ötesinde Aegleton ve Roosevelt'in yazdıkları içinde, Abdullahof ve Hacıyef adlı iki kişi, Sovyet askeri birliklerine at satın almak için Mehabad'a gitmiştir ve Sovyetlerle Komela'nın ilişkisi de *"tesadüfen"* başlamıştır.

c) İran Azerbaycan'ında durum ve gelişmeler

Mehabad'ın durumunu ve bütün içindeki yerini tam olarak ortaya koymak için İran ve İran Azerbaycanı'ndaki durum ve gelişmelere de bakılmak zorundadır. Uluslararası durumun yanısıra, İran, İran Azerbaycanı ve Mehabad üçlüsü bir bütünün parçaları, yani İran devletinin sınırları çerçevesindeki bir sorun olarak ele alınması gerekiyor. Zaten ne Mehabad, ne de İran Azerbaycanı, İran'dan ayrılmayı, ayrı bir devlet kurmayı hedeflemişti. Sorun, İran devleti çerçevesinde özerklik temelinde birlikte yaşama çerçevesinde ele alınmış ve böyle de savunulmuştur.

1941 Ağustos'unda Sovyet askeri birlikleri İran'a girdiğinde, Kuzey İran olarak tanımlanan bölgenin büyük bir bölümü olan İran Azerbaycanı'na yerleştiler. Sovyet askeri birliklerinin yerleştiği diğer yer de Kürtlerin yaşadığı Kuzey Kürdistan'ın (şimdi Doğu Kürdistan diye adlandırılan) bir bölümüydü. İran Azerbaycanı'nın nüfusu 4 milyondu. Tebriz'in nüfusu 200 bindi. Mehabad'ın bu dönemdeki nüfusu ise 16 bin civarındaydı.

İran Azerbaycan'ında da, İran Kürdistanı'nda olduğu gibi ulusal zulüm, baskı vardı. Azeriler de Kürtler gibi kendi dillerini özgürce konuşamıyor, kendi dillerinde eğitim göremiyordu. Fars egemenlerine göre zaten Azeri ulusu diye bir ulus yoktu.

Müttefik güçlerin askeri birliklerinin İran'a girmesi ve Rıza Şah'ın iktidardan indirilmesi üzerine Azeri halkında, ülkede demokratik bir düzenin kurulacağı umudu uyanır. Umut kısa sürede boşa çıkar. İran devlet yetkililerinin siyasetinde bir değişiklik olmaz. Demokratik haklarını talep edenler ve bunun için mücadele edenler baskılara maruz kalırlar ve birçok kişi de kurşunlanarak öldürülür.

İran güvenlik güçlerinin de ötesinde, bölgede merkezi otoritenin zayıflamasından yararlanan toprak ağaları ve hanlar, halk üzerinde baskı ve zulüm uygularlar. Kendilerine karşı gelenler öldürülür. İran merkezi hükümeti bu uygulamalara karşı tedbir alma yerine, bilakis bunları teşvik edip, destekler.

30 Ekim 1944'de Tebriz'de yapılan bir yürüyüşe polis ve asker ateş açarak birçok kişiyi öldürür ve yaralar.

1943'de yapılan Meclis seçimlerini büyük çoğunlukla kazanan Pişevari'nin üyeliği, 1944 baharında toplanan İran Meclisi'nin çoğunluğu tarafından reddedilerek onaylanmaz.

1945'in ilkyarısında İran İçişleri Bakanlığı Tebriz'de, yapılan seçimlerde seçilen demokrat üyelerin de yer aldığı şehir yönetimini onaylamayı reddeder.

Bu dönemde halkın tepkisi yükselir ve daha sonra Aralık 1945'de İran Azerbaycanı Ulusal Hükümeti kurulur.

Kısacası, İran merkezi hükümetiyle İran Azerbaycanı arasında anlaşmazlıklar ve çatışmalar yaşanır bu dönemde.

Sovyet askeri birliklerinin İran Azerbaycanı'nda bulunduğu dönemde halka baskı ya da eziyet vb. gibi olaylar yaşanmamıştır. Sovyetlere karşı olan ve emperyalistlerin İran'da antisovyet propaganda ve ajitasyonlarının sürdürücülerinden olan Archie Roosevelt Jr., tüm yalan ve iddialarına rağmen, Sovyetlerin İran Azerbaycanı'nda halka karşı olan tek bir örnek bile verememektedir.

www.serxwebun.org

A. Roosevelt Jr. ve W. Aegleton'un yazdıkları esas şey, Sovyet siyasi komiserlerinin ve *"sovyet ajanlarının"* İran Azerbaycanı'nda –özellikle de 1944'den itibaren– dolaştıkları; Sovyet Azerbaycanı'ndan İran Azerbaycanı'na gelişen demokratik hareketi desteklemek için bazı göçmenlerin geldiğidir. ABD emperyalizminin bu sadık uşakları, demokratik hareketin desteklenmesini eleştirerek, kendi gerçek yüzlerini de göstermektedirler.

d) İran'da durum ve merkezi hükümetin uygulamaları

Yukarıda, uluslararası durumu aktarırken, Sovyet Ansiklopedisi'nden aktardığımız alıntıda, bu dönemde İran'daki durum da kaba hatlarıyla ortaya kondu. Bu dönemde, gerçekten de İran gerici hakim sınıfları İngiliz ve ABD emperyalistlerinin hizmetine girdiler.

16 Eylül 1941'de Rıza Şah'ın iktidardan düşürülmesi ve yerine büyük oğlunun geçmesinden sonra, işçi sınıfında belli bir hareketlenme olur. Sendikalar kurulur. Özellikle İsfahan'da işçiler sendika örgütlenmesinde önemli rol oynarlar.

Verdikleri mücadele sonucunda, –daha önce hiçbir işçi örgütüne izin verilmediği halde– yaşam koşullarında belli iyileştirmeler –işgününün kısaltılması, iş elbiseleri ve ekmek verilmesi vb.– elde ederler.

Bütün sendikaların çalışmalarını koordine etmek için de ayrıca bir sendika oluşturulur. Aynı süreçte Halk Partisi'nin (TUDEH) örgütleri oluşur. Halk Partisi'nin etkisi işçiler ve köylüler arasında giderek gelişir. Demokratik örgütlerin gelişmesinden patronlar rahatsız olurlar. Bu hareket, ABD ve İngiliz emperyalizminin çıkarlarına da zarar verme tehlikesini içinde barındırıyordu. Özellikle petrol üretimi alanlarındaki işçilerin mücadelesi, emperyalistlerin çıkarlarına tersti.

İran devletinin tüm ekonomisini ve İran Hükümetinin çalışmalarını kontrol eden, özellikle de ekonomi alanında olağanüstü yetkilere sahip olan Amerikalı maliye uzmanı Millspaugh ile İngilizlerin ajanı olarak kabullenen Said Ziya'nın ortak hareket etmeleri sonucunda, işçi hareketi ve buna paralel gelişen köylü hareketi üzerinde terör estirilir.

İşçi ve köylü hareketine karşı estirilen terör, Halk Partisi'ne karşı terörle içiçedir. Demokratik harekete karşı uygulanan terör, Sovyetlere karşı kışkırtmayla elele gidiyordu.

1945 ortalarına gelindiğinde bastırılamayan demokratik hareket, esas olarak İran Azerbaycanı'ndaki hareketti. Buna bağlı olarak da saldırının hedefi haline geldi. Demokratik hareket bastırılmak istendi. Fakat yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, halkın bu baskılara karşı gelmesi sonucunda, İran Azerbaycanı'nda 1945 sonuna doğru demokratik bir hükümet kuruldu.

Mehabad'daki gelişmeler, İran merkezi devlet iktidarı için, İran Azerbaycanı'ndaki gelişmelere göre daha önemsizdi. Esas tehlikenin geldiği yer Mehabad değildi.

ABD ve İngiliz emperyalizmiyle işbirliği içinde, içerdeki demokratik hareket'e karşı terör estiren İran gerici hakim sınıflarının emperyalistlerle ilişkisine de kısaca bakmak gerekiyor.

Alman emperyalizmiyle ilişkilere, en azından açıkça sürdürülen ilişkilere müttefik güçlerin İran'a girmesiyle, son verildi.

İngiliz emperyalizmi savaştan önce İran'da söz sahibi olan emperyalist güçlerden ve en önemlilerden biriydi.

29 Ocak 1942'de Sovyetler Birliği, İngiltere ve İran arasında yapılan anlaşmaya göre, müttefik güçler İran'ın tam bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak dokunulmazlığını koruyacaktı. Bunun için de savaşın bitiminden ve müttefiklerin savaş sonrası durum için yürüteceği görüşmelerden yaklaşık 6 ay sonra askeri birliklerin İran'dan çekileceği karar altına alındı. Buna ek olarak müttefik güçlerin İran'a iktisadi yardım, sağlık, besin, kültürel alanlarda vb. yardım edeceği de tespit edildi, kararlaştırıldı.

Tüm savaş sürecinde Sovyetler Birliği bu anlaşmaya bağlı kalarak, anlaşma çerçevesinde hareket etti. Bu dönemde Sovyetler Birliği için esas sorun, Hitler faşizmine karşı savaşta İran'ın SSCB'ye karşı bir savaş alanı haline getirilmesini önlemek ve bu alan üzerinde SSCB'ye savaş malzemesi ve gerekli olan diğer malzemeleri sağlamaktır. Bu gerçeği, ABD emperyalistlerinin savunucusu W. Aegleton da kabul etmek zorunda kalmıştır.

Sadece Mehabad, İran Azerbaycanı'na karşı değil, bir bütün olarak İran'a karşı siyasetinde Sovyetler Birliği egemenlik ilişkilerinin değil, dostluk ilişkilerinin peşindeydi. Bunun için de Sovyetler Birliği halkın sempatisini kazanabildi.

1946'da **"Amerikalılar İran'da"** adıyla yazdığı kitapta Millspaugh, Sovyetlere karşı yalan ve kışkırtma kampanyası yürüttüğü durumda bile şu tespiti yapmak zorunda kalmıştır:

"Üst ve alt tabakadan İranlılar, Sovyetlerin siyasetini destekleyip, uygulanmasında yer aldılar." (agk, sayfa 191, aktaran M. Sergeyew, Yeni Zaman sayı 6, 1948, Almanca)

Sovyetlerle ilgili yan böyleyken, ABD ve İngiliz emperyalizmiyle ilgili olan yan nasıldır? Kısaca buna bakalım.

29 Ocak 1942'deki anlaşmada ABD'nin yer almamış olması, bu süreçte kendi hakimiyetini kurmanın bir aracı olmuştur. Said Ziya şahsında her ne kadar İngiliz emperyalistleri sözsahibi olsalar da, savaş sürecinde hakimiyetlerini ve ekonomik etkinliklerini giderek ABD emperyalizmine kaptırırlar.

İngiliz emperyalistleriyle ABD emperyalistleri, İran gerici sınıflarını yanlarına alarak Sovyetler Birliği'ne karşı birlikte hareket ettilerse de, kendi aralarında da çıkar çatışması vardı. Bu çatışmada, savaş sürecinde kârlı

www.serxwebun.org

çıkan emperyalist güç ABD oldu.

1943'ün başından itibaren İran'ın ekonomisi yukarıda adı geçen ABD'li Millspaugh'un elindedir. Askeri alanda, emniyette, sağlık alanında, gıda alanında, tarımda –özellikle de sulama alanında– ABD'li "uzmanlar" egemendi. Formel olarak bunlar danışmandı. Gerçekte ise ülkede neler yapılacağına bunlar karar veriyordu.

Millspaugh'un hikayesini anlatmak yeterlidir. Millspaugh'un İran'ın ekonomisinin genel yönetmeni olması için, Kavam Hükümeti'nin önerisiyle İran Meclisi 12 Kasım 1942'de karar alır. Buna göre, Millspaugh'un yetkisi, tüm ekonomiyi ve İran Hükümeti'nin çalışmalarını kontrol etmektir. 29 Ocak 1943'de Millspaugh İran'a gelir. Bu, İran'a ikinci gelişidir. Daha önce 1922-1927 yıllarında İran'da Amerikan Petrol Şirketi Temsilciliği yapmıştır.

Bu yetkilerine ek olarak İran Meclisi, 4 Mayıs 1943'de Millspaugh'un yetkilerini genişleten bir karar alır. Karar Millspaugh'a olağanüstü yetkiler verir. Bu olağanüstü yetkiler, savaşın bitiminde altı ay sonrasına kadar geçerlidir.

Böylece bütçenin hazırlanmasından, ithalat ve ihracatın tümünün kontrolü ve yönetiminden, tüm hammadde ve üretilmiş dayanıklı maddelerin dağılımı ve yerleşimine kadar her şey Millspaugh'un yetkisindedir. Kısacası, gıda tüketimi dışında tüm dallar bu emperyalist uzmanın elindeydi. Gıda alanındaki kontrol ise, Beslenme Bakanlığı ile Millspaugh'un ortak başvurusu halinde yine Millspaugh'un kontrolüne geçecekti. Beslenme Bakanlığı'nın danışmanı da ABD'liydi. Bunun pratik sonucu bu alanda da ABD'nin kontrolüydü.

Emperyalist uzman Millspaugh İran'ın ekonomisini iki senede o kadar tahrip etti ki, 8 Ocak 1945'de İran Meclisi, Millspaugh'un yetkilerini geçersiz kılmak zorunda kaldı. 28 Şubat 1945'de ise Millspaugh geçici olarak İran'ı terketmek zorunda kalır.

Bu süreçte, gerek ekonomide gerekse de siyasi ve askeri alanlarda İran Hükümeti'nin uygulamalarının esas planlayıcıları, başta ABD emperyalistleri olmak üzere ABD ve İngiliz emperyalistleri olmuştur.

İşçilere, köylülere ve tüm demokratik harekete karşı saldırıların, Sovyetlere karşı kışkırtıcılığın, yalanların, ülkede sürdürülen terörün uygulayıcısı İranlı gericiler, hakim sınıflar olmuşsa, planlayıcısı da bu emperyalist güçler olmuştur.

1941-1945 döneminde, savaş sürecindeki durum ve gelişmeler kaba hatlarıyla böyledir. 1945 Ağustos ayına gelindiğinde İkinci Dünya Savaşı bitmiş, müttefikler savaş sonrası durumu belirlemek için anlaşmalar yapmaya çalışmaktadırlar. Savaştan galibiyetle çıksa da Sovyetler Birliği büyük zararlar görmüştür. Maddi olarak hesap edilemeyecek düzeyde bir zarara uğrayan Sovyetler Birliği, 20 milyondan fazla da insanını kaybetmiştir.

İran bağlamında, artık tartışmalar askeri birliklerin nasıl ve ne zaman geri çekileceği üzerinedir. ABD ve İngiliz emperyalistleri, Sovyetlere karşı İran'ı bir koz olarak kullanmaya çalışırlar.

AĞUSTOS 1945 SONRASINDAKİ DURUM VE GELİŞMELER

Savaşın bitişiyle birlikte uluslararası alanda –İran'ı ilgilendiren yönü– müttefik güçlerin askeri birliklerinin geri çekilmesi sorunuydu.

Bu sorunu, ABD ve İngiliz emperyalistleri, savaş sonrasında İran üzerindeki hakimiyetlerini sağlama almak için Sovyetlere karşı bir koz olarak kullandılar. Suni bir "İran sorunu" yaratarak, sorunu Birleşmiş Milletler'e kadar götürerek Sovyet karşıtı propaganda yaptılar.

Savaş döneminde ABD emperyalistlerinin entrikaları ve çabaları meyvasını vermişti. İran hakim sınıfları da Birleşmiş Milletler'de ABD ve İngiliz emperyalistlerinin saflarındaydı. Burjuvazinin niteliğine uygun oyunlar bu dönemde de yoğun şekilde oynandı.

Sovyetler Birliği'nin askeri birliklerini İran'da tutma diye bir amacı zaten yoktu. Sovyetler Birliği için sorun, savaş sonrası dönemde, İran'ın Sovyetlere karşı emperyalistlerin bir üssü olup olmaması sorunuydu. Sovyetler İran'la eşit ilişkiler temelindeki dostluğun sağlanması siyasetini güttü. Bu siyaseti savunurken, ülkenin, burjuva anlamda da olsa, demokratikleşmesinden yana tavır takındı. Bunun en açık örneği, İran Azerbaycanı'ndaki demokratik hükümetin uygulamalarının İran'ın her yanına genişletilmesinin savunulmasıdır.

Kısacası, Sovyetler Birliği, İran Azerbaycanı ve Mehabad'daki demokratik hükümetlerin uygulamalarının İran'ın her yanında olmasından yana tavır takınmış ve ülkenin demokratikleşmesi temelinde de ulusal sorunun çözümünün yolunun açılacağını savunmuştur. Siyaseti de buna uygun olmuştur.

Emperyalistlerle diplomatik ilişkilerde, onların Sovyetlere karşı olan siyasetine karşı mücadele ederken Sovyetler Birliği, halkların kardeşliği ve eşitliği, dostluk ilişkileri siyasetini savunmuştur. Sovyetler bunu yaparken, İran'ın egemen sınıflarının gerçek yüzünü ortaya koymaktan da geri kalmamıştır. Uluslararası durum hakkında aktarmak istediklerimiz kısaca böyledir. Bu dönemde İran'daki durum ise, Büyük Sovyet Ansiklopedisi'nde genel özet düzeyinde şöyledir:

"Sovyetler Birliği'nin Hitler koalisyonu birlikleri üzerindeki zaferi, İran'daki ulusal kurtuluş hareketini ve demokratik hareketi güçlendirdi. Halk Partisi'nin ve sendikaların otoritesi ve etkisi büyüyordu. 1945-1946 yıllarında İran Azerbaycanı'nda, 1945 yılında kurulan Azerbaycan Halk Partisi'nin önderlik ettiği güçlü bir demokratik hareket gelişti. 1945 yılında oluşturulan ve başında S. D. Pişevari'nin bulunduğu İran Azerbaycanı ulusal hükümeti, bir toprak reformu yürüttü: Hazine toprakları ve demokratik Azerbaycan'a karşı mücadele eden gerici toprak sahiplerinin toprakları, tazminatsız olarak köylülere dağıtıldı; bunun dışında, geride kalan toprak sahiplerinin toprakları üzerinde çalışan köylülerin ürün payları önemli ölçüde yükseltildi. Hükümet, sanayinin ve ticaretin gelişmesi ve spekülasyona karşı mücadele

www.serxwakurd.org

için önlemler aldı; sekiz saatlik işgününü yerleştirdi, çalışma ve sosyal sigorta üzerine yasalar çıkardı. Azerbaycan dili, devlet dairelerinde, mahkemelerde, okullarda resmi dil olarak kabul edildi vs. Tebriz'de bir üniversite, bir opera binası, bir sanat okulu ve diğer kültürel kuruluşlar açıldı.

1945 sonunda, Kuzey Kürdistan'da (Mehabad) Qazi Muhammed'in önderliğinde İran'daki Kürtler için özerklik isteyen Kürdistan Demokrat Partisi kuruldu. Kürt demokratları, iktidarı ele geçirdiler ve Mehabad'da başında Qazi Muhammed'in bulunduğu özerk bir hükümet oluşturdular. Ancak İran Azerbaycanı'nın tersine Kürdistan'da bir tarım reformu gerçekleştirilmedi.

Demokratik hareketin yükselişi, 1946 Ocak'ında kurulan Kavam Hükümetini, demokratik örgütlerin takibat altında tutulmasını sona erdirmeye ve Sovyet düşmanı dış politika rotasını değiştirmeye zorladı. 4 Nisan 1946'da, Kuzey İran'daki petrol yataklarının açılması ve kullanılması amacıyla karma bir Sovyet-İran şirketinin oluşturulmasını öngören bir Sovyet-İran anlaşması imzalandı. Bu anlaşmanın koşulları, İran'ın iktisadi ve politik bağımsızlığına saygı duymaya dayanıyor ve iktisadi gelişmesinin çıkarlarına denk düşüyordu. Daha önce imzalanan anlaşmalarla uyum içinde, Sovyet birlikleri, 9 Mayıs 1946'ya kadar Kuzey-İran'dan geri çekildi. 13 Haziran 1946'da, Tahran Hükümeti'yle İran Azerbaycanı'nın demokratik kurumları arasında, İran Azerbaycanı'nın özerkliğini tanıyan bir anlaşma imzalandı. Kavam Hükümeti, halk kitlelerini aldatmak için, hazine topraklarının köylülere dağıtılması, ilerici demokratik reformların gerçekleştirilmesi vs üzerine sahtekarca bir deklarasyon yayınladı.

Aynı dönemde demokrat güçlere karşı bir saldırıya hazırlanan İran gericiliği ve onların efendileri, İngiliz ve Amerikan emperyalistleri, göçebe aşiretlerin hanlarını ve onların çetelerini silahla donatıyorlardı. İngiliz Hükümeti, 1946 Temmuz'unda İran Körfezi'ne savaş gemilerini gönderdi. Ağustos ayında, Basra'ya, İran sınırına kadar ilerleyen birçok İngiliz tümeni indirildi. Kavam, gerici güçlerin toparlanması için 1946 Haziran'ında, içinde gerici toprak sahiplerinin, memurların ve tüccarların birleştiği sözde İran «Demokrat» Partisini kurdu. Bu gerici parti, Halk Partisine, sendikalara ve köylü birliklerine karşı mücadele yürüttü. 14 Temmuz 1946'da, Anglo-İranian Oil Company (AİOC) şirketinde patlayan ve AİOC'nin İran'ın politik işlerine karışmasına karşı bir protesto eylemi oluşturan grev, silah zoruyla bastırıldı. Demokratik kamuoyunu aldatmak, zaman kazanmak ve Halk Partisi'nin elini bağlamak amacıyla Kavam, Halk Partisi'nin üç üyesini kısa bir zaman için (1946 Ekim'inin ortasına kadar) kabinesine aldı. Gericilik, konumunu sağlama aldıktan sonra, saldırıya geçti. 1946 Eylül'ünde Anglo Amerikan gericileri ve Tahran hükümeti tarafından kışkırtılan Kaşkallı ve diğer Güney İranlı hanların demokratik Azerbaycan'a ve Halk Partisine karşı silahlı bir eylemi gerçekleşti.

Şah ve Başbakan Kavam'ın emri üzerine, 10 Aralık 1946'da Azerbaycanlılar içinde bir kan banyosu gerçekleştirdikten sonra demokratik hareketi vahşice ezen İran askeri birlikleri İran Azerbaycanı'na yürütüldü. Bütün demokratik reformlar geriye alındı ve bir askeri ve polis terörü rejimi kuruldu. Binlerce Azerbaycanlı kurşuna dizildi ya da darağacına çekildi. Kürdistan'daki ulusal demokratik hareket de ezildi; Qazi Muhammed ve Kürtlerin diğer önderleri asıldılar. Bunlara paralel olarak demokrat gazeteler yasaklandı ve Halk Partisi ile sendika komiteleri dağıtıldı. Tahran ve diğer kentlerde sayısızca demokratik kadro tutuklandı.

İran Hükümetinin dış politikası, son derece keskin antisovyetik hatlara sahip bir karakter aldı. Anglo Amerikan emperyalistlerinin emri ve Kavam'ın önerisiyle, 4 Nisan 1946 tarihli Sovyet-İran anlaşması, Meclis tarafından 22 Ekim 1947'de geçersiz olarak ilan edildi. Bundan önce 6 Ekim 1947'de Amerikan askeri danışmanlarının İran ordusu üzerinde artırılmış tek taraflı denetimleri üzerine bir İran-Amerikan askeri anlaşması imzalanmıştı. İran jandarması içinde Amerikalı danışman General Schwarzkopf, tam emir yetkisine sahipti. Haziran 1947'de Waşington'da imzalanan, İran'a verilecek 25 milyon dolar değerindeki Amerikan askeri kredisine ilişkin İran-Amerikan anlaşması uyarınca İran ordusu ABD tarafından yeni silahlarla donatıldı. Amerikan mallarının İran'a ithali, sıçramalı bir şekilde arttı. Amerikalı sömürgeci efendiler, ülkenin geri tarımsal karakterini ayakta tutabilmek, ülkeyi Sovyetler Birliği'ne karşı bir geçiş alanı haline getirmek ve –bir İran petrol şirketi kurma bahanesiyle– İran petrolünü alabilmek için İran ekonomisinin «gelişmesi» için sözde yedi yıllık planlar hazırladılar. Amerikan petrol tekelleri, 1946 yılında AİOC ile imzalanan ve çıkarılan petrolün %20'sini onlara vermeyi öngören anlaşmayı yetersiz görüyordu. AİOC'yi kendilerine bağlamaya ve İran'daki İngiliz pozisyonlarını eline geçirmeye çalışıyorlardı. Geniş halk kitlelerinin hoşnutsuzluğu, Anglo Amerikan çelişkilerinin keskinleşmesi ve Kavam ile Kavam'ın tüm iktidarı eline geçirmesinden korkan Şah arasındaki zıtlıkların keskinleşmesi sonucu, Kavam 10 Aralık 1947'de başbakanlık görevinden uzaklaştırıldı. İran'daki önemli pozisyonlarını pekiştirmek isteyen İngiliz emperyalistleri, 1949 yılında, finansal hesaplamalardaki önemsiz değişikliklerle İngilizlerin AİOC içindeki imtiyazlarını güvence altına almayı öngören ek bir anlaşma önerdiler. Bu anlaşma ama bir yandan ilerici kamuoyunun ve İranlı milliyetçilerin protestosuna ve diğer yandan ABD'nin hoşnutsuzluğuna yol açtı ve İran Meclis'i tarafından onaylanmadı. İran'daki İngiliz-Amerikan rekabeti, İran pazarına eğemen olma ve İran devlet aygıtı üzerindeki etki uğruna mücadelede açıkça ortaya çıktı. Bu rekabet, İran'da sık hükümet değişiklikleri ve bir ya da diğer tarafın hoşuna gitmeyen politik fonksiyonerlerin öldürülmesinde ifadesini bulmuştur (Kasım 1949'da Saray'ın bakanı Kaşir'in, Meclis milletvekili Dehkan'ın 27 Mayıs 1950'de, Amerikan emperyalistlerinin ülkedeki etkilerini kısıtlamaya çalışan ama İngilizlerle ortak çalışmadan yana olan Başbakan Rasmar'ın 7 Mart 1951'de ve diğerlerinin öldürülmesi)." (age, sayfa 98-102)

İran'daki genel durum ve İran hakim sınıflarının ABD ve İngiliz emperyalizmiyle ilişkileri konusunda burada söylenenler, diğer okuyup araştırdığımız belge ve yazılarla uyumluluk içindedir.

Sadece dikkat çekmek istediğimiz iki nokta var:

a) Mehabad'da kurulan KDP'nin kuruluş tarihi 1945 sonu olarak verilmektedir. Bu konuda diğer birçok konuda olduğu gibi tarih konusunda çelişkiler vardır. Roosevelt kesin tarih vermemesine rağmen, Eylül-Ekim 1945 civarında KDP'nin kurulduğunu yazar. Aegleton, Ekim 1945 diye yazar. Kassemlu ise, 16 Ağustos 1945 diye yazar. Zinar Silopi ise, KDP'nin kuruluş tarihini 25 Temmuz 1945 olarak verir. Bu konudaki çelişki, başka belgeler ele geçirilip incelenmeden bizim için de varlığını korumaktadır.

b) Kürt ulusunun ulusal kurtuluşu bağlamında, Mehabad'ın genel içindeki yeri, gerçekten de bu uzun alıntıda ortaya konduğu kadardır. Dünyanın merkezine Mehabad'ı koyup Sovyetler Birliği'ne ve Sovyetler Birliği şahsında da Sosyalizm'e eleştiriler yağdırmak, saldırmak, ancak sorunlara milliyetçi, dar bakış açısıyla yaklaşma temelinde mümkündür. Mehabad'ın önemini olduğundan büyük göstermek, sonuç itibariyle Sosyalizm'e saldırıyı da beraberinde getirmiştir...

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşuna doğru

Ağustos 1945'ten Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin ilan edilişine kadar ki dönemde öne çıkan bazı gelişmeler şunlardır.

Verilen tarihlerdeki farklılıkları bir kenara bırakırsak, bu dönemde Mehabad açısından en önemli gelişmelerden biri, Kürdistan Demokratik Partisi'nin (KDP) kurulmasıdır. KDP'nin kuruluş tarihi olarak Kassemlu'nun verdiği 16 Ağustos 1945 tarihini (tarihlerdeki çelişkilerin bilincinde olarak) alıyoruz.

Qazi Muhammed, 3 Eylül 1945'te Azerbaycan Demokratik Partisi'nin kuruluş eğlencelerine katılır. Bu katılım, onun KDP'nin önderi olmasına bağlıdır esas olarak. Qazi Muhammed bu eğlenceler sırasında Bakü'ye davet edilir. Bakü'ye yapılan bu ikinci gezi, Kassemlu'nun deyimiyle *"salt resmi, politik niteliğe sahiptir"*.

Böylece bu dönemdeki gelişmelerden birine daha atıfta bulunmuş olduk. Gözönünde bulundurulması gereken noktalardan biri de, o dönemde Mehabad'ın Batı Azerbaycan sınırları çerçevesinde ele alınmasıdır.

KDP, kuruluşunu ilan ettiğinde bir de kısa bir program yayınlar. Sözkonusu program, önaçıklaması dışında sekiz maddeden oluşmaktadır.

KDP'nin programı Komela'nın siyasi yaklaşımlarına göre daha ilerici ve enternasyonalist konumdadır. Örneğin Komela kendisini Kürtlerle sınırlarken, KDP, İran devleti içinde tüm halklarla birliği, özellikle de Azeri, Asuri ve Ermenilerin de ulusal baskı altında tutulduğunu dile getirerek bunlarla birlikte çalışmanın gerekliliğini savunmaktadır. Bu noktada KDP, ulusal dar çerçeveyi aşarak Komela'dan ileri bir pozisyon savunmaktadır.

Programın önemli bir maddesi de Mehabad'ın konumuyla ilgilidir. Adı Mehabad Kürt Cumhuriyeti olsa da, bu cumhuriyet özerk bir cumhuriyet olmuştur. Programda da İran devleti sınırları içinde bir özerklik istenmektedir.

Bunların ötesinde Kürtçe diline özgürlük, resmi dairelerde Kürtçe'nin kullanılması, yönetim memurlarının yerel halktan olması, tarım ve ticaretin geliştirilmesi, kültür ve eğitim kurumlarının, tıbbi bakımın vs. geliştirilmesi hedef olarak ortaya konmaktadır. Programın son maddesinde (8. madde) tüm İran'daki halkların özgür siyasi eylemliliği talep edilerek bir kez daha değişik halklarla birlikten yana olunduğu ortaya konmaktadır.

Kısaca değerlendirilirse, KDP'nin programı, ulusal baskıya karşı gelmede ve anda Kürt toplumunun objektif konumuna göre ilerici, demokratik bir program olmuştur. (Program, değişik kişilerce farklı aktarılmakta-

Qazi Muhammed...

dır. Aegleton, 7 madde olarak aktarmaktadır. 8 madde olarak aktaranlardan da farklılıklar vardır.)

Şimdi de yukarıda atıfta bulunduğumuz Bakü ziyaretine biraz yakından bakalım. Bakü ziyareti Roosevelt ve Aegleton'un üzerinde fırtına kopardıkları bir ziyaret olmuştur. ABD emperyalizminin bu uşaklarına göre, Sovyetler Birliği, Qazi Muhammed önderliğindeki bir heyetin Bakü'ye gitmesi için Kürtlere *"emir"* vermiştir. Sözümona bu emir üzerine Qazi Muhammed ve diğer Kürt önderleri Tebriz'e gider ve oradan da tren istasyonuna gitmeleri emri verilir, hemen apartopar istasyona gidilir ve oradan da Bakü'ye götürülürler vb. vb..

Bu kadar emrivaki ve maceralı bir gezinin bir de amacı olur doğal olarak. İşte bu amaç, Roosevelt'e göre, Sovyetlerin planına uygun şekilde bir partinin kurdurulmasıdır.

Molla Mustafa Barzani

Bunlara göre, ziyaretin dördüncü günü, Sovyet Azerbaycanı Komünist Partisi Sekreteri Bakırof, Kürtleri kabul eder ve bunlara ateşli bir nutuk çeker... Bakırof, Kürtler üzerindeki baskılara, haksızlıklara değinir ve Kürdistan Demokratik Parti'ye Sovyet Hükümeti'nin yardım edeceğini açıklar.

Sözkonusu yardımın neleri içerdiği noktasında kesin bir veri yoktur. Yapılan yardımda, herkesin birleştiği, bir matbaa makinesinin Mehabad'a gönderildiği, 60-80 civarında Kürt gencinin eğitim görmek için SSCB'ye gitmesidir. Bu iki noktada yardım yapıldığı ve verilen sözün yerine getirildiği kabul edilmektedir.

Yardım konusunda farklı görüşler, Sovyetlerin gönderdiği silah ve cephane konusundadır. Hem verilen tüfek sayısı, hem de Bakırof'un tank, top, makineli tüfek sözü verip vermediği konusunda çelişki var. Bakırof'un bu sözü verip vermediği ise belli değil.

Roosevelt ve Aegleton'a göre, Bakü'ye yapılan ikinci ziyaret sonrasında Qazi Muhammed Komela'nın önde gelen insanlarını toplar ve durumu anlatır... Buna göre, Komela gelişen harekete önderlik edecek durumda değildir ve yeni bir örgütün kurulması gerekmektedir. Bu örgüt ise Kürdistan Demokratik Partisi'dir.

Qazi Muhammed'in açıklamalarından sonra, formel bir değişiklikle Komela'nın adı KDP olur. Komela Merkez Komitesi, bu sefer KDP'nin Merkez Komitesi'dir. Böylece Sovyetlerin emirleri yerine getirilir...

KDP'nin kuruluşuyla ilgili bu iddialar –KDP'nin kuruluş tarihi Bakü ziyareti sonrasında da olsa–, Mehabad'daki ulusal demokratik hareketi Sovyetlerin oyunu olarak göstermek için öne sürülen iddialardır. Nitekim Roosevelt, Mehabad'daki Demokratik Kürt Hükümeti'ni ve Azerbaycan'daki Demokratik Hükümeti Sovyetlerin kuklası olduğunu açıkça savunur. Bu ve benzeri iddialarla uğraşmak bir başka makalenin işi olsa da, bu iddiaları şimdiden reddettiğimizi vurgulamak gerekiyor.

Bu dönemdeki gelişmelerden biri de, Güney Kürdistan'da yaşayan Barzan aşiretinin Irak devletiyle çatışmalarından kaçışı sonucu, Barzan aşiretinden 10 bin insanın Doğu Kürdistan'a gelmesidir. Bunlar içinde 3000'i savaşçıdır. Bunlar İran Kürdistanı'na geldikten sonra, Mehabad'a yakın bir yere yerleşirler. Mehabad'ın kuruluşu ve sonrasındaki dönemde, Molla Mustafa Barzani önderliğindeki güçler de –en azından askeri olarak– önemli bir rol oynarlar.

Aralık 1945'de demokratik hareket İran Azerbaycanı'nda doruğa ulaşır ve Azerbaycan Ulusal Hükümeti kurulur. Azerbaycan Demokratik Partisi önderliğinde birleşen tüm demokratik örgütler, 20-21 Kasım 1945'de Kongre yaparlar. Kongre'de İran Azerbaycanı halkını temsil eden 744 delege, İran devleti sınırları içinde bir özerklik, yerel parlamentonun seçimi, bölgenin tüm sorunlarıyla ilgilenen özerk yönetimin, halk hükümetinin kurulması kendi ana dilinde okullarda eğitim görmek vb. talepler öne sürerler. Buna bağlı olarak Kongre sonrasında İran tarihinde ilk kez kadınların da yer aldığı yerel seçimler yapılır. 101 milletvekilinin seçildiği seçimler sonrasında 12 Aralık 1945'te parlamento toplanır ve Azerbaycan için özerk bir hükümet kurulur. Hükümetin başkanlığına da Pişevari seçilir. Böylece Azerbaycan Ulusal Hükümeti kurulmuş ve özerklik ilan edilmiştir.

Bu gelişme, Batı Azerbaycan sınırları çerçevesinde ele alınan Mehabad'a da etkide bulunur, gelişmeler hızlanır. KDP önceden aşiretler tarafından ve dağınık yönlendirilen ayaklanmaları kendi önderliğinde birleştirmiş durumdadır. Mehabad ve çevresindeki hareket, artık esas olarak bir merkezden idare edilmektedir.

Kasım ayında Sovyetlerin Mehabad'a gönderdikleri matbaa makinesi, Kürtler arasında ulusal bilincin hızla gelişmesine hizmet eden bir rol oynamıştır. Matbaa gelir gelmez ***"Kürdistan"*** adlı bir gazete yayınlanmaya başlar ve bu, sadece Mehabad'da değil, gazetenin ulaştığı diğer bölgelerde de ulusal bir potansiyel yaratır.

17 Aralık 1945'de Mehabad'da yapılan bir KDP mitingi, İran hakim sınıflarının egemenliğini temsil eden "Ad-

liye Binası" üzerine yürüyüşe dönüşür ve binaya Kürt bayrağı çekilir. Resmen ilan edilmese de, aslında bu tarihten itibaren Mehabad'da özerk bir yönetimin varlığından bahsedilebilir.

Bu özerk yönetimin hükümeti henüz belli değildir. Bundan sonraki süreçte, Mehabad'ın özerkliğinin resmen ilanı ve hükümetin kurulması için çalışılır. 22 Ocak 1946'da Mehabad Kürt Cumhuriyeti resmen ilan edilir ve ardından da hükümet kurulur. Qazi Muhammed cumhuriyetin başkanı seçilir.

Kuruluşundan yıkılışına kadar Mehabad Kürt Cumhuriyeti

22 Ocak 1946'da Mehabad'ın "Çarçıra Meydanı"nda birçok Kürt bölgesinden delegelerin de katıldığı bir miting yapılır ve bu mitingde Qazi Muhammed bir konuşma yaparak, özerk Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan eder. 12 Şubat 1946 tarihli "Kürdistan" gazetesinde ise bakanların listesi yayınlanır.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin hükümetinde bakan olarak görev alanlar, Mehabad'ın üst ve orta tabakasından ve esas olarak da aşiret reisleri ya da aşiret reislerinin yakınlarından olan büyük toprak ağalarından oluşmaktadır.

Bu bileşim, o dönemde aşiret temelinde ayrı ayrı hareket eden ve her seferinde ayaklanmaları bastırılan Kürtleri bir merkezi önderlikte, hükümette birleştirmek için de seçilen bir bileşim olmuştur. Mehabad ve çevresindeki Kürtleri birarada tutmak ise Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin yaşayabilmesi için gerekliydi. Bu birliğin fazla sağlam olmadığı ise, güç dengeleri değiştiğinde ortaya çıkacaktı.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti ilan edildikten sonra, hükümetin uygulamaya çalıştığı ve uyguladığı bazı noktalarsa şunlardır: Kürt dili resmi dil olarak ilan edilir, birçok Kürtçe dergi, gazete ve kitap yayınlanır. Çocuklar için Kürtçe ders kitapları hazırlanır. Yayın alanında 11 ay içinde yapılanlar, Kürt dili ve kültürünün gelişmesine büyük ölçüde hizmet eder.

Kürtçe oyun sergileyen bir tiyatro oluşturulur.

SSCB'den bir radyo istasyonu vericisi alınarak, sınırlı da olsa radyo yayını yapılır.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin en önemli edimlerinden biriyse, kadınların toplumsal ve siyasal yaşama, çalışmalara katılmalarını sağlamak için Demokratik Kadın Birliği'nin kurulmasıdır. 14 Mart 1946'da kurulan Demokratik Kadın Birliği, kadınları bilinçlendirmeye, örgütlemeye çalışmış, ne yazık ki 9 aylık kısa bir zaman içinde fazla bir başarı elde edememiştir.

Cumhuriyetin korunması için "Ulusal Ordu" kurulur, daha sonra ise adı "Peşmerge Ordusu" diye değiştirilir. Bu ordu, kuşkusuz ki hem disiplin, hem eğitim ve hem de silah ve cephane açısından geri durumdaydı.

Dışticaret alanında yapılan esas şey, SSCB'ye tütün satmak olmuştur.

Cumhuriyetin 11 aylık döneminde yapılanlar kabaca bunlardır...

Tarım ve toprak sorununda, hükümetin bileşimi de gözönüne alınırsa halk için bir şeyin yapılmayacağı, yapılmadığı tahmin edilebilir. Gerçekten de toprak ağalarının çıkarlarına karşı olan toprak reformunu tartışmazlar bile.

Bu dönemdeki diğer bazı önemli gelişmeler ise şöyledir:

Uluslararası düzeyde ABD ve İngiliz emperyalistleri, İran hakim sınıflarını da kullanarak bir "İran sorunu"nu ortaya atarlar. Mart ayında İran devleti, Birleşmiş Milletler'e SSCB'nin askeri birliklerini geri çekmediği gerekçesiyle şikayette bulunur ve bu sorun Mayıs ayı başlarına kadar sürer.

24 Mart 1946'dan itibaren Sovyet askeri birlikleri İran'dan çekilmeye başlamıştır. 4 Nisan 1946'da ise Tahran'da Sovyet-İran anlaşması imzalanır.

Üç maddelik bu anlaşmada; 1) Sovyet askeri birliklerinin 24 Mart 1946'dan itibaren birbuçuk ay içinde

"Çarçıra Meydanı"nda Qazi Muhammed Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan etti. Resimde, konuşmayı yapan Qazi Muhammed, öndeki beyaz elbiseli ise Barzani'dir.

www.arsivakurd.org

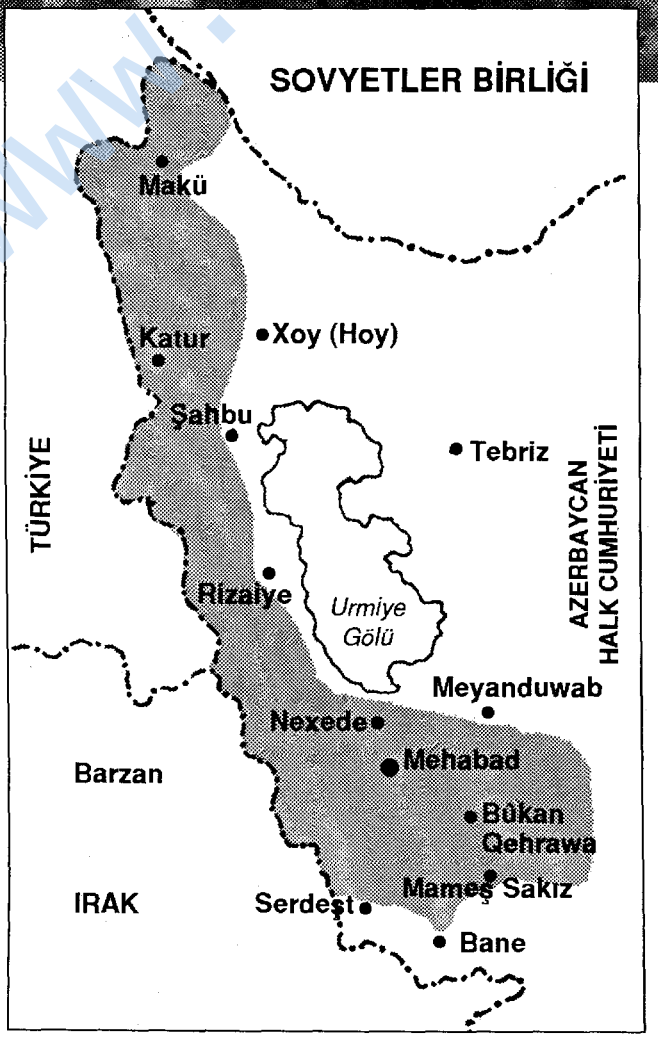

Qazi Muhammed (önde oturan), Şubat 1946'da, bazı Kürt bakanlar, memur ve subaylarla birlikte... Yan taraftaki haritada ise Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin sınırları...

İran'dan çekileceği, 2) Sovyet-İran Petrol Şirketinin kuruluşuyla ilgili anlaşma, 24 Mart 1946 tarihinden itibaren 7 ay sonra onaylanması için İran parlamentosunun 15. dönem çalışmasında meclise sunulacağı ve 3) İran Azerbaycanı sorununun İran'ın iç sorunu olduğu, İran merkezi hükümetinin Azerbaycan halkıyla birlikte sorunun çözümü için barışçıl bir yolla ve Azerbaycan halkının refahı için anda Azerbaycan'da uygulanan demokratik yasaların uygulanması savunulur.

Mehabad'ın yıkılışı bağlamında Sovyetler Birliği'ne eleştiri getirenlerin üzerinde en çok fırtına kopardıkları nokta, Sovyetlerin İran'la ortak petrol şirketi için yaptığı anlaşmadır. Bu konuda da anlaşmanın kendisi, amacı ve gelişmeler ele alınmadan, *"Sovyetler petrol uğruna Kürtleri kurban etti"*, *"Sovyetler enternasyonal desteğe sırtını çevirdi, kendi çıkarlarını öne çıkardı"* gibi eleştiriler yönetilmektedir.

4 Nisan 1946'da, Sovyet-İran anlaşmasına paralel olarak bir de ortak petrol şirketi için bir anlaşma yapılır. Zaten, 24 Mart 1946 tarihinden itibaren 7 ay sonra İran meclisine onaylanması için sunulacak olan anlaşma da bu anlaşmadır.

Bu anlaşmanın metni, Sovyet yetkilileriyle görüşmeler temelinde bizzat İran Başbakanı Kavam tarafından hazırlanır ve Sovyetler de bu 6 maddelik

www.arsivakurd.org

anlaşma metnini onayladıklarını açıklarlar. 4 Nisan 1946'da bu anlaşma imzalanırken Sovyet askeri birlikleri İran'dan çekilmeye başlamıştır bile. En başından beri Sovyetlerin amacı, savaş bittikten ve SSCB'nin İran'la olan sınırlarının tehdit edilmesinin ortadan kaldırılması sonrasında askeri birliklerini İran'dan geri çekmektir.

Sovyet askeri birliklerinin İran'a girmesinin ve çekilmesinin Mehabad'la doğrudan hiçbir ilişkisi yoktur. Bundan dolayı da, Sovyetler petrol uğruna Kürtleri kurban etti vb. yönlü eleştiriler ancak reddedilir. Sovyet-İran ortak petrol şirketi kurma sorunundaki gelişmeler ve tavırlar birkaç yıl sürer. Bilindiği gibi, İngiliz ve ABD emperyalistlerinin talimatları doğrultusunda hareket eden İran meclisi, Sovyet-İran anlaşmasını onaylamaz. Sovyetlerin tavrı, sorunu barışçıl ve diplomatik ilişkiler temelinde çözme yönünde olur.

Sovyetlerin İran Azerbaycanı konusundaki tavrı, esas olarak Azerbaycan Ulusal Hükümeti tarafından uygulanan demokratik yasaların bu anlaşmayla –Sovyet-İran anlaşması– tüm İran çapında uygulanmasını sağlamak ve bu temelde de tüm ülkenin demokratikleşmesidir.

İran hakim sınıfları ve somutta da Kavam hükümetiyse ABD ve İngiliz emperyalistlerinin çizdiği çerçevede Sovyetlere karşı hareket eder. Petrol şirketi üzerine anlaşmayı kabul eder görünmesi ve 4 Nisan 1946'daki anlaşmayı imzalaması vb. hepsi de İran'da yeniden kesin egemenlik sağlamak için başvurulan oyunlardır. Sonuç itibarıyla İran hükümeti Sovyetlerle yaptığı anlaşmaya uymaz.

23 Nisan 1946'da ise Kürt-Azeri anlaşması imzalanır. Bu anlaşma her iki cumhuriyetin ortak hareketini, karşılıklı yardımı ve desteği sağlamak amacıyla yapılır. Anlaşmanın tamamı şöyledir:

"1. Gerekli olan bölgelerde her iki ulusal hükümetin temsilcilikleri bulunur.

2. Kürtlerin çoğunlukta bulunduğu Azerbaycan bölgelerinde idari sorunları Kürtler ele alır. Aynı şekilde Azerbaycanlı nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu Kürdistan bölgelerinde idareyi Azerbaycan ulusal hükümetinin kurumları ele alır.

3. Her iki hükümet, ekonomik sorunları çözmeyle görevli ortak bir komisyon oluşturur. Bu komisyonun kararları iki hükümet başkanının denetiminde gerçekleştirilir.

4. Azerbaycan ve Kürdistan arasında, durum gerektirdiğinde, karşılıklı yardım amacıyla askeri bir birlik oluşturulur.

5. Gerekli durumlarda, her iki hükümetin görüş birliğinden sonra merkezi hükümet ile görüşmelere girilir.

6. Azerbaycan ulusal hükümeti Azerbaycan'daki Kürt halkının dili ve kültürünü tüm olanaklarıyla teşvik eder. Kürdistan Cumhuriyeti aynı sorumluluğu Kürt topraklarındaki Azeri kültürünün gelişmesi için yüklenir.

7. Herhangi birisi iki halkın tarihten gelen dostane ittifakına ve demokratik görüşüne zarar vermeye kalkıştığında, her iki taraf ona karşı önlem alır." (Kassemlu, Özgürlük Mücadelesinde Kırk Yıl, Koral Yayınları, sayfa 71)

İran merkezi hükümetine karşı da birlikte hareket etmeyi amaçlayan bu anlaşmanın ertesi günü, 24 Nisan 1946'da İran ordusuyla Kürtler arasında bir çatışma çıkar.

Sakız Garnizonu'ndaki İran askerleri, Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin sınırları içindeki "Karawa" köyüne gittiğinde, Barzani güçleri tarafından pusuya düşürülür. İran ordusundan 21 asker öldürülür, 17'si yaralanır ve 40'ı esir alınır.

Mayıs ayında, İran ordusu henüz saldırıya hazır olmadığından dolayı görüşme yoluyla sorunu çözmeye çalışır. Yapılan görüşmelerden sonra karşılıklı ateşkes ilan edilir, Mehabad Kürt Cumhuriyeti sınırıyla İran ordusunun bulunduğu bölge arasında dört kilometre genişliğinde bir "tarafsız bölge" oluşturulur. Anlaşmaya varılmasına rağmen, İran ordusu gerçekte anlaşmaya uymaz ve bunun sonucunda da küçük boyda çatışmalar sürer.

Bu arada, Sovyetler Birliği, Kızıl Ordu birliklerini 9 Mayıs 1946'da İran'dan tümüyle geri çektiğini dünya kamuoyuna açıklar.

Mayıs ayından itibaren İran Azerbaycanı ve Mehabad'ın İran merkezi hükümetiyle görüşmeler temelinde özerkliklerini ve anda sahip oldukları demokratik hakları kabul ettirme sorunu öne çıkar.

Pişevari önderliğinde bir delegasyon –verilen bilgilere göre bu delegasyonda Mehabad Kürt Cumhuriyeti'ni temsilen Hüseyin Seyfi Qazi de bulunur– yaklaşık iki hafta Tahran'da kalır ve hükümet yetkilileriyle görüşmelerde bulunur. Bu ilk görüşmeler sonuç vermez, çünkü İran hükümeti delegasyonun taleplerini kabul etmeye yanaşmaz.

Pişevari önderliğindeki delegasyon Tebriz'e döndükten hemen sonra, Tahran'dan İran'lı bir delegasyon 15 Mayıs'ta Tebriz'e gider. Tebriz'deki görüşmeler sonucunda İran hükümetinin geri adım atması sonucu anlaşmaya varılır. Sözkonusu anlaşma 13 Haziran 1946'da imzalanır.

Mehabad'ın yıkılışı konusunda en çok eleştiri yöneltilen noktalardan biri de bu anlaşmadır. Üzerinde fırtına koparılan bu anlaşmanın ne orijinal metni, ne de yaklaşık içeriğini aktaran metin ne yazık ki elimizde yok. Bu konuda tavır takınıp eleştiri yöneltenlerin hiçbiri de bu anlaşma metnini aktarmamaktadır. Yaptıkları, sadece genel yorum ve kendi yorumları temelinde de eleştiri yöneltmek olmuştur.

Verilen bilgilere göre, bu anlaşma 15 maddelik bir anlaşmadır. Mehabad, Azerbaycan'ın bir bölgesi olarak kabul edilmiştir –zaten önceden de Batı Azerbaycan çerçevesinde ele alınmaktaydı. 13. maddede ise Azerbaycan'la yapılan anlaşma maddelerinden Mehabad'ın da yararlanması kabul edilir.

Bu bilgiler temelinde, Kürtlerin Azeriler tarafından oyuna getirildiği, satıldığı, özgürlükleri ve kendi başına siyaset yapmalarının ellerinden alındığı vb. eleştiriler yöneltilmektedir. Aktarılanlar, böylesi eleştirilerin doğruluğunu ispat etmeye yetmiyor. Bilakis 13. madde

www.serxwebun.org

bağlamında söylenenler tersi yöne işaret etmektedir.

Ağustos ayında, Qazi Muhammed bazı diğer yetkililerle birlikte Tahran'a gider ve İran hükümeti yetkilileriyle görüşmelerde bulunur. Bu görüşmelerin yürütülmesi Qazi Muhammed ve Mehabad yönetiminin Azeri-İran anlaşmasıyla bağıntı içinde Mehabad'ı ilgilendiren yanla hemfikir olmadıklarına da işaret etmektedir. Yürütülen görüşmelerden istenen sonuç elde edilmeden Mehabad heyeti geri döner.

Bir yandan Kürtlerle İran ordusu arasında küçük boyda çatışmalar sürerken, diğer yandan İran ordusu Azerbaycan'a saldırıya hazırlanıyordu. İran ordusu, Ağustos sonu Eylül başlarında gerici aşiretleri kışkırtarak halka saldırılarda bulundu.

Bu dönemde, İran hükümetinin oynadığı oyunlardan biri de, seçimlerin güvenliğini sağlamak için Azerbaycan'a asker göndermek için aldığı karar oldu. Gerçekteyse Azerbaycan'da seçimlerin güvenliğini tehlikeye düşüren hiçbir şey yoktu. Azerbaycan'da İran ordusunun olmaması, seçimlerin güvenlikli geçmeyeceğine gerekçe gösterildi.

İran hükümeti, emperyalistlerin planları ve desteğiyle ordusunu Azerbaycan üzerine sürer ve 16 Kasım 1946'da Zencan şehrine girer. Zencan'ın ele geçirilmesinin ardındaki çatışmalar, gelişmeler sonrasında Azerbaycan hükümeti teslim olmak zorunda kalır.

12 Aralık'ta İran ordusu Tebriz'e girer ve böylece demokratik Azerbaycan Ulusal Hükümeti kuruluşundan bir yıl sonra yıkılır. İran ordusu özellikle 12-18 Aralık tarihleri arasında terör estirir, binlerce insan katledilir. Tüm demokratik haklar ortadan kaldırılır.

İran ordusunun Azerbaycan'a saldırısının arkasında bulunan esas güçler ABD ve İngiliz emperyalistleridir. İran hükümetinin seçimlerin güvenliği adına Azerbaycan'a asker göndermesi kararı ve Azerbaycan'a saldırısı, ABD Tahran Büyükelçiliği tarafından yapılan bir açıklamayla desteklenmiştir. Bunun da ötesinde, daha sonraki gelişmeler, bizzat İran gazetelerinden İran hükümetinin ABD'nin talimatlarına uyduğunu göstermiştir. Ocak 1948'de Tahran'da yayınlanan **"Mardom"** gazetesi şunları yazmaktadır:

"Son 21 aylık zaman sürecinde İran hükümetinin tüm önemli kararlarında, ama aynı zamanda önemsiz önlemlerinde de ABD politikacılarının talimatlarına uyduğunu söyleyebiliriz." (aktaran, W. Stepanow, Yeni Zaman sayı 10, 1948, Almanca, sayfa 22)

Bu tavıra göre, Nisan 1946'dan itibaren İran hükümeti tüm önemli kararlarını ABD emperyalistlerinin talimatlarına göre almıştır. Eklenecek tek şey, bunun, –emperyalistlerin talimatlarına uymak– daha önceki dönem için de geçerli olduğudur. Talimat verenin ABD ya da İngiliz emperyalizmi olması sorunun özünü değiştirmemektedir.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin ilan edilişinde önemli rol oynayan Azerbaycan Ulusal Hükümeti'nin kuruluşu ve Azerbaycan'ın özerkliğinin ilanı, bu kez olumsuz yönde rol oynar. Azerbaycan Ulusal Hükümeti'nin yenilgisi ve özerkliğin ortadan kaldırılmasının, Mehabad'ın yenilmesinde önemli rolü olmuştur.

Kürt-Azeri anlaşmasının karşılıklı dayanışma ve birlikte hareket etme hedefi, ne yazık ki kağıt üzerinde kalır. Uygulanmasının temeli de ortadan kalkar.

Azerbaycan'ı kan gölüne çevirdikten sonra, İran ordusu Mehabad'a yöneldi. Bu arada Mehabad yönetimi, orduyla çatışıp çatışmamayı tartışmaktadır. Verilen bilgilere göre, Sovyet temsilcisi Qazi Muhammed'e İran ordusuna karşı bir çatışmada kendilerine güvenilmemesini söylemiştir. Azerbaycan da düşünce, kendi güçleri dışında, herhangi bir gücün desteği olmadan çatışmaya girilip girilmemesi arasındaki seçim kendisini dayatır.

Bu arada, Mehabad Kürt Cumhuriyeti yönetimi içinde değişik görüşler ortaya çıkar, bazı aşiretler cumhuriyete sırtını döner. Halk arasında da cumhuriyete karşı propaganda yürütürler. Böylesi bir durumda yönetim, İran ordusuyla çatışmamaya karar verir.

Bu durumda birçok kişi –özellikle yönetimde yer alanlar– Mehabad'ı terk eder. 14 Aralık'ta bir grup aşiret lideri, Meyanduwab şehrinde bulunan General Fazlullah Hümayuni ile görüşmelerde bulunup teslim olmak için Meyanduwab'a gider. Hümayuni ile yapılan görüşmelerde –Roosevelt'e göre, Sadri Qazi bu görüşmelerde bulundu–, Mehabad'ın direnmeksizin teslim olacağı bildirildi.

Bunun üzerine 17 Aralık 1946'da Hümayuni komutasındaki İran ordusu Mehabad'a girdi. Böylece Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin de sonu geldi.

İlk günlerde Mehabad sakindir, çatışmalar, tutuklanmalar olmaz. Fakat Kürtçe kitap ve belgeler yok edilir, meydanlarda yakılır. İran ordusu cumhuriyetten ne kalmışsa ortadan kaldırmak ister.

21 Aralık tarihinde Hümayuni KDP'nin yöneticilerini çağırır ve SSCB'den gelen silahların teslim edilmesini ister. Qazi Muhammed kime silah verildiğinin yazılı olduğu listeyi yok etme sorumluluğunu üstlenerek silahların teslim edilmesinin imkanının olmadığını açıklar. Toplantı çıkışında Qazi Muhammed'le birlikte 28 Mehabad Kürt Cumhuriyeti yöneticisi tutuklanır...

Mehabad'da yönetici kesimden, aşiret reislerinden insanlar asılır. Böylece halka da gözdağı verilir. 16 Mart 1947'de Sakız'da, Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşuna aktif destek veren 11 aşiret reisi, 31 Mart 1947 şafağında ise Qazi Muhammed, kardeşi ve amcasının oğlu, bundan birkaç gün sonra da 5 peşmerge subayı asılır.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti sınırları çerçevesinde –İran Kürdistanı denen bölgenin üçte biridir– kazanılan haklar geri alınır, ulusal baskı yeniden uygulanmaya başlar.

SONUÇ...

Uluslararası alandaki gelişmelere bağlı olarak İran'a müttefik güçlerin askeri birliklerinin girmesi, Mehabad'da İran devletinin merkezi otori-

www.arsivalkurd.org

tesinin zayıflamasını da beraberinde getirir.

Bu dönemde İran Kürdistanı'nda, özellikle de "Serbest Bölge" olarak ele alınan bölgede, yönetim, toprak ağaları ve şeyhlerin elindeydi.

Hitler faşizmine ve faşist koalisyona karşı kazanılan zafer, İran'da da ulusal ve demokratik hareketin gelişmesini güçlendirmişti.

Genel olarak İran'da, özel olarak da İran Azerbaycanı'nda gelişen demokratik ve ulusal hareket, Mehabad'da da ulusal demokratik hareketin gelişmesinde önemli rol oynadı. Bu ulusal demokratik hareket KDP'nin kuruluşu sonrasında daha da hızla gelişti. Kürt aşiretlerinin kendi aralarındaki çelişkilere rağmen bu hareket KDP'nin önderliğinde bir merkezde birleşti.

Uluslararası durumla İran'daki durum üstüste bininince, Mehabad'daki ulusal demokratik hareketin serbest davranma imkanı da doğdu. İran Azerbaycanı'nda Ulusal Hükümet kurulup özerklik ilan edilince de, Mehabad'da da özerklik ilan etmenin yolu açıldı. Önceden doğru dürüst bir hazırlık yapılmadan ve halk, gerektiğinde özerklik için de savaşı göze alabilecek biçimde mücadeleye hazırlanmadan Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu ilan edildi.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, esas etken iç etken olsa da, dış etkenler, Sovyet askeri birliklerinin Kuzey İran'da bulunması, Sovyetlerin Kürtlerin ulusal hareketine belli düzeyde yardım etmesi vb. de Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunu kolaylaştıran etkenler olmuştur. Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşuna yol açan esas etken iç etken olmuştur.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin ilanının ve 11 aylık sürecin en önemli yanı, Kürt ulusunun dar bir çerçevede ve geçici de olsa kendi kendini yönetmesi ve ulusal baskıdan kurtulmuş olmasıdır. Kürt ulusunun ulusal kurtuluşu bağlamında Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin sahip çıkılacak esas yanı da budur.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılış nedenlerine gelince, kuruluşu gibi yıkılışının da esas nedeni iç etkendir. Sovyet birliklerinin İran'dan çekilmesi, objektif olarak, İran merkezi hükümetinin İran Azerbaycanı ve Mehabad'a saldırısının önündeki bir engelin kalkması demektir.

Fakat bu yüzden Sovyetler Birliği'ni suçlamak kökten yanlıştır. Bu dönemde Sovyetler Birliği'nden Mehabad Kürt Cumhuriyeti'yi desteklemenin de ötesinde varlığını sürdürmesini istemek, somut olarak Sovyetler Birliği'nin askeri birliklerini İran'dan geri çekmemesini istemek demektir.

Sovyet askeri birliklerinin İran'a girmesi, somut olarak Hitler faşizmine karşı mücadelenin zorunlu kıldığı bir durumdur. Hitler faşizmine karşı zafer kazanılıp, İran üzerinden SSCB'ye yönelen somut tehdit ortadan kalktıktan sonra Sovyet askeri birliklerinin İran'dan çekilmemesi, Sovyetleri işgalci bir güç konumuna düşürürdü. İran'ın işgali diye bir amaç hiçbir zaman Sovyetlerin amacı olmamıştır.

Ulusal demokratik hareketi desteklemek için SSCB'nin, İran ve İran'ın arkasında duran emperyalist güçlerle savaşa girmesi somut olarak mümkün değildi, bu durumda böylesi bir savaş SSCB'ye ve SSCB şahsında da proleter dünya devrimine hizmet etmez, zarar verirdi.

Kürt ulusunun kurtuluşu, her şeyden önce bizzat Kürt ulusunun kendisinin mücadelesine bağlıdır. Bu yaklaşım, somut olarak Sovyetlerin Tebriz Başkonsolosu tarafından Zinar Silopi'ye de aktarılmıştır. Sözkonusu tavır Zinar Silopi'nin aktarımına göre şöyledir:

"Kürtlerin haklarına sahip olabilmeleri, her şeyden önce kendilerinin bu yolda mücadele etmesine bağlıdır. Sovyet hükümeti her zaman mazlum milletlerin hakkına kavuşmasını ister. Bundan dolayı Kürtlerin de hakkına kavuşmasından memnun olur." (Zinar Silopi, Doza Kurdistan, ÖZ-GE Yayınları, sayfa 180)

Sovyetler, ezilen bir ulus olarak Kürtlerin haklarına kavuşmasından yanadır. Fakat bunun öncelikle Kürt ulusunun bu yolda vereceği mücadeleye bağlı olduğunu da doğru olarak savunmaktadırlar. Bu tavır, aynı zamanda, eğer Kürt ulusu kendi kurtuluşu için mücadele ederse, Sovyetlerin destek vereceğine de işaret etmektedir. Aslında, tüm savaş sürecinde ve kısa süreli de olsa sonrasında, Sovyetlerin kendi zor durumlarına rağmen Kürt ulusal hareketine verdiği destek de bunun kanıtıdır.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılışı, öncelikle ve esas olarak iç koşullara, Kürtlerin kendileri arasındaki çelişkilere, dağınıklığa, özellikle aşiret reislerinin –ki bunlar çoğunlukla toprak ağalarıdır– ve şeyhlerin cumhuriyete sırt dönmelerine bağlıdır.

Kürtlerin İran merkezi hükümetine karşı mücadele etmeden, kendi peşmerge sayısından daha az bir orduya ve kış koşullarının İran ordusunun ilerlemesini zorlaştırmasına, mücadelesiz teslim olması olgusuna rağmen, suçu Sovyetlere yüklemek yanlış bir siyasetin varlığını gösterir.

Bu siyaset, öncelikle ABD emperyalizminin doğrudan savunucuları olan A. Roosevelt Jr. ile W. Aegleton Jr.'nin çizdiği çerçevede kalındığını göstermektedir. Kassemlu, tüm yanlışlarına rağmen, bu noktada çizilen çerçevenin dışına çıkmaya çalışmıştır. Ancak buna rağmen, Kassemlu'nun tavrında doğrularla yanlışlar içiçe geçmiştir.

Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılışının dış etkenleri bağlamında eleştirilmesi gereken ve suçlu olan güçler, İran ve arkasındaki ABD ve İngiliz emperyalistleridir. Sadece Mehabad Kürt Cumhuriyeti bağlamında değil, İran'da demokratik hareketin, işçi ve köylülerin mücadelelerinin bastırılması, Azerbaycan Ulusal Hükümeti'nin devrilmesi ve binlerce insanın katledilmesinin suçlusu ve sorumlusu da bunlardır.

Bu olgulardan ve tüm yazı içinde ortaya konanlardan çıkarılacak en temel sonuçlardan biri, bir bütün olarak emperyalizme karşı mücadele verilmeden ulusal kurtuluşun gerçekte mümkün olmadığı sonucudur...

8 Şubat 1998 ✘

www.arsiv.akevi.org

Kürtlere Misafirlik

(Bir Muhabirin Notları)

V. Stepanow

Geçen sayımızda, "Ekim Devrimi'nin kazanımlarından..." bir örnek olarak, Sovyet-Ermenistanı'nda yaşayan bir Kürd'ün Neue Zeit (Yeni Zaman) dergisine gönderdiği ve *"Sovyet-Ermenistanı'nda Kürtler"* başlıklı "okuyucu mektubu"nu yayınladık.

Sözkonusu mektubun girişinde, "Bir dönem önce, derginizde muhabir W. Stefanow'un «Kürtlere Misafirlik» başlıklı notları yayınlandı. Yazar, bize İran Kürdistanı'ndaki Kürtlerin durumunu ve zor yaşamını anlatıyordu." (Sterka Bolşewik, sayı 2, sayfa 27) diyerek W. Stefanow'un yazısına atıfta bulunuluyordu.

Bu sayımızda, adı geçen yazının birinci ve beşinci bölümlerini kendi tercümemizle yayınlıyoruz. Yazının birinci bölümü, Neue Zeit (Yeni Zaman) dergisinin 1949'da yayınlanan 24. sayısının, 23-24. sayfalarından, beşinci bölümüyse sayı 25 sayfa 25-26'dan alınmıştır.

Yazının birinci bölümü, Doğu Kürdistan'daki Kürtlerin durumunu genel olarak özetlerken, beşinci bölümü Mehabad Kürt Cumhuriyeti bağlamında emperyalistlerin tavırlarını özetle ortaya koymaktadır. Mehabad hakkında takınılan tavırların tek yanlı olduğu gerçeği gözönüne alındığında, Sovyetler Birliği'nin tavrını Neue Zeit dergisinin bir muhabirinin tavrı temelinde de olsa ortaya koymanın önemli olduğunu düşünüyoruz.

Kürt milliyetçilerinin Mehabad Kürt Cumhuriyeti bağlamında Sovyetler Birliği'ne yönelttikleri eleştirilerin temelsiz eleştiriler olduğu, bu kısa yazı da bile ortaya çıkmaktadır.

Dikkat çekmek istediğimiz bir nokta; Yazıda Qazi Muhammed'le birlikte asılan Sadr Qazi ve Seif (Seyfi) Qazi bağlamında "üç kardeş asıldı" diye yazılmaktadır. Soyadlarının aynı olmasından dolayı üçü de kardeş olarak gösterilmektedir. Diğer kaynaklar, Seyfi Qazi'nin Muhammed Qazi'nin kardeşi değil, kuzeni olduğunu yazmaktadırlar.

Okuyucularımıza bir yeni belge daha sunmanın sevincini taşıyoruz.

stêrka bolşewîk

1

İran, Irak, Suriye ve Türkiye'de 4 milyon civarında Kürt yaşıyor. Bugünkü takvimle 1. yüzyılın başlangıcıyla birlikte Kürt halkının tarihi hakkında oldukça kapsamlı bir yazın var. Fakat Kürtlerin bugünkü durumunu objektif bir şekilde karakterize eden herhangi bir materyal bulmak çok daha zor ya da neredeyse imkânsız. Bunun nedeni, adı geçen ülkelerde Kürtlerin takibat altında olmasıdır. Resmi makamlar onların kendi yazınını yayınlamasına izin vermiyor, onların dilini tanımıyor, onlara karşı çok vesveseli davranıyor ve onları siyasi yaşamdan mümkün olduğunca uzak tutmaya çabalıyorlar. Ortadoğu koşullarına göre bile Kürtler en ezilen halklardan biri.

Kürtlerin milliyet olarak varlıklarını anımsatmaya yönelik en küçük çaba bile devamında hep acımasız terörü getirdi. Türkiye'de onbinlerce Kürt kurşuna dizildi. Irak'ta 1945'te Barzani aşiretine karşı İngiliz uçakları harekete geçirildi. 1946'da İran'da Kürtleri bastırmak için askeri birliklere başvuruldu.

Kürtler, İran sınırı boyunca uzanan sıradağların, Mioşu Dağı ve Mükrin Dağları'nın uzantılarının oluşturduğu, devlet sınırlarının kesiştiği bölgelerde yerleşik. Fakat yapay bir şekilde bölünmüş olan Kürt halkı, düzinelerce aşirete ve sayısız soya bölünmüş olduğu için, hiçbir devlet içinde de yekpare bir bütün oluşturmuyor. Aşiretlerin ve soyların başında feodal çiftlik beyleri, hanlar ve beyler bulunuyor.

İran'da, esas olarak da İran Kürdistanı diye bilinen ülkenin kuzeybatısında, bir milyondan fazla Kürt yaşıyor. Makalemiz, bugünkü Kürdistan'ı anlatmayı amaçlıyor.

1941-1946 yıllarında Sovyet ordu birlikleri bu bölgedeyken, Kürdistan'da bir gezi yapmak herhangi bir güçlük arzetmiyordu. Yollar mükemmel durumdaydı, Sovyet askerleri birçok yeni yol açmışlardı. Şimdi yolların durumuyla hiç kimsenin ilgilendiği yok, çaylar aşındırıp yarıyor, heyelandan kapanıyor. Sık sık yol, kendine yeni, daha rahat bir yatak açmış olan deli bir ırmakta yok oluyor. Yolculuklarımızdan hiçbiri macerasız geçmedi. Kâh sarp kayalarla uçurum arasındaki yolu kapatan ağır kayaları kenara yuvarlamak, kâh arabayı bir derenin yığdığı çamurun içinden çıkarmak zorunda

kaldık. Uzun çabalardan sonra yine de yola devam edemeyeceğimizi anlayınca, şoför en yakın köye gidip yardım istedi. Birkaç köylüyle, zebella gibi bir çift karasığır getirdi. En iyisi ne yapmak gerektiği konusunda uzun istişarelerden sonra, karasığırlar zincirlerle aracın önüne koşuldu, arabacı, iki kalın demir çubuktan oluşan boyunduruğun üstüne oturup, eğik bir sopayla hayvanlara boynuzları arasından vurmaya başladı. Sığırlar yavaş yavaş, adeta isteksizce harekete geçip arabayı çukurdan çıkardılar.

Kışın dağ geçitleri karla örtülü. Kayak diye bir şey burada bilinmiyor. Karlar eriyinceye kadar Kürtlerin dış dünyayla bağlantısı kesik. Ancak bir han ya da bey, bir komşuya misafirliğe gitme lüksünü kendinde görebilir.

İran'da işbaşında olan emperyalist güçler, ülkenin gelişmesini engellemek için herşeyi yapıyorlar. Tarlalar burada sık sık, ucuna taştan bir kama bağlanmış olan ağır bir kalasla sürülüyor. Müzelik olmaya layık karasaban bile, bu aletin yanında tekniğin doruğu sayılıyor.

İran'ın hiçbir kentinde akşamları doğru dürüst bir tiyatroya gidemezsiniz, taşrada doktor yardımı bulamazsınız. Demokratik hareket sırasında kurulmuş olan Tebriz'deki Devlet Tiyatrosu kapalı. Yerleşimlerde diz boyu çamur, hastalık ve istisnasız cehalet kol geziyor. Çiftlik sahipleri, köylülerinin sadece emeği üzerinde değil, aynı zamanda yaşamı üzerinde de keyfince tasarrufta bulunuyor.

İranlılar bu koşullar altında yaşıyorsa, bu ülkenin üvey evlatları durumundaki Kürtlerin durumunun ne olduğunu düşünebilirsiniz. Fakat yoksulluk ve takibatlar, Kürtleri itirazsız boyun eğen köleler haline getiremedi. Onlar şeref ve haysiyet duygusunu korudular. Kürt, eyerde mükemmel durup, dört nala giderken hedefi vurabilmekten gurur duyuyor. Bundan gurur duyuyor, çünkü halk için kritik bir anda bunun işe yarayabileceğini biliyor.

Kürtlerin bu şeref ve haysiyet duygusunun bugüne kadar kırılamamış olması, Tahran'daki resmi makamları kaygılandırıyor. Kürt halkı üzerine tekrar tekrar cezalandırma seferleri göndermek için her bahane mübah. 1947 yılında, aşiretlerden biri İran Azerbaycanı ve Kürdistanı'nı kana bulayan İran'daki askeri kliğe itaat etmeyi reddetti. Hükümet, 3000 Kürdün üstüne binlerce asker, panzer, uçak ve Amerikalı danışman gönderdi. Birlikler iki ay boyunca bu asi aşirete karşı başarısızca mücadele ettiler. O sıralar ABD'nin İran büyükelçisi olan George Allen, bizzat Rızaiye'ye giderek, İran ordusunun Genelkurmay Başkanı General Razmara ile birlikte bir harekât planı hazırladı. Bu müdahale sonuçsuz kaldı. Kürtler güçleri yettiği müddetçe karşı koydular, sonra da takipçilerinden saklandılar.

Emperyalist güçler, aşiretler arasında düşmanlık körüklemek ve Kürtleri kendilerine basamak yapmak için az araç ve güç harcamadılar. Bu çabalar sonuçsuz kaldı. Buna karşılık Kürtler, İngiliz ve Amerikan ajanlarının yalancı ve ikiyüzlü vaatlerinin ne menem şey olduğunu anladılar.

Sovyet ordusu, Kürt halkının gözünde genel saygı ve sevgi görüyor. Bu, bir tek Kürdü bile incitmemiş olan bir ordu. Bu özgürlüksever ve cesur halkta onun hakkında müteşekkir bir anı kalmış.

(...)

5

31 Mart 1947 gününün alaca karanlığında Mehabad'da, Şah tarafından onaylanmış olan askeri mahkemenin kararı uyarınca üç kardeş asıldı: Muhammed Qazi, Sadr Qazi ve Seif Qazi, namı diğer Mehmet Hüseyin Han. Muhammed Qazi, Kürt halkının en önde gelen kültür emekçisi, Kürtlerin Demokratik Parti'sinin kurucusu ve önderiydi. Kardeşi Sadr Qazi, 14. yasama döneminde İran Meclis vekiliydi. Seif Qazi uzun süre, İran Kürdistanı'nın başkenti Mehabad'da valilik yaptı.

Gericiler yaklaşık üç ay boyunca, Kürt halkının bu en önde gelen ve en sevilen temsilcisiyle zor yoluyla hesaplaşmayı göze alamadılar. Amerikan ve İngiliz ajanları Muhammed Qazi'ye karşı entrikalar geliştirdiler. İran'da kendi evindeymiş gibi davranan yabancı emperyalistler, onu kendilerine kazanmaya, satınalmaya çalıştılar. Fakat Qazi'nin halkına ihanet etmeyeceğini anlayınca, kardeşleriyle birlikte astılar.

Aşiretler içinde görece ilerici olanlara dayanan Muhammed Qazi, bir ulusal bağımsızlık savaşçısıydı. Kürtlerin Demokratik Partisi kısa süre içinde Kürt aşiretlerinin birliğini sağladı ve kararlı bir şekilde, halk için haklar elde etmeye başladı. İran resmi makamları, Kürtlerin Kürtçe konuşup yazmasını yasakladılar. Demokratlar kendi anadillerinde "Kürdistan" adlı bir gazete kurup, okullar açmayı başardılar. İran anayasasıyla uyum içinde Kürdistan'da kurulan encümen (özyönetim organı), genel ilköğretim mecburiyeti üzerine bir karar aldı. Yoksul çocukları parasız okutuldu, giyecek, yiyecek ve okul kitapları verildi. Mehabad'da, Kürt halkının tarihinde ilk kez, kadınların da dahil olduğu bir tiyatro kumpanyası kuruldu. Kürt Demokratik Partisi Merkez Komitesi binasının önündeki meydanda hoparlörlerden Kürtçe şarkılar ve en son haberler duyuluyordu.

Kürt halkı arasında edebi ve siyasi dergiler dağıtılmaya başlandı. Bunların birinci sayfasında şöyle deniyordu: "Okuyabiliyorsan okuyamayana oku." Okuyabilen herkes bu talebe seve seve uyarak etrafına bir yığın dinleyici topluyordu.

"Kürdistan" dışında 1946'da "Helale" adında bir edebi yıllık, "Anavatanın Sesi" adında bir gençlik dergisi ve bir çocuk dergisi yayınlandı.

Kürdistan, tüm Kürt halkının kutup yıldızı oldu. Türkiye'den, Suriye ve Irak'tan, demokratik hareketi selamlayan ve onu desteklemeye hazır olduğunu dile getiren mektuplar geldi. Kürdistan dışında yaşayan Kürtler en şiddetli arzu ve isteklerini dile getiren illegal yayınlar yayınladılar. İngiliz egemenlik bölgesinde yayınlanan bu illegal dergilerden biri olan "Raveş"te şunlar yazıyordu:

"Hiçbir suçumuz yokken esaret altında yaşayan ve

feodalizmin ve despotizmin boyunduruğu altında inleyen biz Kürtler, tıpkı diğer halklar gibi, mutluluk ve özgürlük istiyoruz.

Kürt sorunu kolay bir sorun değildir ve düşmana inat, tüm dünya bu sorunu bilmelidir. Dünya kamuoyu sözlerimizi iyice düşünüp, İranlı, Iraklı ve Türk kan emicilerin pençesinden kurtuluş mücadelemizin haklılığını tanımadıkça, resmi adaletten ve demokrasiden söz etmek rezalettir.

Bugün emperyalizm ve faşizm yanlıları, gaspettikleri hakları korumak amacıyla dünyada huzursuzluk ve düzensizlik yayıyorlar. Bizi aldatıp, kanımızı emmek ya da başkalarının emmesini sağlamak istiyorlar. Fakat biz boyunduruk altında ölecek ya da süngüyle paralanmamıza izin verecek kadar güçsüz değiliz. Kürt, özgürlüğünü elde etmedikçe, emperyalistlere karşı mücadele etmeyi bırakmayacaktır."

Kürt demokratları, İran Azerbaycanı demokratlarıyla el ele çalıştılar, gericiliğe karşı birlikte mücadele ettiler. Kürtler, İran resmi makamlarının üstlerine saldığı askeri birliklere karşı inatla direndiler. Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin katkısıyla Kürdistan ve İran Azerbaycanı kana bulandı. Demokratik hareket paramparça edilip ezildi. İranlı gericiler, halk için, onun aydınlanması ve yüzlerce yıllık yoksulluktan kurtulması için yapılan herşeyi, gerçek demokrasi ve özgürlüğün her hareketini amansızca yoketmek gerektiği kuralına sıkı sıkıya uyuyorlar. Kürt Demokratik Partisi'nin önderinin asılmasının ve yüzlerce silah arkadaşının idam edilmesinin nedeni budur.

İran gericiliği, Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin katkısıyla, Kürt okullarını yıktı, Kürtçeyi yasakladı, dört bir yana jandarma, asker ve sivil polis yerleştirdi. Fakat o, Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük özlemini yok edemeyecektir. Kürdistan'da büyük askeri garnizonlar var. Fakat subaylar ve askerler, karanlık basınca kışladan dışarı çıkmaya korkuyorlar. Her gün, her saat Kürt halkının nefretini hissediyorlar.

Özgürlüksever Kürt halkı, en vahşi teröre rağmen, şimdi de mücadeleyi durdurmamıştır ve gericiliğin güçlerini az huzursuzlandırmıyor.

Yazıkurulunun notu: *Dergimizin geçen sayısında yayınlanmış olan bu notların ilk bölümüyle ilgili olarak ABD'nin eski İran büyükelçisi ve bugünkü Kültür İlişkileri Müsteşarı George Allen, alelacele özel bir açıklama yayınladı. İran'daki faaliyetinin belli yanlarının teşhirinden epey tedirgin olan George Allen şöyle diyor:* "Notlardaki iddialar A'dan Z'ye yanlıştır." *Fakat George Allen, Kürt halkının demokratik hareketinin İran gericiliği tarafından bastırılmasında oynadığı kirli rolü kanıtlayan Notlarda aktarılan olguları çürütmeyi denemiyor bile. ABD'li diplomat böylece, kılını kıpırdatmadan yaptığı bu açıklamayla, notlarda zaman ve yer belirterek açık ve berrak bir biçimde aktarılan olguların çürütülemez olduğunu doğruluyor.*

Bolşeviklerin ulusal sorundaki görüşlerini öğrenmek için...

roja bolşevik

▼

83. yıldönümünde Ermeni soykırımını lanetliyoruz!

Ermeni düşmanlığının günümüzdeki bazı örnekleri...

Bilindiği gibi, 24 Nisan 1915'de Osmanlı/Türk hakim sınıfları Alman emperyalizminin de desteğiyle, Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı ortamı kullanarak *"Ermeni sorununun nihai çözümü"* için Osmanlı/Türk devleti sınırları içinde, Ermeni ulusunu ulus olarak yok etmeye, korkunç bir soykırıma girişti.

Yirminci yüzyılın ilk soykırımı olan Ermeni soykırımında, Ermeniler Batı Ermenistan'dan sürülmüş, birbuçuk milyon Ermeni katledilmiştir. Bu soykırım sonucunda, Ermeniler Batı Ermenistan'da ulus olmaktan çıkarılmış ve şimdiki adıyla TC devletinin sınırları içinde yaşayan Ermenilerin sayısı tahminlere göre 250 bin civarına indirilmiştir. Yaşamlarını kurtarabilmek için Ermeni olduğunu gizleyenler bu sayı içinde yoktur.

Bu sayı da giderek düşmüş, sağ kalanların çoğu, Türk hakim sınıflarının ulusal baskı uygulamaları sonucu Türkiye'yi terketmek zorunda kalmıştır. 1960'daki resmi Türk verilerine göre, Türkiye'de yaşayan Ermeni sayısı 52.756 idi. 1960'dan buyana da birçok Ermeni Türkiye'yi terketmiştir. Kesin olmayan rakamlara göre, 50 bin civarında Ermeni, TC devleti sınırları içinde yaşamaktadır.

Faşist Türk devletinin Ermeni soykırımına ilişkin tavrı sürekli olarak, inkarcı, ırkçı, şoven bir tavır olmuştur. Onlara göre bir Ermeni katliamı yoktur, Ermenilerin Türkleri katletmesi vardır. Bu da *"Ermeni mezalimi"* olarak dünya kamuoyuna lanse edilmektedir.

83 yıl boyunca soykırımın üstünü örtmeye çalıştılar, çalışıyorlar. Ancak nafile! Bütün çabalarına rağmen bunu başaramadılar, başaramayacaklar da.

1970'li yılların sonu ve 1980'li yıllarda Ermeni örgütlerinin, özellikle de ASALA'nın Türk ataşe ve konsoloslarına karşı eylemleri ve Ermenilerin soykırımı gündemde tutma mücadeleleri faşist Türk hakim sınıflarının tavır takınmalarını beraberinde getirdi.

Faşist Türk hakim sınıflarının temel yaklaşımı, *"Ermeniler Türklere saldırdı, Türkleri katletti ve dersini aldı"* biçimindedir. Örneğin, 12 Eylül 1980 cuntasının şefi Kenan Evren şu tavrı takınıyor:

"1915'te Ermenilere karşı savaşı biz başlatmamıştık. O tarihte başlattıkları savaşın sonunda nasıl bir hüsrana uğradılar ise, bu savaşın sonunda da aynı şekilde hüsrana uğrayacaklardır. Türk milletini böyle adice saldırılarla yıldıracaklarını ve dize getireceklerini zannedenler ne kadar hataya düştüklerini en sonunda mutlaka anlayacaklardır.

... Üzerinde yaşadığımız bu topraklar bin senedir Türklüğünü muhafaza etmiştir, bundan sonra da Türk olarak muhafaza edilecektir."

Kenan Evren'in dile getirdiği bu görüşler, aynı zamanda Türk hakim sınıflarının görüşüdür. Türk şovenizminin Ermenilere karşı katliamcı, soykırımcı tavırları bir kez daha tescil edilmektedir. Türk faşist hakim sınıflarının kendi dışlarında kimseye hayat hakkı tanımadıklarını, çeşitli ulus ve milli azınlıkları *"Türklüğü muhafaza etmek"* adına ortadan kaldırmaktan çekinmeyeceklerini ortaya koyuyorlar.

Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırlarında, soykırım sonrasında ve Lozan anlaşmasına rağmen –bu anlaşmaya göre Ermeniler, ulusal azınlık olarak belli haklara sahipti– Ermeniler üzerinde de ulusal baskı devam etmiştir.

"Ermeni" lafı küfür olarak kullanılmıştır, kullanılmaktadır. Çocuklarına ya da kızdıkları insanlara küfür edenlerin kullandıkları kelimelerin başında *"Ermeni tohumu"* gelmektedir. Faşist Türk devletinin sınırları içinde, Ermeni düşmanlığının kendisini gösterdiği örnek ve biçimler gayet zengindir.

Dahası var: faşist Türk hakim sınıfları ve uşakları, Ermeni soykırımı gerçeğinin üstünü örtmek ve Ermenilere karşı düşmanlık körüklemek için TC'nin devlet sınırlarının da ötesinde faaliyet yürütmektedir.

Yirminci yüzyılın ilk soykırımı olan Ermeni soykırımını

www.arsivakurd.org

teşhir eden en küçük bir faaliyet bile Türk ırkçılığını karşısında bulmaktadır. Faşist Türk hakim sınıflarının Ermeni düşmanlığını nasıl körüklediklerine ve Ermeni soykırımı konusundaki tavırlarına birkaç örnek verelim:

BİRİNCİ ÖRNEK

Amerika'nın New York kentindeki Ellis Island adasında bulunan Göçmen Müzesi'nde, Eylül 1997'den Şubat 1998'e kadar süren *"Ermenistan: Vatanımdan Hatıralar"* adlı bir sergi açıldı. Sergide, Ermeni soykırımının resimleri ve belgeleri de sergilendi ve Ermenilerin Türk devleti tarafından katledildiği ortaya kondu.

Serginin farkına varan Türk medyası hemen karşı cephede gardını aldı. Öyle ya, nasıl olurdu da Türklerin Ermenileri katlettiği savunulabilir ve üstüne üstlük bir de yılda bir milyondan fazla ziyaretçisi bulunan tanınmış bir müzede böylesi bir sergi açılarak Türkler hakkında kötü imaj yaratılabilirdi? Faşist Türk devleti hemen harekete geçerek, *"sözde Ermeni soykırımı"* için *"Türkleri karalayan, aşağılayan iftiralarla dolu bir sergi"* olduğunu ileri sürerek, buna başka bir ülkede de olsa izin vermemeye çalıştı ve *"Yine Ermeni küstahlığı", "Ermenilerin teşhir inadı", "Ermeni Sorunu Yine Isıtılıyor"* vb. başlıklarla Türk şovenizmini bir kez daha kustu.

Faşist Türk devleti, resmi girişimlerde bulunarak müze sorumlularına "şikayette" bulundular. 1992'de de aynı yerde açılan serginin kaldırılmış olmasından yola çıkarak, bu sefer de sergiyi engelleyebileceklerini sandılar. Birkaç hafta süren görüşme ve tartışmalardan sonra, sergi tümüyle engellenemedi, ama *"kafaları uçmuş, ya da darağacında sallanan kişilerin resimleri kaldırıldı"*.

Ermeni düşmanlığı yine körüklendi, soykırım konusundaki resmi tavır yinelendi. Buna göre, Ermeni soykırımı diye bir şey yoktur. Ermeniler Türkleri katletmiştir. Kemalist Cumhuriyet gazetesi yazarları, Ermenilerle Türklerin karşılıklı birbirlerini öldürdüklerini yazdılar vs. vs.. Ermeni düşmanlığı körüklenirken sergi hakkında söylenen birkaç şey şöyledir:

"... tarihte Amerika'nın muhacirler adası olarak bilinen Ellis Island'daki Ermeni uşaklığı devam ediyor."

"Her gün Ellis adasını ziyaret eden binlerce turist, muhacirler adasında Ermeni yalanlarıyla dolu bir sergiyi gezerek Türkler hakkında olumsuz ve yalan bilgiler edinip, bunu ülkelerine götürüyorlar."

"Washington Büyükelçiliğimiz ve New York Başkonsolosluğumuzun baskısıyla kafaları uçmuş, ya da darağacında sallanan kişilerin resimleri kaldırıldı. Ancak sergideki diğer resimler ve verilen mesajlar serginin amacını anlatan tüm afiş ve broşürlerden hâlâ Türk düşmanlığı akıyor." (Türkiye, 22 Eylül 1997)

Ermenilerin soykırıma tepki olarak içine girdikleri milliyetçiliğin varlığına rağmen, bu, Ermeni soykırımının olgu olduğu, bunun esas sorumlusu ve suçlusunun hakim Türk sınıflarının ve bunların şahsında da Osmanlı/Türk devletinin olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Bir başka olgu; müslümanlık temelinde ortak hareket geçirilen Türk ve Kürt ulusundan işçi ve emekçiler de hakim sınıfların Ermeni soykırımı planlarına alet edilmiş ve bu ölçüde de sorumluluk altına girmişlerdir.

Yine Türkiye gazetesi şunları yazıyor:

"Sergide, Türkler, Hitler ve Nazilerle bir tutularak yerin dibine batırılıyor ve bu, adayı ziyarete gelen binlerce kişiyi de etkiliyor.

(...) Ermeniler gayet güzel bir zamanlamayla tekrar gündeme getirdikleri, sözde soykırım iddiaları sergisini Ellis Island'da Şubat 1998 tarihine kadar sürdürecekler. Ermeniler böylece dünyanın başkenti sayılan New York'tan seslerini daha da gür duyuracaklardır." (aynı yerde)

Sergi, Ermeni soykırımı hakkında faşist Türk devletini teşhir ettiği ve soykırımın olduğunu kitlelere yaydığı ölçüde Türk ırkçıları sergiden rahatsız olmuş ve serginin açık kalması *"Türklükle dolu kalplerinden kanlar akıtmıştır"* ve Türk devletinin tavrına eleştiri getirenlere saldırır tavırlar takınılmıştır.

Sergi hakkında tavır takınan İngiliz gazetesi "The Independent"in tavrına kızmış olan Cumhuriyet gazetesi yazarı Ergun Balcı, şunları söylemektedir:

"Objektif gazetecilik iddiasıyla aslında yanlı gazetecilik örneği veren Independent'in yöneticilerinin Birinci Dünya Savaşı sırasındaki olaylarda hayatını kaybeden çok sayıda Ermeni'nin yanısıra yüzbinlerce Türk'ün de öldüğünü bilmemelerine imkan yoktur." (Cumhuriyet, 21 Ekim 1997)

Independent'i objektif gazeteciliğe davet eden Ergun Balcı'nın kendisi de objektif gazetecilikten uzak tavır takındığını, bizzat bu alıntıda göstermektedir. O, Ermeni-

Ermenilerin teşhir inadı

Bir Ermeni grubunun New York Ellis Island Göçmen Müzesi'nde düzenlediği sözde 1915 soykırımını konu eden "Ermenistan - Vatanımdan Hatıralar" sergisi üstünde birkaç haftadır süregelen tartışma. Ermeniler lehinde sonuçlandı ve sergi'nin açık kalması sağlandı. Sergi organizatörü, Ermeni kökenli bir Rum'la evli **Margaret Tellalian** Kıyıkıştlak ile müze yetkilileri arasındaki tartışma, müzeye yerleştirilen sözde soykırımını gösteren resimler ve yazılardan çıktı. Yetkililer asılmış insanları, kesik kafaları gösteren resimleri "kanlı, korkunç" olduğunu savunurken yaklaşık **"Her yıl bir milyona yakın ilk ve ortaokul öğrencisinin ziyaret ettiği müzede bu tür resimlerin teşhir edilmesi uygun değil"** diyerek sergiden çıkarmak istedi. Yetkililer ayrıca "Ermenilerin katli" emrini veren pasadı (o belgenin de kaldırılmasını istediler.

Doğan ULUÇ / NEW YORK

lerin hayatını kaybetmesinin nedenini zaten tartışmıyor ve *"çok sayıda Ermeni"* laflarıyla katledilen Ermenilerin somut sayısını vermekten kaçınmakta; sıra Türk'lere gelince *"yüzbinlerce Türk"* diye sayı vermektedir. Böylece, aslında Ermenilerin daha çok Türk öldürdüğünü iddia etmektedir.

Balcı bu resmi çizdikten sonra da şunları demektedir:

"Türkler tarafından öldürülen Ermenilerin gömüldüğü toplu mezar fotoğraflarının karşısına, Ermeni komitacılar tarafından öldürülen Türklerin fotoğraflarını da koysaydı daha dürüst gazetecilik yapmış olurdu The Independent." (aynı yerde)

Bu talebe bakıldığında, Balcı'nın objektif gazetecilikten yana olduğu sanılabilir. Fakat bu tavrın arkasındaki gerçek hemen alıntının devamında ortaya çıkmaktadır:

"Ama bu tür gazetecilik, onun Ermeni çevrelerden aldığı talimatla Türkleri soykırımla suçlamak görevine uygun düşmezdi." (aynı yerde)

"Ermeni sorununun nihai çözümü" için Osmanlı/Türk devleti, Ermeni ulusunu ulus olarak yok etmeye girişti, birbuçuk milyon insanı çeşitli yollarla katletti!

Ergun Balcı, bir cümlede Türk devletinin resmi yaklaşımını çok iyi ifade etmektedir. Buna göre, Türkleri, daha doğrusu Türk devletini soykırımla suçlamak, ancak ve ancak Ermeni çevrelerin talimatıyla mümkündür. Ve bu biçimde davranan herkes de Ermenilerin Türklere karşı oyununa alet olmuştur, eğer *"Ermeni uşaklığı"*(!) yapılmıyorsa...

Ermeni soykırımının varlığını en başta reddeden böylesi bir gazetecinin, objektif gazetecilik adına Independent'ten talep ettiği her iki yanın –Ermeni ve Türk– ölülerinin fotoğraflarının karşılıklı yayınlanmasının gerçek amacı da ortaya çıkmaktadır.

Ergun Balcı, İngiliz asıllı Prof. Bernard Lewis'ten bir alıntı yaparak, *"Batı'da dürüst ve objektif çevreler"*in de var olduğunu söyleyip planlı bir soykırımın olmadığını ispata çalışmaktadır. Alıntıyı şöyle yorumluyor:

"Yani planlı bir soykırım değil, kin ve nefretle çıldırmış iki toplumun birbirini boğazlaması, karşılıklı katliamlar gerçekleştirmesi sözkonusu." (aynı yerde)

Balcı, böylece sorunun özünü gözardı etmeye çalışmaktadır. Sorunun özü, Ermenilerin de Türkleri öldürüp öldürmediği değildir. Sorunun özü, hakim Osmanlı/Türk sınıflarının, kendi ulusal bağımsızlığı için mücadele eden, ezilen bir ulus üzerindeki baskısı; bu baskının soykırım biçimine büründürülüp Batı Ermenistan'da Ermeni ulusunun ulus olmaktan çıkarılması ve ezen ulus olan Türk ulusunun ve bu ulus içinde de hakim sınıfların esas suçlu olmasıdır. Soykırımın planlı olup olmaması kendi içinde önemli olabilir, fakat soykırımın varlığını ortadan kaldıramaz.

Türklerin Ermeni soykırımını yapmadıklarının ispatı ve bu konudaki tartışmaların son bulması için, Ergun Balcı, Türk devletine öneride bulunmaktadır. Önerisi şöyledir:

"Bu tartışmaları sona erdirmek için tek yol Türk hükümetinin, tüm arşivleri yabancı araştırmacılara açmasıdır.

Ermeni, İngiliz, Fransız, Amerikalı ya da Rus bilim adamları Türkiye'ye gelip bu arşivleri incelesinler." (aynı yerde)

Ermeni soykırımının olup olmadığını incelemek için arşivlerin açılmasına gerek yoktur! Soykırım döneminde yabancı kaynaklar, soykırım tanıkları ve soykırımdan tesadüfen canını kurtaranların anıları, Ermeniler üzerinde bir soykırımın yapıldığını belgelemeye yeterlidir. Hakim sınıfların resmi tavırlarının savunucuları olmayan, soykırıma belli ölçülerde de ortak olan canlı şahitler, dede ve ninelerimizin anlattıkları da soykırımın varlığını ortaya koymaktadır.

İKİNCİ ÖRNEK

ABD Kongresi'nde *"İzmir'in yakılışının 75. yıldönümü"* başlıklı bir karar tasarısının imzaya açılması ve buna karşı takınılan tavır da bir başka örnektir.

Sabah gazetesinin *"Rum-Yunan-Ermeni Şeytan Üçgeni"* başlığıyla verdiği habere göre, Brad Sherman, Carolyn Maloney ve Michael Bilirakis'in imzaya açtıkları karar tasarısında, *"Yunanlılar ve Ermeniler'in İzmir'de katledildikleri ve kentin Türkler tarafından yakıldığı iddia" (Sabah, 1.10.1997)* edilmiş ve:

"Anadolu'da, Ermeniler ve Yunanlılar'a yönelik soykırım gerçekleştirildiği ve Hitler'in de bunlardan cesaret alarak Musevi soykırımını gerçekleştirdiği şeklinde asılsız iddialara yer" (aynı yerde) verilmiştir.

Böylesi "asılsız iddialar"(!) Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Nüzhet Kandemir'i rahatsız etmez mi? Hemen otu-

rup Brad Sherman'a "gerçekleri" anlatmak ve "ispatlamak" için bir mektup yazar ve "belgeler" gönderir. Sabah gazetesinin aktarımına göre, Nüzhet Kandemir, TBMM Başkanı Mustafa Kalemli'nin Washington'a yaptığı gezi sırasında konu hakkındaki sorulara yanıt vermesine rağmen, böylesi bir karar tasarısının imzaya açılmasının, *"tarihsel gerçeklerin çarpıtılması"* olduğu görüşünü savunmuş.

Bunun da ötesinde, *"Büyükelçi Kandemir, işgalci Yunan ordusunun, Hristiyan olmayan halkı katletmesinin görmezden gelinmesini de «çirkince ve adaletsiz» olarak."(aynı yerde)* nitelemiş!

Takındığı tavırla *"asılsız iddiaları"* "çürüten" Kandemir, Ermeni soykırımının varlığını da doğal olarak reddetti. O da varolan Türk tezini yinelemekten öte yeni bir şey söylememiştir. Buna göre, Ermeniler Türkleri, Yunanlılar müslümanları katletmişti. Ermeni ve Yunan mezalimi vardı. Ermeni ve Yunan düşmanlığı da bu temelde körüklendi.

Bir yandan kendilerini temize çıkarmak için bu tavırları takınırlarken, diğer yandan da, Türklerin ne kadar kahraman olduğu, bir Türkün dünyaya bedel olduğu ırkçı, şoven düşüncenin açık propagandası yapıldığında da, *"Yunan gavurunu nasıl denize döktük!", "Var mı tarihte Rum'un, Ermeni'nin zaferi Türk'e karşı?"* vb. tavırlarıyla, Yunan ve Ermenilerin katledildiği gerçeği teslim edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ ÖRNEK

"Ermeni lobisi" tarafından yine ABD Kongresi'ne Ermeni soykırımıyla ilgili bir karar tasarısı sunuldu.

Ermeni lobisinin Kongre'ye sunduğu karar tasarısı Türk devletinin tepkisine yol açtı. Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Nüzhet Kandemir, karar tasarısını imzaya açan Temsilciler Meclisi üyesi James Rogan'a *"uyarı mektubu"* gönderdi.

Kandemir, sözkonusu mektupta ABD ve Türkiye'nin aralarındaki ortaklığı güçlendirmeye çalıştığı bir dönemde, böylesi bir karar tasarısının kabul edilmesinin her iki ülke arasındaki ilişkilere derin ve olumsuz etkide bulunacağını açıkladı. Türkiye gazetesinin aktarımına göre şunları da söylendi:

*"**Kandemir, «Türk kökenli Amerikalılar geçmişte de bu tür girişimlere sert tepki göstermişlerdir»** dedi. Soykırım iddiasının, bir ulusa yöneltilebilecek **«en büyük ve ciddi suçlama»** olduğunu ifade eden Büyükelçi, bu tür yalanların da Ermeni gruplarınca yayıldığını belirterek, iddialara ilişkin dönemde, Osmanlı ordularının beş ayrı cephede savaştığını ve milyonlarca Türk'ün de bu savaşlarda hayatını kaybettiğini söyledi. **Kandemir, «Türkler'in çoğu, işgalci Rus ordularıyla işbirliği yapan Ermeniler tarafından trajik bir şekilde katledilmişlerdir»** dedi." (Türkiye, 23 Ekim 1997)*

Yavuz hırsız ev sahibini bastırır diye, tam da buna denir. *"Türklerin çoğu Ermeniler tarafından trajik bir şekilde katledilmişler"*se, Büyükelçi Kandemir'in neden ABD Kongresi'ne *"Ermenilerin Türk soykırımı"* diye bir karar tasarısı sunmadığını gerçekten merak ediyoruz...

DÖRDÜNCÜ ÖRNEK

California'da bulunan Ermeniler, San Francisco'da bir Ermeni soykırımı anıtı dikmek isterler. Verilen haberlere göre, San Francisco kentinin en yüksek tepesinde bulunan "Mount Davidson Haçı", çevresindeki araziyle birlikte Belediye tarafından satışa çıkarılır. Satışa çıkarılmasının gerekçesi de, diğer dinlere mensup kişilerin haçtan rahatsız oldukları ve hristiyanlığın simgesi olan haçı öne çıkarmanın ABD Anayasası'na aykırı olduğu için mahkemeye başvurmaları; bu başvuruların sonucunda mahkemenin başvuruların haklı olduğu yönünde aldığı karardır.

Satışa çıkarılan haç ve araziyi Ermeniler satın alır. Bunun onaylanması için şehir halkı arasında bir referandum yapılması gerekir. Referandumda sorulacak soru şudur:

"Haçı çevreleyen bin 500 metrekarelik alanın Ermeni kuruluşlarına satılması sizce uygun mudur?" (Türkiye, 7 Kasım 1997)

Ermeniler tarafından satın alınan haç ve arazi, ihaleden önce yapılan açıklamalara göre, anıta dönüştürülmek isteniyor. Ermeni örgütünün açıklaması şöyle:

"Anıtın, Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlılar'ın katlettiği 1.5 milyon Ermeni'nin hatırasına adanacağı bildirilmişti." (Türkiye, 3 Ekim 1997)

Durum böyle olunca, faşist Türk devletinin savunucuları, 4 Kasım 1997'de yapılacak referandumdan *"Ermeni kuruluşlarına satılması"*nın uygun olmadığı yönündeki oylamayı etkilemek için harekete geçti.

"Yeni bir kin anıtı" başlığıyla haber veren Türkiye gazetesi, bir protesto mektubunun İngilizcesini yayınlayıp, protesto eylemi çağrısında bulunarak kinini kustu.

San Francisco halkının kullanacağı oyları etkilemek için faks ve internet, gibi araçlar yoğun bir biçimde kullanılmaya başlandı. 4 Kasım 1997'deki oylamada seçmenlerin %66'sı sorulan soruya "evet" diye cevap vererek, satışı onayladı. Böylece haç ve arazi Ermenilerin oldu.

Seçimleri kaybeden "kahraman Amerikalı Türkler", *"Çabalarının her şeye rağmen sonuçsuz kalmadığına inanıyorlar." (Türkiye, 7 Kasım 1997)*

Bu tavır bize, Türk milli takımının 4-0 yenilmesinden sonra, "yenildik ama ezilmedik" tavrını hatırlatıyor. Nitekim, Türkiye gazetesinin 13 Kasım tarihli sayısında verdiği haberin başlığı: *"Ermeni oyunu bozguna uğradı"* biçimindedir. Bozguna uğrayan –seçimlerin sonuçları belli!– hiçbir şey yokken; *"Ancak, hem Türk kuruluşlarının belediye nezdindeki girişimleri hem de basın yayın organlarının Türkler'in savunduğu tezlerin doğruluğunu yorumlarında vurgulamaları, Ermenilerin oyununu bozdu." (aynı yerde)* diye yorum yapmak, ancak Türk ırkçılarının maharetiyle mümkündür.

San Francisco'da durum böyleyken, Kanada'nın Montreal kentinde de benzer bir durum var. Nisan 1998'de dikilmek istenen Ermeni soykırımı anıtına, Ka-

nada'daki Türkler de "izin" vermemek için harekete geçtiler.

İnternet bu konuda da "yararlılığını" gösterecek galiba. Çünkü, Time dergisinin açmış olduğu yüzyılın en önemli 100 ismi kampanyasında olduğu gibi, bu kampanyada da *"Türklerin birliği"*nin propagandası yapılmaktadır. Anıtın dikilip dikilmeyeceği ise Nisan ayında belli olacaktır. O zaman, yenilip ezilmediklerini bir kez daha göreceğiz...

BEŞİNCİ ÖRNEK

Buraya kadar verdiğimiz tüm örnekler, Ermenilerin yaptıkları çalışmalara karşı takınılan tavırlar oldu. Bu tavırlarda, Türk faşistleri her ne kadar Ermeni düşmanlığı körüklüyor ve soykırımı reddediyorsa da, soykırımı reddetme noktasında hakim sınıflar uluslararası ilişkilerde şu ya da bu ölçüde köşeye sıkışıyorlar. Köşeye sıkıştıranlar ise, somut örnekler bağlamında *"Ermeni lobisi"* diye tanımlanan kesimdir.

İşte bu kesimin çalışmalarına ve tezlerine "cevap" vermek için, faşist Türk devletinin hükümeti 4 ciltlik bir kitap hazırlattı ve Aralık 1997 içinde de büyükelçiliklere ve Avrupa Birliği temsilciliklerine gönderildi. Sözkonusu kitapla ilgili haber aynen şöyledir:

"Ermeni lobisine kitaplı cevap

ANKARA- İnsan hakları ve Kıbrıs'tan sonra Türkiye'nin uluslararası arenada en çok eleştirildiği konulardan birisi olan «Ermeni soykırımı» tezlerine karşı Başbakanlık dört ciltten oluşan iki bin sayfalık «Arşiv Belgelerine Göre Kafkaslar'da ve Anadolu'da Ermeni Mezalimi» adlı bir kitap hazırlattı.

Özellikle ABD'deki etkin Ermeni lobisine cevap verme amacı taşıyan kirtabın sunuş yazısı Başbakanlık Müsteşarı Yaşar Yazıcıoğlu tarafından yazıldı. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan kitapta, 1906-1920 yılları arasında yaşanan olaylara ait yaklaşık beşyüz belgeye yer verildi. Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan kitapta, Osmanlıca belgelerin fotokopileri de ciltlerin sonuna eklendi.

Sunuş yazısında, konunun gündeme geldiği siyasal, diplomatik, kültürel ortamlarda olayın gerçek boyutlarının gözönüne serileceği görüşüne yer veren Yazıcıoğlu, «Dünya çapında faaliyet gösteren Ermeni lobileri ve onları destekleyen basın yayın kuruluşları, uzun zamandır kamuoyunu yanıltmaya yönelik çalışmalar yapmaktalar» dedi. Yazıcıoğlu, kitabın Ermeni soykırımı iddialarına «bilimsel» bir cevap verme iddiasında olduğunu belirterek, iddiaların gerçek dışılığının ispatlanması halinde Türkiye'nin konunun tartışıldığı zeminlerde önemli bir aşama kaydedeceğine dikkat çekti. Ermeni meselesine ilişkin Türk tezlerini toparlayan en kapsamlı çalışmalardan birisi olan kitabın Ankara'daki büyükelçilikler ile Avrupa Birliği temsilciliklerine de gönderildiği bildirildi." (Türkiye, 27 Aralık 1997)

Haberin kendisi aslında sözkonusu kitapta nelerin savunulduğunu ortaya koymaktadır. Ermeni soykırımı hakkındaki Türk tezleri yinelenmekte ve kendi tezlerini onaylayan belgelerle desteklenmektedir. Bu tezlerin neler olduğuysa bilinmektedir.

Bizzat kitabın ismi **"Kafkaslar'da ve Anadolu'da Ermeni Mezalimi"**dir. Bu bile, hakim sınıfların tarihi olguları nasıl çarpıttıklarının bir ispatıdır...

Kitap hakkında verilen haber, faşist Türk devletinin varlığını sürdürdüğü koşullarda, 83 yıllık yaklaşımın özünde bir şeyin değişmediğini bir kez daha göstermektedir.

Irkçılık, şovenizm kapitalist düzenin ürünleri ve yol arkadaşlarıdırlar. Kapitalizmin varlığını sürdürdüğü koşullarda, değişik ulus ve milliyetler arasındaki çatışmalar da var olacaktır.

Değişik uluslardan ve milliyetlerden işçi ve emekçilerin kardeşçe birliği ve ortak mücadelesi temelinde sömürü düzeni yıkılarak, yeni, sömürüsüz, sınıfsız ve özgür bir dünya yaratılacaktır!

83. yıldönümünde Ermeni soykırımını bir kez daha lanetliyoruz.

Faşist Türk devletine ölüm!

Ermenilere, Batı Ermenistan'a dönme, yerleşme ve ayrılma hakkı!

Ermeni sorununun da tek gerçek çözümü proletarya önderliğinde yapılacak devrimdedir! Sosyalizm'dedir!

12 Şubat 1998 ✘

www.arsivakurdi.org

10. YILINDA HALEPÇE KATLİAMINI UNUTMADIK!

Hesabı devrimle sorulacaktır!

17 Mart 1988 tarihinde, faşist Saddam rejimi, Güney Kürdistan'ın Halepçe kasabasını ve çevresini kimyasal bombalarla bombaladı. 5000 Kürt köylüsü, emekçisi katledildi, binlercesi ağır şekilde yaralandı.

Halepçe katliamı döneminde, katliamdan birkaç gün sonra Halepçe'ye gidip katliamın sonuçlarını görüp yaşayan Sabah gazetesi muhabiri Ramazan Öztürk izlenimlerini şöyle aktarıyordu:

"Halepçe, 15 Mart 1988 günü Kuzey Irak Kürt örgütü YNK'nin peşmergelerinin eline geçmiş. 16'sında kente İran birlikleri giriyor. 17 Mart günü de Iraklılar Halepçe kentini bombalıyorlar. Tabii atılan bombalar kimyasal bombalar. Hardal bombası, sinir gazı bombası diğeri ise siyanürün çoğunlukta olduğu siyanit gazı. Halepçe, İnad, Duceyde kasabalarıyla çevre köylerde yaşayan insanların tamamı ölüyor.

Biz 21 Mart günü oraya vardık. Dört gün geçmişti aradan ve aynı vahşet gözleniyordu. Bütün sokaklar, caddeler insan ve hayvan ölüleriyle doluydu. Gördüğü-

www.arsivakurdi.org

müz bütün insan cesetleri kadın, genç kız, çocuk ve bebeler ile yaşlılardı. Yani öyle savaşacak yaşta genç bir peşmerge ya da Kürt erkeğine rastlayamadık. Tamamen ıssız bir kent. Böyle bir manzarayla karşılaşınca pek duygusal olmaya gerek yok. En katı insan bile dayanamaz. Ben tarif edemiyorum. Katliam demek, facia demek, hafif geliyor. Vahşet... vahşet de hafif geliyor, doğrusu ben ad bulamıyorum. Bana göre Hiroşima'nın küçüğüdür bu.

(...)

Bu üç kasabada ve çevre köylerde yaşayanların tamamı Kürttür. Bu Kürtlerin soykırımıdır. Bana göre Saddam rejimi, cephede kaybettiği savaşın intikamını, acısını kendi halkını bombalayarak alıyor. Halepçe, bunun canlı örneğidir. Bu, Saddam'ın kendi halkına karşı giriştiği ilk kimyasal katliam değil. Geçen yıl da ben oradaydım Irak uçakları Sergalu, Bergalu, Surdaj ve Yeksanar yerleşim birimlerini napalm ve kimyasal bombalar attılar. Ben de ölebilirdim. Yine yüzlerce kadın, çocuk yanarak öldüler. Bunu kendi gözlerimle gördüm ve yaşadım. Video çekimleri de yaptım, bende duruyor. Gazetemde yazdım bunu. Gerçi Irak yazmamam için çok ısrar etmişti ama ben bir gazeteciydim. Üstelik olayı da yaşamıştım, her şeyden önce de bir insandım. Kurtardığım Türk teknisyeni Ali Selvi de bu kimyasal bombadan yaralanmıştı. (...)"

Bir burjuva gazetesi muhabiri olan Ramazan Öztürk'ün izlenimlerinin bir bölümü böyledir. Bu izlenimler, Ortadoğu'da 8-9 yıl süren haksız, gerici Irak-İran savaşının barbarlığını gösteren sadece bir örnektir. Buna rağmen faşist Saddam rejiminin Güney Kürdistan'da Kürt halkı üzerinde uyguladığı katliamın boyutunu biraz da olsa gözler önüne sermektedir.

Faşist Saddam ve dinci faşist Humeyni rejiminin yıllarca sürdürdükleri haksız, gerici savaşta Fars, Arap ve Kürt ulusundan yüzbinlerce emekçi yaşamını yitirdi, milyonlarcası sakat kaldı.

İran'la Irak'ın karşılıklı tam bir kıyım sürdürdüğü Mart 1988'de, faşist Saddam rejimi özellikle Güney Kürdistan'da Kürt ulusunun ulusal hareketini bastırmak için, Halepçe ve çevresindeki kasaba ve köylere sinir ve hardal gazı da denen kimyasal silahlarla saldırarak bir taşla iki kuş vurma gayreti içine girdi.

Bu savaş, faşist Saddam rejimini ayakta tutmak; Irak emekçi yığınlarının dikkatlerini sınıf mücadelesi sorunlarından saptırmak, Panarabizm, Baas milliyetçiliği ağusuyla kitleleri faşist Saddam rejimi ardında birleştirmek için de yürütüldü.

Kürt ulusuna yönelik imha hareketinde tek suçlu kuşkusuz Saddam rejimi değildir. Faşist Türk devleti ve dinci faşist İran rejimi de aynı suçu birçok kez işlediler ve hâlâ işliyorlar.

Faşist Suriye rejimiyse, yoğun asimile hareketiyle Kürt ulusunu Araplaştırma politikası yürüten, Kürt ulusunun can düşmanlarından olan faşist Türk, Irak ve İran güçleriyle aynı saflarda yer almaktadır.

Kürt ulusu üzerindeki baskıların, zulmün ve katliamların suçluları sadece bunlar da değildir. Tüm emperyalist güçler –o zaman sosyalemperyalist olan Rusya da dahil– Irak-İran savaşının sürmesine her yönüyle yardım ettiler. Silah satışlarıyla milyarları ceplerine indirdiler. Her iki ülkenin hakim sınıflarıyla ticareti yaparken, emekçileri birbirine kırdırdılar.

17 Mart 1988 Halepçe katliamına karşı çıkar gibi gözüken tüm emperyalistler de Irak, İran, Türkiye ve Suriye rejimleri gibi Kürt ulusunun can düşmanları olduğunu gizleyemediler, gizleyemezler de. Kürdistan'da yürüyen savaşta, Kürt ulusu üzerindeki baskı, zulüm ve katliamlar bizzat emperyalist devletlerin desteğiyle, bu rejimlere sattıkları silahlarla, bombalarla gerçekleşmiştir, gerçekleşmektedir.

Örneğin; faşist Irak rejiminin kullandığı sinir gazı, hardal gazı vb. kimyasal silahlar ve bu savaşta kullanılan tüm diğer silahların, Alman, İtalyan, İngiliz, ABD vb. kaynaklı olduğu; bunların yıllardan beri emperyalist devletlerin silah tekelleri tarafından Irak ve İran'a satıldığı burjuva gazetelerince de yazılan olgulardır.

Bilinen bir diğer olgu da; tüm emperyalist devletler, olası yeni bir paylaşım savaşında kullanmak amacıyla adı geçen kimyasal silahlardan binlercesini depolarında hazır tutup, nasıl kullanacaklarının planlarını yapmaktadırlar. Irak rejiminin Halepçe'de Kürt ulusuna karşı kullandığı bu gazlar, daha önce Hitler faşistlerince toplama ve imha kamplarında da kullanılarak milyonlarca insan katledilmiş; emperyalistlerin böyle silahları da kullanmakta hiç tereddüt etmeyeceğini dünya proletaryasına ve halklarına göstermiştir.

Başta Kürt halkının ve ulusunun da gerçekten bağımsızlık mücadelesi verebilmesi ve gerçek kurtuluşa varabilmesi için tüm bu düşmanları karşısına alıp ve onlara karşı mücadele etmesi zorunludur.

Fakat durum, ne 1988'de böyleydi ne de bugün. Kürt ulusunun "bağımsızlığını" hedeflediklerini söyleyenlerin bir bölümü, o dönemde faşist Saddam rejimiyle birlikte Humeyni rejimine karşı savaşırken, diğer bir bölümü de dinci faşist Humeyni rejimiyle Saddam rejimine karşı savaşıyordu. Irak-KDP, YNK ve İran-KDP'nin durumu böyleydi ve bu, bugün de aynen devam etmektedir.

1988'de PKK, faşist Türk devletine ve Irak Baas rejimine karşı mücadele ederken İran ve Suriye rejimleriyle ittifakta bir sakınca görmüyordu. Bu yaklaşım, bugün de varlığını sürdürmektedir. Hem de daha geriye doğru giderek.

Ortadoğu'nun diğer halkları gibi, Kürt halkının da gerçek kurtuluşu; bulundukları alanlarda Türk, Arap, Fars ve diğer ulus ve milliyetlerden işçiler ve emekçilerle omuz omuza, Bolşevik Partiler önderliğinde devrim mücadelesine aktif bir şekilde katılması, faşist diktatörlükleri yıkıp gerçek kurtuluşun önündeki engelleri ortadan kaldırması ve Sosyalizm'e doğru yol almasıyla mümkündür.

10. yılında Halepçe katliamının sorumlularını bir kez daha lanetliyoruz!

Emperyalist dünya sistemine ölüm!

Yaşasın proleter dünya devrimi!

5 Mart 1998 ✘

Sovyetler Birliği'nde Kürdistan a Sor (Kızıl Kürdistan) Otonom Bölgesi

Dünya proletaryası ve ezilen halklar açısından Ekim Devrimi'nin muazzam kazanımları ve uluslararası alandaki önemi üzerine bugüne kadar biz Bolşevikler tarafından onlarca makale yazıldı. Ekim'in kazanımlarını çarpıtan, karalamaya çalışan ya da ona sahtekarca sahip çıkan bir dizi oportünist, revizyonist, burjuva akımla mücadele içinde görüşlerimiz ortaya kondu. Bunun belgeleri devrimci kamuoyu tarafından biliniyor. Ayrıca Ekim Devrimi'nin, ulusal sorunun proleter devrimin bir parçası ve onun zemini üzerinde çözülebilecek bir sorun olduğunu pratikte ispatladığını da ortaya koyduk.

Bu makalemizde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kurulması döneminde milliyet konumunda bulunan Kürtlerin leninist siyaset doğrultusunda kazandıkları yeni yaşamın bir kesitini oluşturan Kürdistan a Sor Otonom Bölgesi'ni ele alacağız.

Şu ana kadar bu konu üzerine yazılanların esasını ikinci-üçüncü kaynaklar oluşturmaktadır. Mevcut belgeler dikkate alındığında, neredeyse tamamına yakınının bu konuda Bolşevik önderliği/Sovyet siyasetini "eleştirdiğini" ve "eleştirilerin" önyargılara dayandığını görüyoruz. Ayrıca ilgili konuda görüş belirtenlerin bir diğer ortak özelliği de leninist ulusal siyaseti kabullenmemeleridir. Eklemek gerekir ki, bu çevrelerin bir diğer birleşme noktası da Stalin yoldaşın eserine karşı inkar cephesinde buluşmalarıdır. Yazı, bu inkar cephesinin kara çalmalarına bir ölçüde de olsa yanıt verme arzusundadır.

Sovyetler Birliği'nde Kürt nüfusu ve coğrafyası üzerine

Kürtlerin, Rusya'da varlığı üzerine değişik görüşler ileri sürülmektedir. Bir bölüm tarih yazarına göre Kürtlerin varlığına XIV. yüzyıl civarında rastlanmaktadır. Bazıları ise bu tarihi X - XII. yüzyıllar arası başlatmaktadır. Aradaki fark en özet biçimiyle bu şekildedir. Bu farklılığın üzerinde birleştiği bir de ortak nokta vardır. Bu ortak yan, Kürtlerin Şeddadi Hanedanlığı dönemi itibarıyla bu bölgede varlıklarının kabul edildiği yönündedir. Kürtlerin Rusya'daki varlığını X - XII. yüzyıla dayandıran bir kaynak şunları aktarıyor:

"Marzuban'ın Ray'daki tutsaklığı esnasında, İran'ın Kuzeybatısında birçok bağımsız vali ortaya çıktı. Bunlardan biri (ykl. 340/951) Muhammed Şeddad İbn Kartu'ydu. Muhammed, daha sonra tarih sahnesine çıkacak olan Eyyubi Sülalesi gibi Rewadi Aşiretinden gelmekteydi. Şadiler'in belli başlı toprakları Dabil ve Gence idi. Bizanslılar ve Selçuklular, Şadilerin müttefikleriydi. 465/1072'de Ebu Suwar, küçük oğlu Manuçe için Ani'yi satın aldı. Bu andan itibaren sülale Gence ve Ani kollarına ayrıldı. 1124'te Ani Gürcüler tarafından zaptedildiyse de 520-557/1126-1161 ve 1165/1174 arasında yeniden Şadileri'in kontrolüne girdi." (Kürtler Kürdistan, V. Minorsky, Th. Bois ve D. N. Mac Kenzie, Doz Basım-Yayın, sayfa 72)

Uzunca bir dönem sayılabilecek tarih kesitinde, Kafkaslardaki Kürtlerin varlığı üzerine fazla bir bilgiye ve belirgin bir gelişmeye rastlamıyoruz. 1800'lerin başında bölgede Kürtlerin varlığına işaret eden bir dizi gelişme görülür. Bu sürecin ardından Kürtlerin yer değiştirme ve nüfus olarak Kafkaslarda yoğunlaşmasını görüyoruz. Cemşid Heyderi bu duruma ilişkin şu bilgileri veriyor:

"Kürtler'in ikinci defa görülmeleri İran'la Rusya arasında imzalanan Gürcistan Barış Antlaşması'ndan sonra, 1813 yılında yalnızca Tatar Rusyası'nda olmuştur. Bu münasebetle Xhanate Karabağ, Gence bölgesi, Rusya'ya dahil edildi. Türkmençay barış antlaşmasından sonra 1828'de, İran'dan gelen bazı Kürtler Erivan eyaletine yerleştirildiler. 1871-1878 döneminden sonra Rusya'ya Kürt akını devam ettiği için Kürt nüfusunun sayısı arttı. Lazarev'e göre, yüzyıl başında, daha ayrıntılı olarak söylenirse 1909 yılında, Rusya'daki Kürt nüfusu yaklaşık olarak 150 bine ulaştı. Fakat Rusya'ya doğru Kürt göçmen dalgası sürdü." (Stockholm Kürt Konferansı, 15-17 Mart 1991, Doz Yayınları, sayfa 71)

Türk gericiliğinin Ermeni soykırımını gerçekleştirdiği dönemde de Rusya'ya doğru Kürt göçü devam etti. Yine Ekim devriminin ardından Yezidi inanışına mensup bir bölüm Kürt ve daha sonra Brukan Kürt aşireti de Kafkaslara yerleşti. Böylece Sosyalist Sovyetler Birliği'nde Kürtlerin nüfus oranlarında belli bir artış oldu. Ekim devrimi ve sonrası birkaç yıl içinde Kürtlerin genel nüfus toplamının 100 bin civarında olduğu Bazil Nikitin tarafından da tespit edilmektedir. Nikitin'in yazdıklarına bakalım:

"7. Sovyetler Birliğinde Kürtler.

Son olarak, Sovyetler Birliğindeki Kürtler hakkında birkaç bilgi verelim. Trans Kafkasya'daki Kürtlerin tüm sayısı 100.000'i geçmesi gerektir, ancak bu bölge, Sovyetlerin milliyetler politikası sayesinde, yabancı ülkelerdeki Kürtler için bir çekim merkezi meydana getirebilecek durumdadır." (B.Nikitin, Kürtler, Özgürlük Yolu Yayınları, sayfa 354)

1923 ve 1926 yılındaki verilere ve başka bazı kaynaklara baktığımızda bu ortalamayı görmek mümkün oluyor. Aşağıya alacağımız iki alıntı bu durumu somut olarak ortaya koymaktadır.

Nadir Nadirov'un dedikleri:

"Meselâ, 1923 sayımında Azerbaycan'da 48 bin Kürt yaşıyordu." (Rafet Ballı, Kürt Dosyası, Cem Yayınevi, sayfa 579)

C. Heyderi, bu rakamlara itiraz ederek, gerçeğin farklı olduğu iddiasını gündeme getirmektedir. Heyderi'ye göre

ise "gerçek" farklıdır;

"1928'de Kürdistan bölgesi (Ru: Uezd) biçimlendiğinde, Azerbeycan'daki Kürtler'in sayısı 60. 000'di. Ermenistan Kürtleri'nin sayısı 70. 000'den fazladır." (age, sayfa 72)

Belli bir hedefe kitlenmiş olan yazar, diğer yerleşim alanlarındaki Kürtlerle birlikte toplam nüfusu 200 bin dolaylarında gösterir. Bu sayıyla da yetinmeyip, duyumlardan hareketle nüfusu 500 bin civarında gösterenler de bulunmaktadır! Sayıların ciddi araştırmanın verileri olmadığı, tam tersine Sovyetler Birliği'ne saldırı aracı olarak kullanma hesabıyla sayıların abartıldığına tanık oluyoruz.

Güvenilir olan Büyük Sovyet Ansiklopedisi'ndeki verilerdir:

"SSCB'de 80 bin kadar Kürt vardır. Başlıca kütlesi Azerbaycan S. S. Cumhuriyet'inde (Sovyet Kürtleri'nin yarısından fazlası) ve Ermeni S. S. Cumhuriyet'inde bulunmaktadır." (Aktaran Mehmet Bayrak, Kürdoloji Belgeleri, Özge Yayınları, sayfa 355)

Ekim Devrimi'ni takip eden yıllarda, ve daha sonraki birkaç yıl içinde Sovyetler Birliği'de yaşayan Kürtlerin nüfusu (artışları da dikkate alınarak) başlarda 100 bin civarındadır. Burada gözönünde tutulması gereken önemli noktalardan biri, Sovyetler'de yaşayan Kürtlerin tamanının Sovyet Kürdistan Bölgesi'nde bulunmadıkları gerçeğidir.

Hayali rakamlar verme peşinde olanların gerçekleri çarpıttığı ortada... Kürt milliyetçisi olan bu yazarların gerçeği bilinçli olarak çarpıtmalarının ardındaki mantık; Kafkasya'ya yayılmış Sovyet Kürtleri'nin nüfusunu fazla göstererek statülerininde daha üst/geniş bir çerçevede ele alınması gerektiği mesajını verme istekleridir. Gelişmelerin istemlerine denk düşmediğini gördükleri andan itibaren ise karalama kampanyasına başvurmayı yeğleyerek, Sovyet Kürtlerinin asimilasyona/kırıma uğratıldıkları yönündeki tezlerini güçlendirmeyi amaçlamaktadırlar. Herhalükarda bakış açılarının odağında Sovyet Kürtlerinin sosyalizm koşulları altında da mutlu olmadıkları propogandası hakimdir.

Heyderi ve benzerleri, kendi niyetlerini gerçeklerin ve olguların önüne koyarak sosyalizm koşulları altında Kürt emekçilerinin, özgürlüğün tadını çıkarmalarını içine sindirememe yolunu seçmektedir. Heyderi, Sovyetlerde Kürtlerin asimilasyona uğradıklarını ve bu nedenle resmi rakamların düşük olduğunu öne sürmektedir. Bu tezini kanıtlamak için de bir yandan, Kürtlerin iç savaş sırasında ve sonrasında asimilasyona uğratıldıklarını ileri sürmekte ve daha da ileri giderek Sovyet iktidarı altında Kürtlerin yaşamlarındaki muazzam olumlu değişikliklerin propopaganda maksatlı olduğunu ve böyle bir şeyin gerçekleşmediği seneryosuna başvurmaktadır. Kürtlerin o güne kadarki yaşamlarında yeryüzünde ilk kez özgürlüklerini kazandıklarını ve bunu leninist siyaset sayesinde başardıklarını gözardı etmek için didinen yazar, bu hedefi doğrultusunda olguları çarpıtmayı kendine amaç edinmektedir.

Yazar, *"... Kürtler'in kültürleri ve günlük hayatları hakkındaki bilgiler gerçek olmayan şeyleri içeren türdedir." (age. 73)* diyerek inandırıcılığı olmayan karalamalarda bulunuyor. Heyderi ve benzerleri, çok açık bir biçimde Lenin-Stalin önderliğindeki sosyalist iktidar şartlarında her yönüyle muazzam bir ilerleme içinde bulunan Sovyet Kürtlerinin yaşamlarındaki bu devrimin Bolşevik siyasete bağlı olarak geliştiği gerçeğini inkar etmeyi kendilerine görev edinmiş bulunuyorlar.

Önce şunu belirtelim, iç savaş döneminde, savaşın en yoğun yaşandığı alanların başında Kafkaslar geliyordu. Gürcistan, Ermenistan ve Azerbeycan'da Sovyet iktidarı henüz kurulmamıştı. Buralarda iktidarda bulunanlar Menşevikler, Musavatçılar ve Taşnaklardı. Bu karşıdevrimci iktidarların Sovyetlere yönelik savaşı aynı zamanda doğrudan Kafkas halklarının özgürlüklerine karşıydı. Ulusların ve milliyetlerin kurtuluşlarını boğmak, bölgeyi emperyalist haydutların üssüne çevirmek için işe koyulan karşıdevrimci odakların, sözkonusu ülkelerde yaşayan emekçi halklara yönelik ve bu arada Kürt emekçilerine karşı da bir savaş içerisinde oldukları bir olgudur. Böyle bir ortamda Kürt nüfusunun kırıma uğratılması, göçe zorlanması, eritilmesi ve sindirilmesi bizzat milliyetçi ve karşıdevrimci çapulcuların yapabileceği bir iştir. Nitekim sözkonusu karşıdevrimci güçler kendilerinden olmayan ulus ve milliyetlere karşı şoven politikalar eşliğinde gerici uygulamalar yapmışlardır. Tersi bir tutum içerisinde olmaları gerçeğe aykırı olurdu, çünkü bir dizi açıdan Çarlığın şovenist, bağnaz politikalarıyla bağları sürüyordu ve bu politika halkların gönüllü kaynaşmasını, kardeşliğini dıştalıyordu. Ama, yazar, gerçekleri kavrama diye bir derdi olmadığından, çok rahat bir şekilde bütün kötülükleri Bolşeviklere yıkarak leninist ulusal çözümü karalama yolunu tercih ediyor.

Milliyetçi bakış açısına sahip yazarın olguları dikkate almama tavrı sistematik bir hal aldığından, o, bu sistematiğinin doğal bir sonucu olarak leninist politikaları da çarpıtmaktadır. Stalin yoldaşın son derece doğru bir perspektifini çarpıtması bunun somut örneğidir. Sosyalizmin engin kazanımlarını algılama yeteneği kıt, ancak kara çalma yeteneği gelişkin yazardan aktaralım;

"Stalin'in konuşmasının bu ikinci bölümü, okulların kapatılması, kitle mezalimine geçilmesi, Kürt kültürünün kötü koşullara bırakılarak sonunun hazırlanması gibi şeyleri yapmaları için Azerbeycan devleti politikacılarına gerekli emri verdi." (age, sayfa 74)

Bu kadarı bile böylelerince taşınan önyargıyı ve derin milliyetçiliği görmek açısından yeterlidir. Stalin yoldaşın hiçbir yerde, hiç bir yazı ve konuşmasında böylesi bir açıklamada bulunduğu ispatlanamaz. Burada söylenenler tümüyle iftiradır.İftiranın açıklaması olmaz ve biz de böyle bir beklenti içinde değiliz! Ne var ki; iftiranın geri çevrilmesini de bir zorunluluk görüyoruz. Yazarın iftiraya başvurduğu bağlamda direkt Stalin yoldaşa başvurmak en doğru olanıdır. Yıllarını ulusal sorunun leninist politikalar ışığında çözümüne ayırmış Stalin yoldaş, "Ulusal Sorun ve Leninizm" başlıklı makalede şunları söylemektedir:

"Yalnızca aşağıdaki elementar soruyu dikkate alın. Hepimiz ülkemizde bir kültür devriminin gerekliliğinden sözediyoruz. Bu sorun ciddiye alınmak isteniyor ve havanda su dövmek istenmiyorsa, o zaman bu yönde en azından ilk adım atılmalıdır; herşeyden önce ilkokul eğitimi ve sonra da orta öğrenim ulus farkı gözetmeksizin ülkenin tüm vatandaşları için zorunlu kılınmalıdır. Bu olmaksızın, sözümona kültür devrimi bir yana, ülkemizin hiçbir kültürel gelişimi mümkün değildir. Dahası: Bu olmaksızın bizde ne sanayinin ve tarımın gerçek bir gelişimi ne de güvenilir bir ülke savunması olamayacaktır.

Ama ülkemizde okuma yazma bilmeyenlerin oranının hâlâ çok yüksek olduğu, ülkemizin bir dizi uluslarında yüzde 80-90 okuma-yazma bilmeyen bulunduğu gözönüne alınırsa bu nasıl sağlanabilir?

Bunun için ülkeyi, yöre halkının ana dilinde ders veren yaygın bir okul ağıyla kaplamak ve bu okullara, bu dile vakıf olan öğretmenler sağlamak gereklidir.

Bunun için parti ve sendika aygıtından devlet ve ekonomi aygıtına dek tüm yönetim aygıtını ulusallaştırmak, yani bileşimi itibariyle ulusal kılmak gereklidir.

Bunun için, anadilde basın, tiyatro, sinema ve başka kültür kurumları geliştirmek gereklidir.

Neden anadilde? Milyonlarca halk kitlesi kültürel, politik ve ekonomik gelişmede yalnızca anadilinde, ulusal dilde ilerleyebileceği için."

(J. V. Stalin, Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sayfa 326, "Ulusal Sorun ve Leninizm; 4-Ulusal Sorunda Parti'nin Politikası", 18 Mart 1929, İnter Yayınları)

Burada söylenenler, asimilasyon iddiasında bulunan Heyderi ve onun gibi milliyetçilerin iddialarının ne denli gerçek dışı olduğunu yeterince kanıtlıyor.

Bolşevikler, ulusal sorunun sahip olduğu derin karmaşık özelliği henüz iktidar olmadıkları yıllarda bilince çıkarmış ve iktidarda nasıl bir yol izleyeceklerini ilan etmişlerdi. Devrimden hemen sonra, Sovyetlerin İkinci Kongresi kararları doğrultusunda hareket eden Halk Komiserleri Kurulu hangi perspektifle hareket edilmesi gerektiğini "Rusya Halkları Hakları Bildirgesi"nde net bir biçimde ortaya koyuyordu:

"1. Rusya'daki milliyetlerin eşitliği ve egemenliği.

2. Rusya'daki milliyetlerin, ayrılma ve bağımsız devletler kurma hakkı dahil olmak üzere, kendi kaderlerini özgürce belirleme hakkına sahip olmaları.

3. Ulusal ve ulusal-dinsel her türlü ayrıcalık ve sınırlamanın kaldırılması.

4. Rusya'nın sınırları içinde yaşayan ulusal azınlıkların ve etnik grupların özgür gelişmesi.

Milliyetler Kurulu kurulur kurulmaz, bu ilkelere uygun somut kararlar alınacaktır.

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı LENİN;

Milliyetler Sorunları Komiseri STALİN

15 Kasım 1917"

(H. Yeşil, Marks-Engels-Lenin-Stalin ve Komintern'de Ulusal Sorun, Eğitim Notları, sayfa 121, Yeni Dünya İçin Yayınları)

Heyderi, uyduruk rakamlar vermenin arkasına saklanacağına, somut verilerle Sovyetlerde kimi komünistlerin ulusal sorundaki hatalı görüşleri ve buna karşı nasıl bir mücadelenin yürütüldüğü üzerine birazcık kafa yormuş olsaydı, belki bir ölçüde de olsa süreci kavrama şansını yakalayabilir; buradan, Bolşeviklerin sosyalist iktidar koşullarında ulusal sorunun çözümüne nasıl yaklaştıklarını, hata ve sapmalara karşı nasıl mücadele yürüttüklerini görebilirdi.

Bolşevik tavra bir örnek daha:

b- Parti içindeki sapmalara karşı savaşım tablosu, eğer ***ulusal sorun*** *alanında onun içinde varolan sapmalara da değinmezsek, eksik kalır. Burada ilk olarak büyük Rus şovenizmi yönündeki, ikinci olarak da yerel milliyetçilik yönündeki sapmayı kastediyorum. Bu sapmalar 'sol' ve sağ sapmalar kadar gözle görülür ve sırnaşık değil. Bunlara gizli sapmalar da denilebilir. Ama bu, varolmadıkları anlamına gelmez. Evet, varlar, ve daha da kötüsü, büyüyorlar. Bundan hiçbir kuşku duyulamaz. Hiçbir kuşku duyulamaz, çünkü sınıf savaşımının tüm keskinleşen atmosferi, yansımasını Parti içinde bulan ulusal sürtüşmelerde belli bir sertleşmeye yolaçmaktan geri kalamaz. Bundan ötürü, bu sapmaların çehresini açığa çıkarmak ve ortaya sermek gerekecek."*

(Stalin, Eserler, Cilt 12, sayfa 306; "XVI. Parti Kongresi'ne, Siyasi Faaliyet Raporu"ndan; İnter Yayınları)

Heyderi ve onun gibi düşünenlerin görmek istemediği ve kavrama arzusu içerisinde olmadığı bir başka olgu ise şudur: Kafkaslar da ulusal sorunun çözümü alabildiğine sancılı geçmek zorundaydı ve mevcut karmaşayı gidermek için leninist politikaların dışında gerçekçi hiçbir çözüm yol bulunmamaktaydı. Ancak bu da sanıldığının aksine hayli mücadeleci bir sürecin işiydi. Tam da bu sürecin başlangıcında bizzat problemi çözmekle yükümlü olan komünistler arasında da yanılgı içerisinde bulunanlar vardı. Hatalı tutum içinde olan komünistlerin ikna edilmesi, kazanılması şarttı. Bu sorunda Bolşevik önderlik sapma içerisinde bulunan komünistlerle kesin bir biçimde uzlaşmadı ve böylelerine karşı kararlı bir mücadele yürüttü. Aşağıdaki alıntı bu bağlamda hayli öğreticidir;

"Gürcistan'ı alalım. Orada nüfusun yüzde 30'dan çoğu Gürcü olmayanlardan, diğerlerinin yanısıra Ermeniler, Abazalar, Acarlar, Ossetler, Tatarlardan oluşuyor. Gürcüler başta geliyor. Gürcü komünistlerinin bir bölümünde, bu küçük milliyetleri özel olarak dikkate almama düşüncesi doğdu ve gelişiyor; öyle ya, bunlar daha az kültürlü, daha az gelişmişlerdir, bu nedenle bunları dikkate almaya gerek yok. Bu şovenizmdir, zararlı ve tehlikeli bir şovenizmdir, çünkü küçük Gürcü Cumhuriyeti'ni bir geçimsizlik alanına dönüştürebilir ve daha şimdiden dönüştürmüştür."

(J. V. Eserler, cilt 5, sayfa 209; "RKP(B) XII. Parti Kongresi, Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine Rapor"dan, 23 Nisan 1923; İnter Yayınları)

Benzer bir durum Azerbaycan'da da yaşanıyordu. Aslında birden fazla ulus ve milliyetin yanyana-içiçe yaşadığı hemen her alanda bu tür sorunlar sözkonusuydu. Kafkasya Cumhuriyetlerinde varolan özgünlükten ötürü belli bir yoğunlaşma gündemdeydi ve aynı şekilde Bolşevikler de buna paralel yaygın bir çalışma içindeydiler.

***

Kafkas Kürtlerinin devrimden önce göçebe ve "çoban" bir özellik gösterdikleri, buradan kaynaklanarak geniş bir alana serpildikleri ve dağınık yerleşime sahip oldukları, bunun öteden beri sürdüğü... konuyla ilgili bütün kaynaklarca tespit edilmektedir. Sözkonusu yerleşimin en azından kısa bir zaman dilimi için devrimden sonra da devam etmesi bir ölçüde normaldir. Sosyalist inşa faaliyetine paralel olarak ancak bu sorunun üstesinden gelinebilirdi. Nitekim öyle de oldu.

Sovyet Kürtlerinin coğrafik bakımdan yerleşim alanları olarak Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'ı gösterebiliriz. Sovyet Kürdistanı'nın "mübhem" olmadığı; belli, bilinen bir coğrafik yapılanması olduğu açıktır. Dolayısıyla adı geçen tarihlerde Sovyet politikasının bir sonucu olarak Kürtlerin dağınık yerleşime zorlandığı iddiası tamamen asılsızdır. Kürtlerin yerleşimine dair gerçeği daha somut olarak yakından görelim:

"Sovyet Transkafkasya'da da hâlâ bir miktar Kürt yaşar. Bunlar Ermenistan Cumhuriyeti'nde Aparan, Basargeçer, Huktemberia, Talin ve Eçmiadzin rayonlarının 35 köyünde; Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Kelbecer, Laçin ve Kubatlı rayonlarının 25 köyünde oturmaktadırlar. Erivan'da Baku'da ve Gürcistan Cumhuriyeti'ndeki Tbilisi'de (Tiflis) de kalabalık bir Kürt nüfusu vardır." (Kürtler Kürdistan, Doz Yayınları, sayfa 16-17)

Sovyet Kürtlerinin nüfus yoğunluğunun bulunduğu yerleşim alanlarını alıntı ortaya koymaktadır. Bu alanların dışında, değişik cumhuriyetlerde de Kürtlerin varlığına rastlıyoruz. Bunda rol oynayan en önemli faktör Ekim Devrimi'yle birlikte yaratılan özgür ortamdır. Ekim Devrimi ile Sovyet

Kürtlerinin özgürce bir konuma kavuşmalarıyla birlikte, bu özgürlükten yoksun olan diğer Kürtlerin de özgür bölgeye yönelik sınırlı bir göçü gündeme gelmiştir. Ancak son derece kıt olanak ve alabildiğince büyük zorluklar içerisinde bulunan Sovyetlerin, Kürtlerin iskânı noktasında doğal olarak herkesin isteğine denk düşecek bir yerleşim sağlaması mümkün değildi. Böyle bir beklenti dönemin koşulları dikkate alındığında gerçekçi değildir, olamaz. Özellikle daha çok göçebe durumunda bulunan bir bölüm Kafkas Kürdünün yerleşim probleminin devrimin hemen ardından beklentilere uygun bir biçimde karşılanması düşünülemezdi. Ancak, devrimden birkaç yıl sonra, yani iç savaşın Sovyetler tarafından kazanılması ile birlikte bu problemin çözümü doğrultusunda bir dizi olumlu gelişme yaşandı, ve yerleşik yaşama geçmeleri yönünde Sovyet iktidarı işe koyuldu (İlgili noktadaki gelişmelere Ereb Şemo kendi çalışmalarında ayrıntılı bir biçimde değinmektedir. Konuya ilişkin bazı alıntılar yaptığımız Sterka Bolşewîk'in 2. sayısına da bakılabilir). İlerleyen yıllarda emekçi Kürtlerin kendi Otonom statülerine kavuşmalarıyla bir anlamda coğrafik bakımdan bir netlik sağlanmış oldu.

SSCB'de Kürdistan a Sor Otonom Bölgesi kuruluyor

Ekim Devrimi'nin zaferi, Çarlık Rusyası'nın sömürge ve bağımlı-ezilen ulus ve halklarını özgürlüğe kavuşturmakla yetinmedi, aynı zamanda geleceklerini de güvence altına aldı; artık onlar adına başkalarının karar verme döneminin sona erdiğini kesin bir biçimde ortaya koyarak sömürge, bağımlı ve ezilen ulus ve milliyetlerin ayrılma hakkı ve hukuki eşitliğini garantiledi. Kökleşmiş ve sürekli canlı tutulmuş karşılıklı düşmanlık ve ulusal boğazlaşmalara son verdi. Siyasal anlamda fiili eşitsizliği ortadan kaldırdı.

Ulusların ve milliyetlerin hayatında ortaya çıkan bu yeni özgürlük ortamının bizzat Ekim'in direkt bir ürünü olduğu bilinci, uluslar ve milliyetler arasında gelişip güçlendikçe düne ait bir dizi noktadaki eşitsizliğin artıkları üzerine gidildi ve kısa süre içinde Sovyet ülkesi uluslar ve milliyetler arasında muazzam ölçüde kardeşçe yaşamın engin denizine dönüştü. Sömürge, bağımlı ulus/ülke durumunda tutularak ağır sömürgeci/emperyalist baskı koşullarından sosyalist cumhuriyet kimliğine kavuşmanın ve birkaç bin kişilik nüfusa sahip halkların/toplulukların Çar despotizminin vahşeti altında yokedilme noktasından kendi özerk bölge ve yönetimlerine kavuşmaları gerçeği, ancak ve yalnız Büyük Proleter Ekim Devrimi'nin muazzam kazanımları ile açıklanabilir.

Ekim Devrimini takip eden ilk birkaç gün içinde Halk Komiserleri Konseyi Başkanı olarak Lenin ve Milliyetler Sorunları Komiseri Stalin yoldaş, ilan ettikleri dört maddelik "Rusya Halklarının Hakları Bildirgesi"yle, Bolşeviklerin Rusya sınırları içinde ulusal soruna nasıl bir çözüm getireceklerini açıklamış oluyorlardı. Daha ilk günden ulus ve miliyetlerin tam hak eşitliğinin yasal güvence altına alınmış olması; uluslar ve miliyetler arasındaki ilişkilerde tam bir âleniyet ve özgür birlik ilkesinin öne çıkarılması, sonraki başarıların göstergesi niteliğindeydi.

1922 yılı Aralık ayında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kuruldu. Bunun öncesinde Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyeti, Ukrayna, Beyaz-Rusya, Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri bulunuyordu. Gönüllü ve özgür birlik temelinde yanyana gelen yukarıdaki cumhuriyetler, 30 Aralık 1922 tarihinde SSCB'nin kuruluşunu oybirliğiyle ilan etti. Bu birliğin yanında Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri ve Özerk Bölgeler oluşturuldu. SSCB Yüksek Sovyeti, Birlik ve Milliyetler Sovyeti olarak iki bölümden oluşuyordu. Birlik Cumhuriyetleri, Özerk Cumhuriyetler ve Özerk Bölgeler Birlik Sovyeti'nde temsil ediliyorlardı.

***

Sovyet devletinin merkezi olarak yapısını oluşturmasıyla birlikte, Birlik Cumhuriyetleri'nde, çevre ve kenar bölgelerde farklı statülerde bir dizi özerk/otonom bölge oluşturuldu. Bunlardan biri de Sovyet emekçi Kürtleri tarafından kurulan ve Kürdistan a Sor olarak da adlandırılan Özerk Kürdistan Cumhuriyeti'dir. Değişik kaynaklarda farklı tanımlamalarla karşılaşıyoruz. Otonom Kürt Bölgesi veya Kürdistan Otonom Bölgesi gibi...

Kürdistan a Sor 1923 yılında kurularak resmi bir kimlik kazandı. Sovyetler Birliği'ndeki Kürtler adlı makalesinde bu cumhuriyetin kuruluşuna dair C. Heyderi şunları belirtiyor:

"Azerbaycan Merkezi Yönetim Komitesi'nin (ATsIK) 7 Temmuz 1923 tarihli oturumunda kabul edilen Kürdistan üzerine protokolün ikinci paragrafı, merkez ve sınırlarının «Otonom Nagorna-Karabağ Bölgesi»nin sınırlarıyla sınırlanmış bir «Otonom Kürt Bölgesi»nin kurulması amacını içeriyordu. Kürdistan Otonom Bölgesi (Ru: Oblast) «Nagorno-Karabağ Otonom Bölgesi»yle (Ru: Oblast) aynı zamanda, 1929'da kuruldu. Hemen sonra kurulan yönetim birimi, Karakişlagı, Kelbajar, Koturle, Kubatlinski, Kurd-Gadji ve Muradxhanli'yi içine alan bölgenin bir parçasıydı. Kürdistan Yerel Yönetimi'nin (Sovnarkom) ilk başkanı Gusi Gadeev'di. "(Stockholm Kürt Konferansı, 15-17 Mart 1991, sayfa 72-73)

Burada ortaya çıkan sonuçlardan biri şudur: Yazar, Özerk Bölgenin 1929 tarihinde kurulduğunu belirterek hatalı bir belirlemede bulunuyor. Yazar 1923 yılını da bir biçimiyle Sovyet Kürdistanı'nın kuruluş tarihi olarak belirttiği bir yerde, kendisiyle de çelişmektedir. Bu, işin bir yanı. Önemli olanı şu: Yazar, zaten özerklik statüsünün bulunduğu yıllar içerisindeki gelişmeleri bile bir cümle içinde negatif sunarak bu dönemi teğet geçmektedir. Yazara göre özerkliğin fazla bir anlam ifade etmediği o kadar açıktır ki, "asimilasyon politikası" sürmüş ve bunun bir sonucu olarak lağvedilme yoluna gidilmiştir! Kendi hayallerine uygun tarih yazma bağlamında bununla da yetinmeyen yazar *"J. V. Stalin'in XIV. parti kongresinde yaptığı konuşma bana Kürtler'e karşı şovenist asimilasyon politikasının bir ön hazırlığı gibi görünüyor" (age, sayfa 74)* diyerek Stalin yoldaşı asimilasyon politikasının önde gelen uygulayıcısı olarak göstermeye çalışmaktadır. Şu kadarını belirtmek gerekir ki, bay yazardan daha fazla Kürt milliyetçisi kimliğine sahip bir dizi çevre bile daha "dikkatli" bir dil kullanmayı tercih etmektedirler.

Kürdistan a Sor bağlamında, Sıraç Bilgin'de Kurdistan Press'e dayanarak şunları yazıyor:

"1923'te kurulan Kürdistanski Üzeyd (veya özerk Kürdistan Cumhuriyeti / BN) *Azerbaycan'a bağlıydı ve Nalçin, Kelbajan, Kotulin ile Zengılan şehirlerini içeriyordu. Başkenti Nalçin olan bu özerk Kürt bölgesi 1929'a kadar Azeriler tarafından «bilinmeyen» sebeplerden dolayı ortadan kaldırılmıştı." (S. Bilgin, Barzani, Fırat Yayınları, sayfa 65)*

S. Bilgin'de tıpkı C. Heyderi gibi Sovyet Kürdistanı'nın

neden/niçin "lağvedildiği"ni somut olgulara dayanarak açıklamaktan kaçınmaktadır. Her ne kadar sorumluluğun Sovyet Azerbaycanı önderliğinde olduğunu öne sürmekteyse de, onun da temel dayanağı Bolşevik Parti önderliğinin "suçlu" olduğu yönündedir. Bu noktada ortak karakteristik özellik Kürt milliyetçiliğidir. Bu ortak paydada birleşenlerin tümü, sosyalizm gerçeğini ve Sovyet Kürt emekçilerinin özgürlüklerinin güvence altında bulunduğu olgularını yok saymaktadırlar.

Yazarlarımızın iddialarının aksine, Sovyet Kürdistanı'nın kurulmasıyla birlikte emekçi Kürt halk yığınlarının durumu günden güne olumlu gelişmelere sahne olmuştur. Büyük Sovyet Ansiklopedisi'nde verilen bilgiler bu saptamamızı doğruluyor. İşte olgular:

"Lenin-Stalin'in milli siyasetinin sayesinde Sovyet Birliği'ndeki Kürtler kültür, iktisadi ve siyasi cihetten sür'atle gelişmektedir. Sovyet Kürtleri'nin kendi okulları, pedagojik teknikomları, gazeteleri, mecmuaları ve milli askeri kıtaları vardır." (Moskova, 1937, N 35, s. 532, aktaran Mehmet Bayrak, Kürdoloji Belgeleri, Özge Yayınları, sayfa 355)

Sovyetler Birliği'ndeki Kürtler üzerine görüş belirtenlerin önemli bir kesiminde hakim olan görüş; bilinçli olarak Lenin ve Stalin yoldaşlar arasına bir Çin Seddi örme mantığıdır. Böylelerine göre Lenin "Kürtleri çok düşünmüş ve bir şeyler yapmak istemiş"tir ve fakat Stalin, güya "Lenin'in tam tersi yönde davranmış ve Kürtlerin asimilasyonuyla uğraşmış"tır! Kürdistan a Sor Cumhuriyeti de Lenin'in "isteği" ve "emri" üzerine kurulmuştur! İşte birkaç örnek:

R. Ballı ile söyleşide N. Nadirov'un dedikleri;

"1917 Ekim Devriminden sonra ne gibi haklar kazandınız?

Nadirov: Lenin'le birlikte Kürtlerin durumu çok düzeldi. Lenin Sovyet Kürdistanı'nı yarattı." (Rafet Ballı, Kürt Dosyası, Cem Yayınları, sf. 580)

Yine bir başka yerde ise Nadirov, *"1923'te, Lenin'in emri üzerine, Azerbaycan'da bir Kürdistan kuruldu."* diyor.

K. N. Kadir'de aynı koroya katılıyor:

"Ekim devriminden sonra Lenin diğer ulus ve azınlık milliyetler gibi Kürtlere de yardımcı oldu ve desteğini sundu." (Aktaran Newroz Ateşi, sayı 10, Mart 1993, sayfa 20)

Adı geçen yazarlar, Sovyetler Birliği Sosyalist Devleti'nin ve Bolşevik Parti'nin işleyişini ve pratiğini iyi bildikleri halde böylesine tutarsız paradokslar üretebilmektedirler. Yazarlarımızdaki anti-Stalin histeri o denli gelişmiş ki; Ekim Devrimi öncesinden başlamak üzere, Bolşeviklerin ulusal sorundaki siyasetinin esas mimarının Stalin olduğu olgusu bile atlanabiliyor. Ve dahası ulusal sorunun çözümünde Lenin-Stalin arasında tümüyle bir uyumun yaşandığı ve Stalin'in Lenin'in ölümünden sonra bu uyumu içtenlikle sürdürdüğü gerçeğine bile sırtlarını dönebiliyorlar. Öyle bir tablo çiziyorlar ki, sanki Sovyetler Birliği'nde Lenin'e ait ayrı bir devlet mekanizması var ve Lenin diğer bütün kurum ve önderleri dışlayarak tek başına uygulamalar geliştiriyor!

Şu kadarını belirtmek yeterlidir: Bolşevik Parti'nin ulusal soruna ilişkin siyaseti ve pratiği (diğer tüm alanlarda olduğu gibi) tümüyle Parti önderliği tarafından ve kolektif olarak hazırlanıp uygulanmaktaydı. Eğer Kafkasya bölgesinde yaşayan Kürtlerin durumlarının gün geçtikçe iyileşmesi için bu sorunla ilgilenilmişse ve yine Sovyet Kürdistan'ı kurulmuş, emekçi Kürt kitleleri sosyalizmin inşası faaliyetine kazanılmışsa; bir bölgedeki Kürtlerin zorluklarının aşılması için somut olarak Azerbaycan Devlet Başkanı'na öneride bulunulmuşsa; Kadınlar Kongresi'ne Kürt temsilciler katılmış ve Komintern 3. Kongresi'ne Kürt komünisti Ereb Şemo katılabilmişse... bütün bunlar Sosyalist Sovyetler Birliği Devleti tarafından doğru bulunduğu ve gerekli olduğuna inanıldığı için yapılmıştır. Sovyet Devleti'nin Lenin ve Stalin yoldaşların "tekelinde" olmadığını bu yazarlar da çok iyi bilirler, ancak onların derdi farklıdır!

Özetlemek gerekirse; bu yazarlar ve benzerleri kendi marifetleriyle düpedüz gülünç durumlara düşüyorlar. Yazık!

Kürdistan a Sor Otonom Bölgesi'nin 1929 yılında "lağvedildiği" üzerine bugüne kadar çokça şey yazıldı. Örneğin; "Stalin'in ortadan kaldırdığı Özerk Kürt Cumhuriyeti..." (R. Zarakolu); "... 30'lu yıllardaki asimilasyon politikasının bir sonucu olarak bölge lağvedildi." (C. Heyderi); "Ani bir politika değişikliği ile Kürdistan otonom bölgesinin varlığına son verildi..." (K. Burkay); "Fakat büyük insan Lenin'in ölümünden beş yıl sonra yani 1929'da Kızıl Kürdistan (Kürdista a Sor) Kürtlerin kaderleri arasında yıkıldı" (K. N. Kadir); "Başkenti Nalçin olan bu özerk Kürt bölgesi 1929'a kadar Azeriler tarafından 'bilinmeyen' sebeplerden dolayı ortadan kaldırılmıştı." (S. Bilgin)... vs. vs. denildi. Ve fakat, bu aktarmalardan da görüldüğü gibi, sözkonusu noktada hiç kimse kaynak göstererek ve olgulara/verilere dayanarak bir sonuç ortaya koymadı/koyamıyor! Tek dayanakları anlatı ve duyumlardır! Kimilerinin Sovyet Azerbaycanı'nın yöneticilerini sorumlu göstermeleri de yine belgelere dayanmıyor. Senaryolar üretilerek Otonom Bölge'nin "lağvedilmesi" kanıtlanmak isteniyor. Ve daha da kötüsü bu durum "tarih yazmak" olarak lanse ediliyor. Hayır, bunun adına tarih yazmak denmez, buna olsa olsa tarih çarpıtıcılığı denir!

Ne ilginçtir ki, yukarıdakilerin senaryolarını yetersiz bulanlarla da karşılaşabiliyoruz! Bunlardan biri, bir dönem Newroz Ateşi dergisinde ilgili konuda yazan S. Çiya'dır. Şöyle yazıyor;

"... ulusal sorun ve dış siyasette sosyal-emperyalist dönem olarak adlandırdığımız dönem, önceki süreçten [Yani Ekim Devrimi ile birlikte başlayan süreç! / BN] *tümüyle bir kopuş mudur, yoksa belli noktalarda devamlılık ve sistemleşme midir? Bunun üzerinde durulması gerekiyor." (S. Çiya, Newroz Ateşi, sayı 13, Ekim-Kasım 1993, sayfa 54)*

Sosyalizme saldırılar hep böylesi kurnazca lafların arkasından geliyor. S. Çiya, öyle bir mantık silsilesine sahip ki, bir çırpıda Lenin-Stalin dönemi Sosyalist Sovyetler Birliği devleti ile Kruşçev-Brejnev-Gorbaçov dönemlerinin Rus sosyalemperyalist devletini "ulusal sorun ve dış siyasette" aynılaştırabiliyor! Dolayısıyla bu kafa için Kürdistan a Sor'un niçin "lağvedildiği" de gayet basit ve "anlaşılır" hale gelmiş oluyor. Sovyetler Birliği'ni kuruluşundan dağılışına kadar iki temel noktada sosyalemperyalist ilan eden biri için otonom Kürt Bölgesinin "lağvedilmesinin" nedenini tespit etmek zor olmasa gerek!

***

Şu bir gerçek ki, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin genel olarak dünya proletaryası ve ezilen halklarına kazanımlarının özel olarak da Sovyet Kürt emekçilerinin gelişmesine yaptığı katkıların üzerini hiçbir çarpıtma, karalama örtemez. Kürt milliyetçilerinin bu yoğun çabalarına rağmen, Kürdistanlı işçi ve emekçiler Ekim Devrimi'nin ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşa deneyimlerinden dersler çıkararak ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerini er geç zafere ulaştıracaklardır.

4 Mart 1998 ✘

Roja yekîtîye û tekoşîne û destbratî ya proletarî ya nawnetewî 1 Gûlan ê da derkewîn meydanan!

Karkerên, kedkaren, jin û mer ji çendetexît gelan!

Sistema teşerotîye ku tîke tîke beryekîtîye, ev bi firawanî te çespandine, yekîtîya karkeran di karsazîye da li himber dijmen te xirabûne, li karsazîya da parîyek hatîye teşerontîye bi şuxule karkeran kuta didin, karkeren ku di karsazîya teşerontîye da dixebîtîn, ew bi mişaga ya herî erzani dixebîte û xebatkarına wan di rewşa ku be komela sendîkatîye dimayînin. Bi vî sedeme, him ber bi teşerontîye, him ji ber bi be sendîkatîye têkoşin hate kirine. Le vî têkoşina ji bi rewşa şoreşe meşandin bikin, bi armanca bingeh ya hilweşandina vê sazûmane helbestikin.

Karkerno, kedkarno!

Bi navê parastine heqa karkeran derketine navîne, îro di welatê me da Konfederasyonen Sendîken wekî Türk-İş, DİSK, MİSK, Hak-İş bi rastîyê erka wan konfederasyonan tekoşîna karkeran bi paş doçika karxweran û dewleta wan bixînin. Pêşenge ku sere vê sendikan dikişînen, karkeran ku bunê aristokrat, bûne bîrokrat e ku bî sazûmana karxweran yekpare bûne. Îro wan sendikana, komelê girsehe yek û herî firehene, dema ku sendîke di bin serveritîya wan navkoke bîrokratan yên ku bi sazûmana karxweran yekpare bûne, dema ku qedera tevgera karkeran û kedkaran dest wan sehendalastvanada ye, ne di jiyana karkeranda giringi yek baş bûn te xistin dest, ne ji bi himber sedeme vê xizantîye, neheqtîye, zordestîye şerkirina bihêz nemimkûne.

Şera ku ber bi sermaye te datine , bi tevî şera ku ber bir arîstokrate sendîkayan tenge teng nepêkanîkirin ew bi binketine mehkûme. Beho, "Axe sendîkan qehirbin!", "Karkeren bi çîna bîrbiranî sendîkan fethkin!", vê sloxanan vi 1 Gûlan ê da di nav sloxane me ye bin çînê da şûn bigirî! Fithkirina sendîkan, fithkirînik ûsa ye ku karkeren di sendîkan da ku komel bûnea ji bona siyasetek şoreşger kesîbandikirine. Wan dağerîye konfederasyonen sendîkan îro bi rê xistin dest hwd.Bigirin û wan bi wê rê ra wan vegerandin sendîke şoreşger nemimkûne. Di nav sendîkanda binçîneya pêçûna xêza rast çebûyîna fraksîyonên şoreşger û komunîst.

Wekî din grew û tekoşînê ku kudandin dibin, bi peşî girtina frotîna wan bi alîya bürokratan û mimkûntîya. Hêrî fireh di nav tekoşînê bikin, li karsazîyan tek tek çebûna Komîtên Grew û Tekoşîne, vê 1 Flan de ji, sloxanek binçînîye bilindkirine.

Zordestîya ku kedxwaran çespandin dikin, tek zordestî ne ya çîniye. Ew bi vira yek li ser çîna karkeran yên herfîyen freh zordestîya netewî û bi cinsî ji herî firawan bi awayî çespandin dibe. Karkeren jin, bitenê ew jinen hin hindik mize digirin, di nav civateda ten xor dîtine; bi hezeran jin bi sedeme belengazîtîye bi dara zore bedena xwe difiroşen; "efendîye mala xwe" ji serwerîtîya mêran ra jin histukure xwe dadixinin, di bin pîne kek, mêre xwe da ezibên dibe.

Karkeren mêr dema ku barbarîya şovênizma mêran li ser karkeren jin û kedkaren jin kudandin dibe, karkeren jin bi karkeren mêran bi heqewekhev xwedînbun, ew pîyonê sermîya yên ku li himber biraye çîna xwe ten xebitandin, elv tuccar rizgartîyê ne tam dikin, "di kara wekhevra mişeya wekhev!", "Zêdebûna mişeya jinan yekta!" wan sloxanan, wekî sloxanen çîna karkeran yên tûn xwedî dibin bilindkine.

Domahik heye ✘

www.arsivakurd.org